

OCENA SYTUACJI FINANSOWEJ SEKTORA BANKOWEGO W 2003 ROKU (NA PODSTAWIE DANYCH AUDYTOWANYCH) W ŚWIETLE ANALIZY BFG

SYNTEZA

Bankowy Fundusz Gwarancyjny jako instytucja będąca częścią sieci bezpieczeństwa finansowego w Polsce dokonuje okresowych ocen sytuacji ekonomiczno-finansowej sektora bankowego oraz identyfikuje zagrożenia dla działalności poszczególnych banków. Niniejszy materiał prezentuje **ocenę sytuacji sektora bankowego w Polsce według stanu na 31 grudnia 2003 r.** dokonaną na podstawie sprawozdań finansowych banków po badaniu przeprowadzonym przez biegłych rewidentów (baza publikacyjna NBP).

W syntezie przedstawiono – obok charakterystyki ogólnych zmian kondycji sektora bankowego – także informacje o sposobie oceny bezpieczeństwa banków wykorzystywanym przez BFG wraz z informacją o zidentyfikowanej skali zagrożeń oraz jej zmianie w 2003 r. W **części I** opracowania przedstawione zostały zmiany w otoczeniu gospodarczym i regulacyjnym wraz z oszacowaniem ich wpływu na kondycję banków. **Część II** zawiera analizę struktury i dynamiki bilansu oraz rachunku zysków i strat sektora bankowego. W **częściach III oraz IV** dokonano pogłębionej analizy sytuacji odpowiednio w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych.

W 2003 r. kondycja ekonomiczno-finansowa sektora bankowego uległa **ogólnej poprawie**, czemu sprzyjało ożywienie w gospodarce i korzystne zmiany regulacyjne. Nadal jednak kilka banków prowadziło proces restrukturyzacji, bądź wymagało jego przeprowadzenia. Na wypracowanie przez sektor bankowy w 2003 r. wyższych wyników finansowych niż w 2002 r. wpływ miało przede wszystkim niższe obciążenie tworzeniem rezerw celowych.

W 2003 r. w sektorze bankowym zmniejszyła się zarówno liczba placówek, jak i zatrudnionych. Wynikało to ze zmian w sektorze banków komercyjnych, gdzie **liczba placówek** zmniejszyła się o 801 (głównie w PKO BP SA), a **zatrudnionych** o 7.794. W sektorze banków spółdzielczych tendencje były przeciwne – liczba zatrudnionych wzrosła o 346, a liczba placówek zwiększyła się o 121.

Suma bilansowa netto sektora bankowego wyniosła na koniec 2003 r. 489.040.869 tys. zł i zwiększyła się w porównaniu z końcem 2002 r. o 4,9%. Udział banków komercyjnych w sumie bilansowej netto sektora bankowego wyniósł na koniec analizowanego okresu 94,8% i w 2003 r. obniżył się o 0,2 p.p. W rezultacie bardziej dynamicznego wzrostu sumy bilansowej w sektorze banków spółdzielczych (o 9,7%) ich udział zwiększył się do 5,2%.

Bezpieczny Bank

Tabela 1. Wybrane wielkości finansowe i wskaźniki dla sektora bankowego według stanu na 31.12.2003 r.*)

Wyszczególnienie [tys. zł]	RAZEM	BK	BS	Zmiana w porównaniu z 31.12.2002		
				RAZEM	BK	BS
Suma bilansowa netto	489 040 869	463 367 702	25 673 167	4,87%	4,61%	9,72%
Należności od sektora niefinansowego	217 016 543	202 254 697	14 761 846	7,74%	4,61%	9,72%
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	295 981 874	276 686 252	19 295 622	3,61%	3,21%	9,78%
Depozyty sektora niefinan- sowego oraz sektora instytucji samorządowych	300 612 633	279 200 717	21 411 916	3,45%	2,96%	10,31%
Zobowiązania pozabilansowe netto	1 641 494 670	1 638 343 098	3 151 572	36,10%	36,06%	61,04%
Wynik działalności bankowej	26 957 542	24 852 849	2 104 693	-7,80%	-8,07%	-4,42%
Różnica wartości rezerw i aktualizacji	4 102 673	3 985 722	116 951	-38,59%	-38,97%	-22,32%
Koszty działania	16 082 759	14 623 132	1 459 627	-1,70%	-2,01%	1,54%
Zysk (strata) brutto	4 504 588	4 102 474	402 114	11,74%	16,06%	-18,99%
Zysk (strata) netto	2 347 076	2 065 610	281 466	-6,26%	-3,82%	-20,97%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne

*) W tabelach użyto następujących oznaczeń: RAZEM – sektor bankowy, BK – banki komercyjne, BS – banki spółdzielcze.

W 2003 r. w sektorze bankowym **należności od sektora niefinansowego** wzrosły o 7,7%, natomiast tempo wzrostu **zobowiązań wobec sektora niefinansowego** kształtowało się na poziomie 3,6%. W sektorze banków spółdzielczych tempo wzrostu należności i zobowiązań było wyższe niż w sektorze banków komercyjnych – należności wzrosły o 16,9% (w sektorze banków komercyjnych o 7,1%), zaś zobowiązania – o 9,8% (w sektorze banków komercyjnych o 3,2%).

Depozyty sektora niefinansowego i instytucji samorządowych wzrosły w 2003 r. o 3,5% do poziomu 300.612.633 tys. zł. W przypadku sektora banków spółdzielczych tempo wzrostu wyniosło 10,3%, zaś w sektorze banków komercyjnych blisko 3,0%. Drugi rok z rzędu obniżyła się kwota **depozytów gospodarstw domowych**.

Zobowiązania pozabilansowe netto wyniosły 1.641.494.670 tys. zł i wzrosły w 2003 r. o 36,1%. Ich dynamika przewyższała dynamikę sumy bilansowej netto o 31,2 p.p. **Zobowiązania pozabilansowe banków komercyjnych ogółem netto** stanowiły 99,8% zobowiązań pozabilansowych netto sektora bankowego.

Rozwojowi bankowości spółdzielczej towarzyszył dynamiczny rozwój spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (SKOK). W 2003 r. dynamika sumy bilansowej, należności od sektora niefinansowego oraz depozytów SKOK przewyższała dynamikę tych pozycji w sektorze banków spółdzielczych. Na koniec 2003 r. suma depozytów przyjętych przez SKOK-i odpowiadała 14,5% depozytów banków spółdzielczych (wzrost o 2,9 p.p. w porównaniu z 2002 r.), a suma udzielonych kredytów blisko 15,0% (wzrost o 1,8 p.p. w porównaniu z 2002 r.).

Na koniec 2003 r. **wynik działalności bankowej (26.957.542 tys. zł)** był o 7,8% niższy niż na koniec grudnia 2002 r., przy czym w sektorze banków komercyjnych spadek wyniósł 8,1%, zaś w sektorze banków spółdzielczych – 4,4%. Na obniżenie wyniku działalności bankowej w 2003 r. wpłynął w największym stopniu spadek wyniku z tytułu operacji finansowych o 63,9% (głównie ze względu na stratę z operacji papierami wartościowymi emitowanymi przez Skarb Państwa) oraz w drugiej kolejności – spadek wyniku z tytułu odsetek o 5,5% (głównie na skutek obniżenia przychodów od dłużnych papierów wartościowych).

W strukturze wyniku działalności bankowej nadal dominował wynik z tytułu odsetek z udziałem 55,7% (wzrost w porównaniu z 2002 r. o 1,3 p.p.), zaś drugi pod względem wysokości udziału był wynik z tytułu prowizji – 28,1% (wzrost o 5,1 p.p.). Prawie 91,0% wyniku z tytułu odsetek sektora bankowego stanowił wynik sektora banków komercyjnych. Podobna relacja wystąpiła w przypadku wyniku z tytułu prowizji. Natomiast ponad 99% wyniku z operacji finansowych, operacji wymiany oraz przychodów z udziałów lub akcji sektora bankowego generował sektor banków komercyjnych.

W 2003 r. w sektorze bankowym **koszty działania** obniżyły się o 1,7%, w tym w sektorze banków komercyjnych – o 2,0%. Sektor banków spółdzielczych odnotował wzrost kosztów działania o 1,5%.

Różnica wartości rezerw i aktualizacji (saldo rezerw) zmniejszyła się w 2003 r. o 38,6% do 4.104.673 tys. zł, co wynikało głównie z rozwiązania rezerw w 5 bankach na łączną kwotę 2.601.492 tys. zł. Ponad 1/3 salda rezerw sektora bankowego na koniec 2003 r. stanowiło saldo rezerw jednego banku w wysokości 1.383.669 tys. zł (w 2002 r. saldo rezerw w tym banku wynosiło 660.895 tys. zł).

W 2003 r. sektor bankowy wypracował **wynik finansowy brutto** w wysokości 4.504.588 tys. zł. Był on wyższy w porównaniu z wynikiem na koniec 2002 r. o 11,7%, co było spowodowane wzrostem wyniku finansowego brutto banków komercyjnych o 16,1%. Wynik finansowy brutto banków spółdzielczych obniżył się blisko o 19,0%. Sektor banków komercyjnych wypracował 91,1% wyniku finansowego brutto sektora bankowego.

W 2003 r. **wynik finansowy netto** sektora bankowego (2.347.076 tys. zł) obniżył się o 6,3%, w związku ze zwiększeniem obciążenia z tytułu podatku dochodowego o 23,4%. Wynikało to m.in. z nowelizacji ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (obniżenie od 2004 r. stawki podatku z 27% do 19%). Biorąc pod uwagę zasady szacowania podatku odroczonego na zmianie tej straciły jednorazowo banki, które wykazywały wyższe aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego niż pasywa z tego tytułu. W sytuacji takiej znalazło się 41 banków komercyjnych oraz 335 banków spółdzielczych. Szacunkowo „straciły” one na tych zmianach odpowiednio 114.479 tys. zł i 1.195 tys. zł. Przy uwzględnieniu banków, które odniosły

z tego tytułu korzyści, sektor banków komercyjnych szacunkowo „stracił” netto 43.482 tys. zł, zaś sektor banków spółdzielczych 665 tys. zł. Ponadto wynik finansowy netto był pomniejszony (od czerwca 2003 r.) o 272.711 tys. zł z tytułu udziału w stratach jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności. Wynik finansowy netto banków komercyjnych zmniejszył się o 3,8%, zaś wynik finansowy banków spółdzielczych – o blisko 21,0%. Sektor banków komercyjnych wypracował 88,0% wyniku finansowego netto całego sektora.

Spadek wyników finansowych brutto i netto w sektorze banków spółdzielczych w 2003 r. był wypadkową kilku czynników: malejącej marży odsetkowej oraz niższego wyniku z operacji finansowych (w 2002 r. m.in. po przeszacowaniu akcji Banku Polskiej Spółdzielczości SA wynik ten wynosił 58.840 tys. zł, a w 2003 r. był znacznie niższy i wynosił 3.964 tys. zł).

Podobnie jak rok wcześniej najgorszy pod względem wysokości wyniku finansowego był IV kwartał 2003 r., w którym sektor bankowy wypracował najniższy kwotowo wynik finansowy brutto, a w przypadku wyniku finansowego netto poniósł stratę. Decydujący wpływ na poziom wyniku finansowego w IV kwartale 2003 r. miało wygenerowanie wysokiej straty brutto i netto przez jeden bank komercyjny.

W 2003 r. poprawiła się **rentowność brutto**, natomiast pogorszyła się **rentowność netto**. W sektorze banków komercyjnych poprawa dotyczyła zarówno rentowności brutto, jak i netto. W sektorze banków spółdzielczych ze względu na większy spadek w 2003 r. poziomu wyników finansowych rentowność brutto i netto uległa pogorszeniu.

Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem (z odsetkami) wyniósł na koniec 2003 r. 17,3% i w porównaniu z grudniem 2002 r. zwiększył się o 0,3 p.p. W sektorze banków komercyjnych wskaźnik pogorszył się o 0,2 p.p., natomiast w sektorze banków spółdzielczych – o 0,5 p.p. W 2003 r. w sektorze banków komercyjnych dynamika należności zagrożonych (z odsetkami) była wyższa – o 1,5 p.p. – od dynamiki należności ogółem (z odsetkami) i wynosiła 8,2%. W sektorze banków spółdzielczych dynamika należności zagrożonych (z odsetkami) przewyższała dynamikę należności ogółem (z odsetkami) o 8,9 p.p. i wynosiła 16,3%.

Wskaźnik **jakości zobowiązań pozabilansowych** udzielonych wyniósł na koniec 2003 r. 7,8% i pogorszył się w porównaniu z 2002 r. o 0,5 p.p. Jakość zobowiązań pozabilansowych w sektorze banków komercyjnych (8,0%) kształtowała się na poziomie gorszym niż w sektorze banków spółdzielczych (0,5%), przy czym banki spółdzielcze miały zaledwie 0,2% udziału w tych zobowiązaniach.

Współczynnik wypłacalności na koniec 2003 r. osiągnął poziom 13,7% i pogorszył się w porównaniu z 2002 r. o 0,1 p.p. wskutek wyższego wzrostu całkowitego wymogu kapitałowego niż funduszy własnych. W sektorze banków komercyjnych współczynnik ten obniżył się o 0,1 p.p. do 13,7%, zaś w sektorze banków spółdzielczych wzrósł o 0,8 p.p. do 14,2%.

W celu syntetycznego ujęcia zagrożenia występującego w sektorze bankowym oszacowano wartość **indeksu zagrożenia** będącego średnią ocen poszczególnych banków ważoną udziałem w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych. Do tworzenia indeksu zagrożenia wykorzystano ocenę punktową przypisaną bankom w ramach mierzalnej części systemu monitorowania. Dla indeksu nie są wyznaczane wartości graniczne.

Wykres 1. Indeks zagrożenia w sektorze bankowym

Źródło: Dane BFG, opracowanie własne.

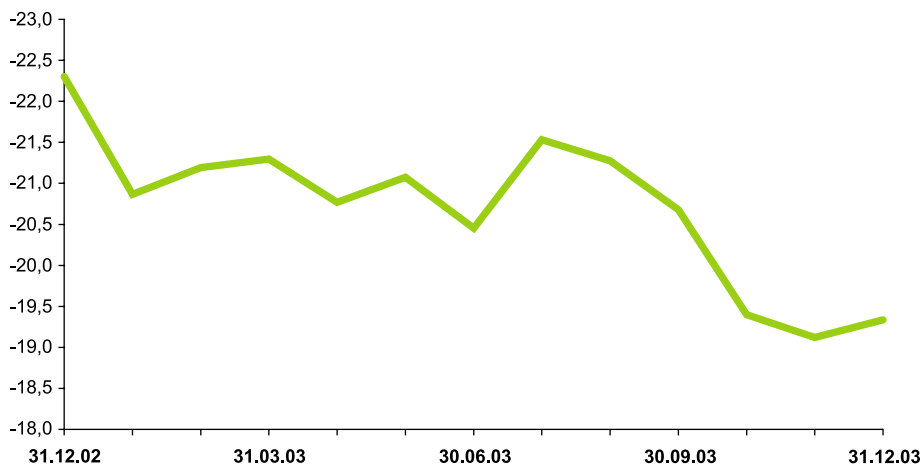
Analizując ogólną tendencję wskaźnika dla sektora bankowego w okresie grudzień 2002 r. – grudzień 2003 r. należy stwierdzić **spadek zagrożenia**. Według stanu na koniec grudnia 2002 r. indeks osiągnął wartość ok. -29 punktów. W 2003 r. najgorsza wartość wskaźnika wystąpiła w kwietniu 2003 r. (-27,6 punktu). Na koniec 2003 r. wartość indeksu wyniosła -24,1 punktu. Z racji tego, że liczba banków kwalifikowanych do grupy o wysokim i średnim zagrożeniu nie uległa w badanym okresie istotnej zmianie, należy wskazać, że poprawiło się bezpieczeństwo największych banków w sektorze, co jest istotne w aspekcie oceny ryzyka systemowego. Kondycja ekonomiczno-finansowa największych banków wpływa bowiem istotnie na wartość indeksu.

Ze względu na to, że sektor banków komercyjnych miał 92,9% udziału w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych, jego kondycja ekonomiczno-finansowa wpływała istotnie na wartość indeksu całego sektora bankowego. Tendencje przedstawione powyżej pokrywają się z kierunkiem zmian indeksu dla sektora banków komercyjnych, przy czym różni się ich wartość. W sektorze banków komercyjnych indeks poprawił wartość z -29,2 punktu (grudzień 2002 r.) do -24,5 punktu (grudzień 2003 r.).

W sektorze banków spółdzielczych także nastąpił spadek zagrożenia. Wartość indeksu kształtowała się na bardziej korzystnym poziomie niż w sektorze banków komercyjnych (wykres 2).

Na koniec 2003 r. wartość indeksu była wyższa od wartości na koniec 2002 r. o 2,8 punkta i wynosiła -19,5. Najgorsza wartość wskaźnika (-21,5 punktu) wystąpiła w lipcu. W IV kwartale wartość indeksu poprawiła się.

Według stanu na 31 grudnia 2003 r. dokonano klasyfikacji banków komercyjnych i spółdzielczych na podstawie systemu monitorowania stosowanego w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Celem systemu jest ocena bezpieczeństwa banków

Wykres 2. Indeks zagrożenia w sektorze banków spółdzielczych

Źródło: Dane BFG, opracowanie własne.

w oparciu o dane sprawozdawcze i informacje pozasprawozdawcze. Każdemu bankowi nadano rating dwuczłonowy, składający się z litery i cyfry, gdzie litera określa kondycję finansową banku ustaloną na podstawie czynników mierzalnych (sprawozdawczość NBP), a cyfra określa ocenę banku na podstawie czynników pozasprawozdawczych (głównie jakościowych, np. ocena inwestora strategicznego). W wyniku łącznej oceny obu grup czynników powstaje macierz zagrożeń. Banki ze względu na stan zagrożenia są klasyfikowane do jednej z 3 grup: o niskim, średnim i wysokim zagrożeniu. Pogłębionej analizie podlegają banki o wysokim i o średnim zagrożeniu.

Należy podkreślić, że w ocenie czynników pozasprawozdawczych uwzględniono również powzięte przez BFG informacje, ważne z perspektywy oceny zagrożenia niewypłacalnością (m.in. wyniki inspekcji GINB i kontroli BFG, informacje o korektach w sprawozdawczości), dotyczące zdarzeń, które nastąpiły po 31 grudnia 2003 r.

Ze względu na inny zakres informacji pozasprawozdawczych w sektorze banków komercyjnych i sektorze banków spółdzielczych odmiennie ocenia się czynniki pozasprawozdawcze¹⁾. Poniżej przedstawiono kształt macierzy zagrożeń (rysunek 1).

W sektorze banków komercyjnych klasyfikacji poddano ogółem 57 banków na 60 działających. Zgodnie z zasadą przyjętą w systemie monitorowania ocenie są poddawane banki działające nie krócej niż 2 lata. Banki prowadzące działalność krócej niż 2 lata nie są ujmowane w systemie monitorowania, lecz podlegają odrębnej ocenie, uwzględniającej specyfikę początkowego etapu działalności. W sektorze banków spółdzielczych natomiast systemem monitorowania objęto wszystkie banki spółdzielcze.

---

¹⁾ Podstawowa różnica dotyczy możliwości oceny właścicieli banków – w sektorze banków spółdzielczych taka ocena ze względu na znaczne rozdrobnienie struktury właścicielskiej jest niemożliwa, zaś dla większości banków komercyjnych dysponujemy oceną większościowego akcjonariusza nadaną przez renomowaną agencję ratingową.

Z działalności BFG

Rysunek 1. Macierz zagrożeń banków

A-I	A-II	A-III	A-IV
B-I	B-II	B-III	B-IV
C-I	C-II	C-III	C-IV
D-I	D-II	D-III	D-IV

	– banki o niskim zagrożeniu
	– banki o średnim zagrożeniu
	– banki o wysokim zagrożeniu

Interpretacja oceny czynników mierzalnych dla banków jest następująca:

Ocena	A	B	C	D
Interpretacja	dobra kondycja finansowa	satysfakcjonująca kondycja finansowa	wątpliwa kondycja finansowa	zła kondycja finansowa
Wartość wskaźnika syntetycznego – bk	<0, -15)	<-15, -30)	<-30, -50)	<-50, -100>
Wartość wskaźnika syntetycznego – bs	<0, -15)	<-15, -30)	<-30, -45)	<-45, -100>

Interpretacja oceny czynników pozasprawozdawczych dla banków jest następująca:

Ocena	I	II	III	IV
Interpretacja – bk	dobra jakość czynników pozasprawozdawczych	satysfakcjonująca jakość czynników pozasprawozdawczych	wątpliwa jakość czynników pozasprawozdawczych	zła jakość czynników pozasprawozdawczych
Interpretacja – bs	neutralna jakość czynników pozasprawozdawczych	brak informacji na temat czynników pozasprawozdawczych	wątpliwa jakość czynników pozasprawozdawczych	zła jakość czynników pozasprawozdawczych

Udział banków komercyjnych zakwalifikowanych jako banki o wysokim zagrożeniu w sumie bilansowej netto sektora bankowego wyniósł 14,0%, zaś w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych kształtował się na poziomie 11,4%. Strata bieżąca brutto pomniejszała wynik finansowy brutto sektora bankowego o 31,5%, a w przypadku wyniku finansowego netto – o 77,4%. Strata skumulowana netto tej grupy banków stanowiła 84,0% straty skumulowanej sektora bankowego.

Udział banków komercyjnych zakwalifikowanych jako banki o średnim zagrożeniu w sumie bilansowej netto sektora bankowego wyniósł 9,1%, zaś w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych kształtował się na poziomie 8,9%. Wynik finansowy brutto tych banków stanowił 0,7%, a w przypadku wyniku finan-

---

Bezpieczny Bank

---

sowego netto 6,7% wyników finansowych sektora bankowego. Strata skumulowana netto grupy stanowiła 8,1% straty skumulowanej sektora bankowego.

Na podstawie klasyfikacji banków komercyjnych za okres grudzień 2002 r. – grudzień 2003 r. przygotowano macierz migracji (tabela 2), która obrazuje syntetycznie częstość utrzymywania i zmian ocen banków. Macierz ta jest wzorowana na metodzie wykorzystywanej m.in. przez bank J.P. Morgan do szacowania skali ryzyka kredytowego.

Tabela 2. Macierz migracji banków komercyjnych za okres 31.12.2002 r.–31.12.2003 r.

Zagrożenie stan na 31.12.2002:	Zmiany zagrożenia od 31.12.2002 do 31.12.2003 na:		
	wysokie	średnie	niskie
wysokie	84,7%	14,7%	0,7%
średnie	29,8%	56,7%	13,5%
niskie	0,7%	1,5%	97,8%

Źródło: Dane BFG, opracowanie własne.

Punktem wyjścia do opracowania macierzy migracji była klasyfikacja banków do poszczególnych klas zagrożenia według stanu na 31 grudnia 2002 r. Następnie wyliczono dla okresu od końca grudnia 2002 r. do końca grudnia 2003 r. częstotliwość pozostawania w danej klasie zagrożenia (przekątna macierzy zaznaczona wytłuszczoną czcionką) oraz częstość pogorszenia (liczby po lewej stronie przekątnej) i poprawy (liczby po prawej stronie przekątnej) klasyfikacji.

Banki sklasyfikowane na koniec 2002 r. jako banki o wysokim zagrożeniu w 84,7% przypadków pozostały w tej klasie. Najwyższą częstotliwością pozostawania w swojej klasie charakteryzowały się banki sklasyfikowane do grupy o niskim zagrożeniu – 97,8%. Banki sklasyfikowane do grupy o średnim zagrożeniu charakteryzowały się niższą częstotliwością – 56,7%. W 29,8% przypadków klasyfikacja uległa pogorszeniu.

Od końca czerwca 2003 r. banki spółdzielcze poddawane są klasyfikacji na podstawie systemu monitorowania zbliżonego do systemu dla banków komercyjnych. W związku z tym macierz migracji banków spółdzielczych obejmuje okres od końca czerwca 2003 r. do końca grudnia 2003 r. (tabela 3). Punktem wyjścia była klasyfika-

Tabela 3. Macierz migracji banków spółdzielczych za okres 30.06.2003 r.–31.12.2003 r.

Zagrożenie – stan na 30.06.2003:	Zmiany zagrożenia od 30.06.2003 do 31.12.2003 na:		
	wysokie	średnie	niskie
wysokie	77,4%	22,6%	0,0%
średnie	2,8%	64,4%	32,8%
niskie	0,3%	2,3%	97,4%

Źródło: Opracowanie własne.

Z działalności BFG

cja banków do poszczególnych klas zagrożenia według stanu na 30 czerwca 2003 r. Następnie wyliczono dla okresu od końca czerwca 2003 r. do końca grudnia 2003 r. częstość pozostawania w danej klasie zagrożenia (przekątna macierzy zaznaczona wytłuszczoną czcionką) oraz częstość pogorszenia (liczby po lewej stronie przekątnej) i poprawy (liczby po prawej stronie przekątnej) klasyfikacji.

Banki spółdzielcze sklasyfikowane na koniec czerwca 2003 r. jako banki o wysokim zagrożeniu w 77,4% pozostały w tej grupie. Najwyższą częstością pozostawania w tej samej klasie charakteryzowały się banki o niskim zagrożeniu – 97,4%. Częstość dla średniej klasy zagrożenia wynosiła 64,4%, przy czym 32,8% banków „przeszło” do klasy o niskim, a 2,8% do klasy o wysokim zagrożeniu.

Najwięcej banków komercyjnych i spółdzielczych zostało zaklasyfikowanych do kategorii niskiego ryzyka, co świadczy o tym, że sytuacja sektora bankowego na koniec 2003 r. była dobra i stabilna. Jednocześnie ta kategoria charakteryzowała się najwyższą częstością pozostawania w swojej klasie ryzyka, co potwierdza tę opinię.

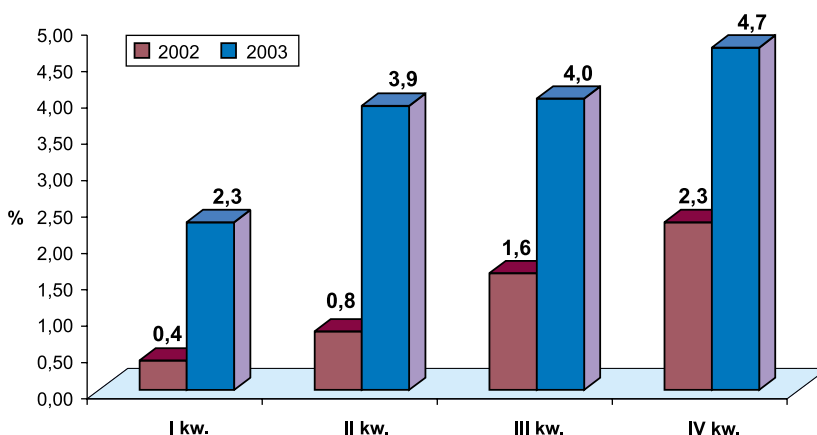
CZĘŚĆ I. OTOCZENIE SEKTORA BANKOWEGO

1. Sytuacja w gospodarce

Po dwóch latach stagnacji, w 2003 r. nastąpiło ożywienie w gospodarce narodowej. Przyrost **produktu krajowego brutto** w 2003 r. wyniósł **3,8%** (rok wcześniej 1,4%). W kolejnych kwartałach następowała wyraźna poprawa dynamiki gospodarki – w pierw-

*Produkt
krajowy brutto*

Wykres 3. Zmiany PKB w latach 2002–2003

Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

szym kwartale produkt krajowy brutto rósł w tempie 2,3%, w drugim – 3,9%, w trzecim – 4,0%, a w czwartym – 4,7%.

Czynniki wzrostu

Głównym **źródłem szybszego wzrostu** była **wysoka dynamika eksportu** – wywołana w dużej mierze znaczącym osłabieniem złotego wobec euro – oraz **przyspieszenie produkcji przemysłowej**.

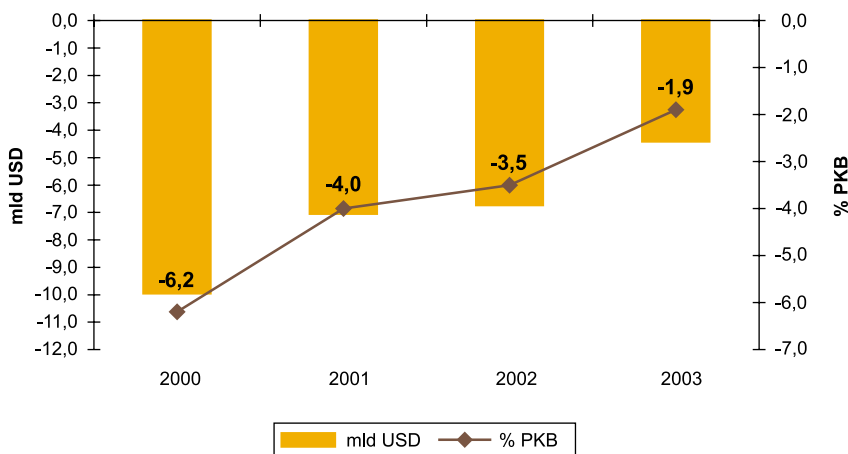
Handel zagraniczny

W 2003 r. polscy eksporterzy sprzedali za granicę towary o łącznej wartości 53,6 mld USD. Import wyniósł w tym okresie 68,0 mld USD. Oznacza to **wzrost eksportu**, w porównaniu z rokiem poprzednim, o **30,6%**, a **importu** o **23,4%**.

Saldo obrotów bieżących

Przewaga dynamiki eksportu nad importem wpłynęła korzystnie na saldo obrotów bieżących bilansu płatniczego. Relacja **deficytu obrotów bieżących do PKB** zmniejszyła się w 2003 r. do **1,9%** wobec 3,5% w roku poprzednim.

Wykres 4. Saldo obrotów bieżących Polski w latach 2000–2003

Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

Kurs złotego względem euro i dolara

Ekspansję na rynki zagraniczne ułatwiło polskim firmom **osłabienie złotego wobec euro** (od stycznia do grudnia ponad 16%). Na **31 grudnia 2003 r. kurs złotego względem euro** wyniósł **4,7170**. Do rozwijania eksportu zachęcał też producentów stosunkowo słaby popyt na rynku krajowym. W 2003 r. wartość złotego względem dolara amerykańskiego wzrosła o 0,9%. Na **31 grudnia 2003 r. kurs złotego wobec dolara** osiągnął poziom **3,7928**.

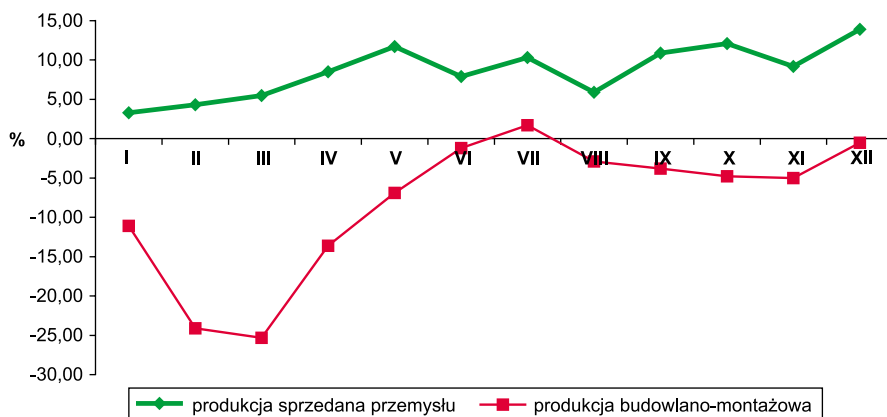
Produkcja przemysłowa

Wzrost popytu zewnętrznego spowodował ożywienie w przemyśle. **Produkcja sprzedana przemysłu** zwiększyła się o **8,7%** w stosunku do roku poprzedniego (1,5% w 2002 r.). W IV kwartale wzrost sprzedaży produkcji przemysłowej wyniósł 12,1% w stosunku do

Z działalności BFG

analogicznego okresu roku poprzedniego. Największą dynamikę odnotowały przetwórcze gałęzie przemysłu – w grudniu ich sprzedaż wzrosła o 18,7%, a w całym roku o 10,5%. Poziom produkcji poprawił się w 20 (spośród 29) działach przemysłu. W przedsiębiorstwach przemysłowych **wydajność pracy** wzrosła o **12,0%** (w ujęciu rocznym) przy jednoczesnym spadku zatrudnienia o 3,0%. Dzięki korzystnym relacjom kursowym najlepsze wyniki odnotowały branże produkujące w dużej części na eksport: produkcja pojazdów mechanicznych – wzrost o 30,7%, wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych – o 20,3%, mebli – o 20,4%. Ceny produkcji sprzedanej przemysłu wzrosły w całym 2003 r. (w porównaniu z rokiem poprzednim) o 2,6%.

Wykres 5. Zmiany produkcji sprzedanej przemysłu i produkcji budowlano-montażowej w 2003 r.

Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

W **produkcji budowlano-montażowej** od połowy 2000 r. utrzymywał się spadek. Po I kwartale 2003 r. skala spadku została zahamowana i produkcja budowlano-montażowa w 2003 r. była **niższa o 5,9%** w porównaniu z rokiem 2002 (rok wcześniej spadek wyniósł 8,7%). **Ceny**, po jakich sprzedawane były wyroby **produkcji budowlano-montażowej**, **spadły o 1,1%** wobec wzrostu o 1,2% rok wcześniej.

W 2003 r. zarówno dochody, jak i wydatki budżetu państwa były niższe niż założone w ustawie budżetowej. **Deficyt budżetu państwa** wyniósł **4,5% produktu krajowego brutto**, czyli mniej niż przyjęto w ustawie na 2003 r. (4,8%). Oznacza to również lepszy wynik w stosunku do roku 2002, kiedy to deficyt osiągnął 5,1%. Pomimo niższego deficytu budżetowego wielkość **długu publicznego**

Produkcja budowlano-montażowa

Deficyt budżetu państwa

nego wzrosła do **51,5% PKB**. Z powodu niskich przychodów z prywatyzacji w 2003 r. zwiększone potrzeby pożyczkowe budżetu finansowane były dodatkową emisją papierów skarbowych.

**Wynagrodzenia,
emerytury
i renty**

W 2003 r. przeciętne miesięczne **wynagrodzenie nominalne brutto w gospodarce** wyniosło **2.201,47 zł** i było o **3,2% wyższe** niż w roku poprzednim. **Siła nabywcza** wynagrodzenia brutto w gospodarce rosła nieco szybciej niż rok wcześniej – o **2,4%** wobec 1,5%. Przeciętna **emerytura i renta brutto rosły szybciej**, zarówno nominalnie (5,1%), jak i realnie (4,1%²⁾, niż wynagrodzenia, ale wolniej niż w roku 2002.

Tabela 4. Zmiany wynagrodzenia oraz emerytury i renty (rok do roku) w latach 2002–2003

Wyszczególnienie	Jedn.	2002	2003				
			I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-XII
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (rok do roku)	%	1,9	0,5	0,5	0,8	1,5	0,8
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w całej gospodarce	zł	2097,83	2228,68	2141,01	2160,02	2276,84	2201,47
Przyrost nominalny	%	4,3	3,4	3,8	3,1	2,3	3,2
Przyrost realny		2,4	2,9	3,3	2,4	0,9	2,4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw	zł	2277,43	2249,9	2292,0	2330,3	2477,6	2341,53
Przyrost nominalny	%	3,4	1,9	2,2	2,4	4,6	2,8
Przyrost realny		1,5	1,4	1,7	1,7	3,2	2,0
Przeciętna miesięczna emerytura i renta z pozarolniczego systemu ubezpieczenia społecznego	zł	1039,34	1064,6	1095,3	1100,6	1109,1	1092,43
Przyrost nominalny	%	6,9	3,4	5,8	5,4	5,8	5,1
Przyrost realny		4,6	2,9	5,3	4,3	3,9	4,1

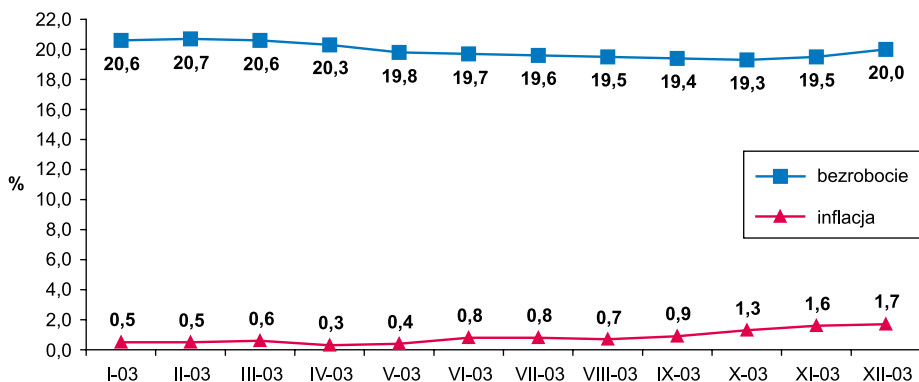
Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

Inflacja

W 2003 r. ceny towarów i usług konsumpcyjnych rosły znacznie wolniej niż przewidywano w ustawie budżetowej. **Średnioroczny wskaźnik inflacji** wyniósł **0,8%** (w roku poprzednim 1,9%), podczas gdy w ustawie zapisano 2,3%. W ujęciu **grudzień 2003 r. do**

²⁾ Zgodnie z metodologią stosowaną przez GUS (Biuletyn Statystyczny, tablica 1).

Wykres 6. Inflacja i bezrobocie w 2003 r.

Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

grudnia 2002 r. ceny konsumpcyjne wzrosły o 1,7% – rok wcześniej o 0,8%.

Pomimo ożywienia w gospodarce sytuacja na rynku pracy nie uległa poprawie. Według zweryfikowanych danych GUS **stopa bezrobocia** w grudniu 2003 r. osiągnęła **20,0%** – wcześniej podawano 18,0%. Różnica wynika stąd, że po uwzględnieniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r., liczba pracujących w rolnictwie okazała się mniejsza. Na koniec 2003 r. bez pracy pozostawało ponad 3,1 mln osób. Przeciętne **zatrudnienie** w sektorze przedsiębiorstw **obniżyło się o 3,8%**. Największy spadek zatrudnienia wystąpił w budownictwie – o 16,1% wobec 12,3% w 2002 r.

Bezrobocie

Widoczne w gospodarce przejawy ożywienia przełożyły się na **poprawę podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych przedsiębiorstw**. **Rentowność obrotu brutto** w 2003 r.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw

Tabela 5. Wskaźniki efektywności przedsiębiorstw w latach 2002–2003

Wskaźnik [%]	2002	2003			
		I-III	I-VI	I-IX	I-XII
Wskaźnik poziomu kosztów (koszty do przychodów)	99,2	97,4	97,0	96,8	97,2
Rentowność obrotu brutto (wynik finansowy brutto do przychodów)	0,8	2,6	3,0	3,2	2,8
Rentowność obrotu netto (wynik finansowy netto do przychodów)	-0,2	1,3	1,8	2,0	1,7
Relacja straty brutto do zysku brutto	79,7	51,9	39,5	34,3	39,9

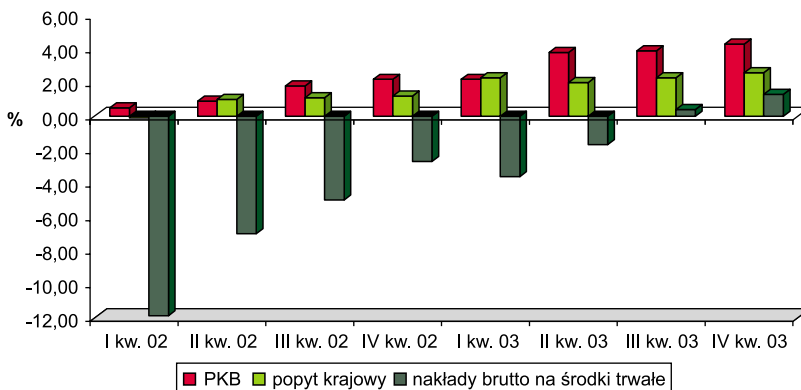
Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

wyniosła **2,8%** i była ponad trzykrotnie wyższa niż w roku poprzednim (0,8%). **Rentowność obrotu netto** osiągnęła **1,7%** (rok wcześniej była ujemna). Znacznie poprawiła się również **relacja straty brutto do zysku brutto** – z 79,7% w 2002 r. do **39,9%**. Na ogólną poprawę wyników finansowych przedsiębiorstw znaczny wpływ miała **wysoka rentowność eksportu**, wynikająca z obniżki kosztów produkcji, korzystnych relacji kursowych i wzrostu konkurencyjności cenowej polskich towarów na rynkach zagranicznych, głównie krajów Unii Europejskiej.

Popyt krajowy

Tempo wzrostu **popytu krajowego** w 2003 r. wyniosło **2,4%** wobec 0,9% rok wcześniej. W pierwszym kwartale popyt krajowy zwiększył się o 2,4%, w drugim o 2,1%, w trzecim o 2,4%, a w czwartym o 2,7%.

Wykres 7. Zmiany PKB, popytu krajowego i inwestycji w latach 2002–2003

Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

Inwestycje

Nakłady inwestycyjne w gospodarce w 2003 r. obniżyły się w stosunku do roku poprzedniego o **0,9%** (w roku 2002 spadły o 5,8%). W pierwszym i drugim kwartale nastąpił ich spadek – odpowiednio o 3,8% i 1,8%, w trzecim i w czwartym wystąpił nieznaczny wzrost (0,3% i 0,1%). Decyzje inwestycyjne podejmowały przede wszystkim **przedsiębiorstwa produkujące na eksport**.

Rolnictwo

W 2003 r. **zbiory i plony** większości podstawowych ziemiopłodów (m.in. zbóż podstawowych, ziemniaków, rzepaku) były znacznie **niższe** niż rok wcześniej. W okresie styczeń–grudzień 2003 r. skup zbóż podstawowych obniżył się o 6,3% w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego, a ziemniaków wzrósł o 8,5%. Na targowiskach i w skupie przeciętne **ceny produktów pochodzenia roślinnego** były znacznie **wyższe** niż przed rokiem. Skup bydła i trzody chlewnej był wyższy odpowiednio o 25,0% i 17,6%,

Z działalności BFG

a ich ceny na targowiskach i w skupie kształtowały się poniżej cen ubiegłorocznych. W stosunku do 2002 r. **pogorszyła się** i utrzymywała na niskim poziomie **opłacalność chowu trzody chlewnej** mierzona relacją cen skupu żywca wieprzowego do cen zestawu pasz.

Podsumowując, w 2003 r.:

- ❖ **tempo wzrostu produktu krajowego brutto** wyniosło **3,8%**,
- ❖ **wysoką dynamikę** wykazały **eksport oraz import, jak i produkcja sprzedana przemysłu**. Osłabło tempo spadku produkcji budowlano-montażowej,
- ❖ **średnioroczny wskaźnik inflacji** wyniósł **0,8%**,
- ❖ **ożywienie gospodarcze poprawiło sytuacji na rynku pracy**, wpłynęło natomiast na **poprawę sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw**.

Podsumowanie

2. Stopy procentowe i polityka pieniężna

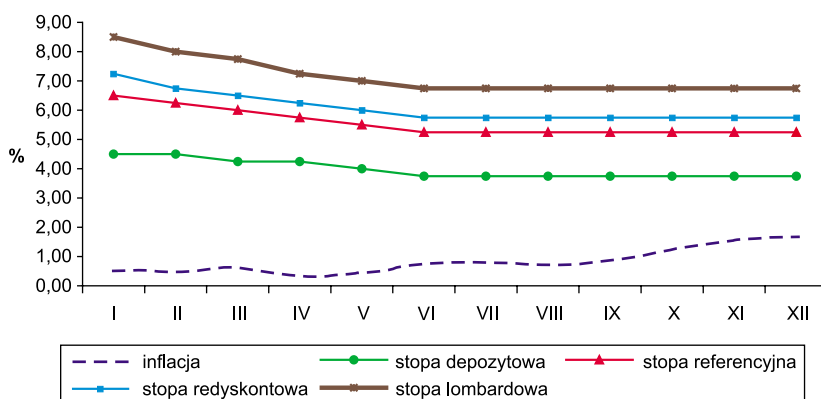
W 2003 r. Rada Polityki Pieniężnej utrzymała **neutralne nastawienie w polityce pieniężnej**. **Sześciokrotnie obniżyła podstawowe stopy procentowe** – wszystkie zmiany miały miejsce w pierwszym półroczu. Skala obniżek wyniosła od 1 p.p. w przypadku stopy depozytowej, do 2 p.p. w przypadku stopy lombardowej.

Na mocy uchwały nr 14/2003 Rady Polityki Pieniężnej z dnia 30 września 2003 r. **stopa rezerwy obowiązkowej banków** została obniżona od 1 października 2003 r. z 4,5% do **3,5%**.

Stopy procentowe

Stopa rezerwy obowiązkowej banków

Wykres 8. Oficjalne stopy procentowe NBP i stopa inflacji w 2003 r.

Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

Tabela 6. Stopy rezerwy obowiązkowej, stopy procentowe NBP oraz podstawowe rynkowe stopy procentowe w 2003 r.

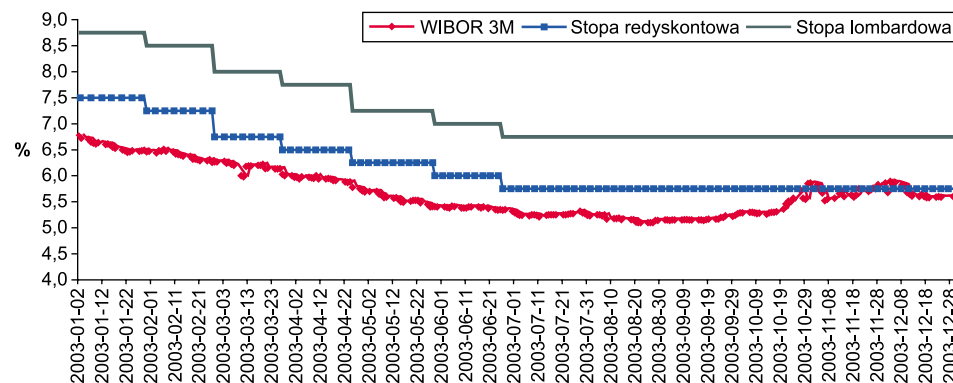
%	I 2003	III 2003	VI 2003	IX 2003	XII 2003
Stopa rezerwy obowiązkowej*	4,50				3,5**
Stopy procentowe NBP*					
Stopa redyskontowa	7,25	6,50	5,75		
Stopa kredytu lombardowego	8,50	7,75	6,75		
Stopa interwencyjna	6,50	6,00	5,25		
Stopa depozytowa	4,50	4,25	3,75		
Podstawowe rynkowe stopy procentowe					
Średni WIBOR 3-miesięczny	6,56	6,15	5,38	5,17	5,68
Średnia stopa procentowa kredytów na cele gosp. w 20 bankach	11,58	10,64	9,01	8,88	10,30
Średnia stopa procentowa 12-mies. lokat terminowych w 20 bankach	4,89	4,46	3,93	3,59	3,48
Średnia rentowność 52-tyg. bonów skarbowych	5,74	5,66	4,65	4,93	6,12

Źródło: Dzienniki Urzędowe NBP; obliczenia własne na podstawie danych publikowanych w „Rzeczpospolitej”.

* – wielkość na koniec okresu; ** – obowiązuje od 1.10.2003 r.

Rynkowe stopy procentowe   W 2003 r. **średnie oprocentowanie kredytów na cele gospodarcze** w 20 największych bankach **spadło o 1,28 p.p.** **Średnie oprocentowanie 12-miesięcznych lokat terminowych ob-**

Wykres 9. Poziom WIBOR-u 3M, stopy redyskontowej i lombardowej w 2003 r.

Źródło: Dane prasowe, opracowanie własne.

niżyło się o 1,41 p.p. Wzrosła natomiast średnia rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych – w grudniu była o 0,38 p.p. wyższa niż w styczniu.

Wzrost rentowności bonów skarbowych w IV kwartale 2003 r., spowodowany spadkiem ich cen, niekorzystnie wpłynął na wyniki banków. Obniżyła się bowiem wartość nabytych w poprzednich okresach bonów i obligacji w portfelach banków.

W trzech pierwszych kwartałach 2003 r. **3-miesięczny WIBOR** wykazywał **trend spadkowy** i kształtował się stale poniżej poziomu stopy redyskontowej. Rozpiętość między stopą redyskontową a 3-miesięcznym WIBOR-em wahała się w tym czasie od 1,05 p.p. w styczniu do 0,46 p.p. w lipcu. W IV kwartale nastąpił wzrost WIBOR-u 3M do poziomu 0,14 p.p. powyżej stopy redyskontowej.

Podsumowując, w 2003 r.:

- ❖ **sześciokrotnie** były obniżane podstawowe stopy procentowe NBP,
- ❖ **stopa rezerwy obowiązkowej** została obniżona z **4,5%** do **3,5%**,
- ❖ **wzrosła średnia rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych.**

Podsumowanie

3. Zmiany struktury oszczędności

Ankietowe badania warunków życia ludności przeprowadzone przez GUS wykazały, że w 2003 r. **oszczędności w jakiegokolwiek formie** (lokaty bankowe, obligacje, jednostki funduszu inwestycyjnego, akcje, oszczędności trzymane w domu) posiadało ok. **21% gospodarstw domowych** (w latach 1998-2000 odsetek ten był wyższy i wahał się od 25% do 26%). Wśród tych gospodarstw tylko ok. **12%** było w stanie **dokonać jakichkolwiek oszczędności** z dochodów bieżących.

Oszczędności gospodarstw domowych

Na **ograniczone możliwości oszczędzania** wpłynęła przede wszystkim **zła sytuacja na rynku pracy**. Stopa oszczędzania gospodarstw domowych (mierzona relacją części dochodów do dyspozycji brutto nie przeznaczonych na spożycie do wielkości tych dochodów) wyniosła w 2003 r. 9,4%, a więc mniej niż w latach poprzednich (w 2002 r. – 10,0%, a w 2001 r. – 12,0%³⁾). W 2003 r. **tempo wzrostu spożycia indywidualnego (3,1%) przewyższało tempo wzrostu siły nabywczej wynagrodzeń brutto (2,4%)**.

Skłonność do oszczędzania

Oprócz zmniejszania się liczby gospodarstw domowych deklarujących posiadanie oszczędności, obserwuje się od dwóch lat zmianę struktury oszczędności. Następuje **spadek zainteresowania lokatami bankowymi** na rzecz nie-bankowych form lokowania wol-

Zmiany struktury oszczędności

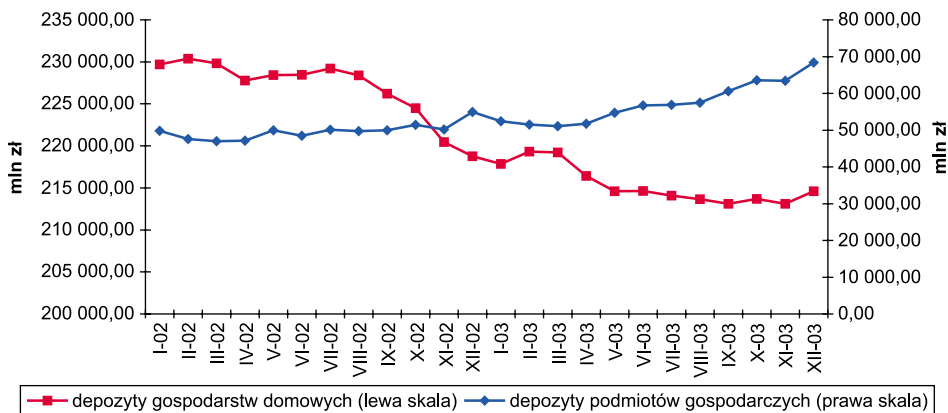
³⁾ NBP, Raport o inflacji w 2003 r.

nych środków finansowych. Na zmianę tę wpłynęło **malejące oprocentowanie lokat** bankowych oraz wprowadzenie **20-procentowego podatku od odsetek z lokat** zakładanych po 1 grudnia 2001 r.

Depozyty gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych

Wielkość depozytów ogółem⁴⁾ na 31 grudnia 2003 r. wyniosła 354.163.377 tys. zł, co oznacza wzrost o 3,8% w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. **Depozyty podmiotów gospodarczych (68.358.740 tys. zł) i gospodarstw domowych (214.592.904 tys. zł)** charakteryzowały się zarówno odmiennym kierunkiem zmian, jak i różnym ich tempem. **Depozyty podmiotów gospodarczych wzrosły** w stosunku rocznym o **24,6%**, co świadczy o poprawie kondycji finansowej przedsiębiorstw. **Depozyty gospodarstw domowych wykazały natomiast spadek o 1,9%**. Oznacza to **wycofanie z sektora bankowego 4.175.550 tys. zł**. Rok 2003 był drugim z kolei, w którym wystąpiło takie zjawisko.

Wykres 10. Depozyty gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych w latach 2002–2003

Źródło: Dane GUS, opracowanie własne.

Fundusze inwestycyjne

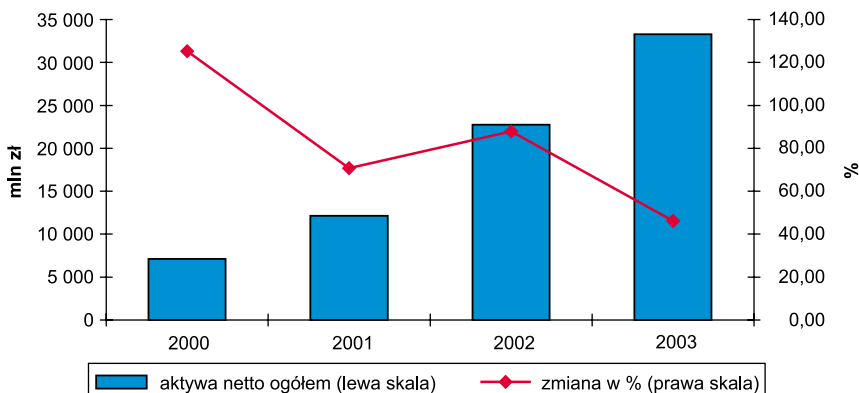
Wprowadzenie podatku od odsetek od oszczędności i wyraźny spadek oprocentowania lokat bankowych istotnie przyczyniły się do rozwoju alternatywnych form oszczędzania. Pieniądze wypływające z lokat bankowych przeznaczane były **głównie na zakup jednostek funduszy inwestycyjnych** – bardziej dochodowych niż lokaty bankowe form oszczędzania. **Aktywa netto towarzystw funduszy inwestycyjnych wzrosły w 2003 r.** w porównaniu z ro-

⁴⁾ Z odsetkami, łączne dane dla rezydenta i nierezydenta.

Z działalności BFG

kiem poprzednim o **10.465.257 tys. zł (46,2%)**, co oznacza, że towarzystwa te nie tylko przejęły środki wycofywane z lokat bankowych, ale również pozyskały nowych klientów. Stan aktywów netto funduszy inwestycyjnych na koniec 2003 r. wyniósł 33.229.290 tys. zł⁵⁾, z czego ok. **91%** pochodziło z lokat **od klientów indywidualnych**.

Wykres 11. Aktywa netto funduszy inwestycyjnych w latach 2000–2003

Źródło: Dane Stowarzyszenia Towarzystw Funduszy Inwestycyjnych w Polsce; opracowanie własne.

Alternatywną formą lokowania oszczędności gospodarstw domowych są również **skarbowe obligacje detaliczne**. Na 31 grudnia 2003 r. **wartość obligacji skarbowych** będących w posiadaniu gospodarstw domowych wyniosła **12.586.000 tys. zł**, co oznacza **spadek** w stosunku do grudnia roku poprzedniego o **1.027.000 tys. zł (7,5%)**. **Największy udział** w portfelu obligacji gospodarstw domowych miały papiery o najkrótszym terminie wykupu, czyli **2-letnie obligacje DOS⁶⁾** – ok. **48%**, **choć** wzrosło zainteresowanie **5-letnimi obligacjami SP⁷⁾**.

Obligacje

W ostatnich latach szybki rozwój sieci placówek i oferty produktowej spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (SKOK) sprawił, że stają się one coraz bardziej konkurencyjne wobec banków. SKOK-i nastawione są głównie na obsługę klientów mniej zamożnych. **Wartość depozytów w sieci SKOK** wzrosła w 2003 r. w stosunku do roku poprzedniego o **38,1%**. **Przyrost depozytów** wyniósł **857.690 tys. zł**.

SKOK-i

⁵⁾ Stowarzyszenie Towarzystw Funduszy Inwestycyjnych – raport 2003.

⁶⁾ Skrót od: Dwuletnie Oszczędnościowe Stałoprocentowe.

⁷⁾ Skrót od: Stałoprocentowe Pięcioletnie.

Podsumowanie

Podsumowując, w 2003 r.:

- ❖ zmniejszyła się stopa oszczędzania gospodarstw domowych oraz liczba gospodarstw deklarujących posiadanie oszczędności,
- ❖ zmieniły się preferencje oszczędzających: spadło zainteresowanie lokatami bankowymi, a wzrosło nie-bankowymi formami lokowania oszczędności,
- ❖ drugi z kolei rok doszło do wycofywania pieniędzy z lokat bankowych przez gospodarstwa domowe.

4. Zmiany w regulacjach prawnych i ich wpływ na kondycję sektora bankowego

Regulacje prawne dla sektora bankowego można podzielić na cztery zasadnicze kategorie:

- ❖ ostrożnościowe,
- ❖ rachunkowe,
- ❖ podatkowe,
- ❖ związane z rezerwą obowiązkową.

Zmiany uchwalone bądź wynegocjowane przez środowisko bankowe w 2003 r. miały charakter liberalizujący regulacje. Pozytywny wpływ tych zmian powinien być odczuwany w kolejnych latach. Szczególnie dotyczy to regulacji w zakresie tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

Zmiany w regulacjach ostrożnościowych uchwalone w 2003 r.

Spośród zmian w regulacjach ostrożnościowych wprowadzonych w 2003 r. na największą uwagę zasługują:

- ❖ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2003 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków,
- ❖ Uchwała KNB nr 1/2003 zmieniająca uchwałę KNB nr 5/2001 dotyczącą adekwatności kapitałowej banków.

Obie te regulacje weszły w życie od 1 stycznia 2004 r. Dopiero po 2004 r. będzie można ocenić ich rzeczywisty wpływ na kondycję sektora bankowego. Należy podkreślić, że zmiany te są zgodne z postulatami środowiska bankowego, a część z nich jest rezultatem zawartych przez środowisko bankowe porozumień z NBP i rządem RP.

Porozumienia z dnia 30 października 2003 r.

W dniu 30 października 2003 r. zawarto 2 ważne dla sektora bankowego porozumienia pomiędzy:

- ❖ Ministrem Finansów a Przewodniczącym KNB, w obecności Wiceprezesa Rady Ministrów i przedstawicieli Związku Banków Polskich oraz prezesów zarządów polskich banków, dotyczące zmiany zasad rachunkowości banków;

Z działalności BFG

- ❖ Wiceprezesem Rady Ministrów, Ministrem Finansów i Związkiem Banków Polskich, w obecności Prezesa NBP oraz prezesów zarządów banków polskich, dotyczące utworzenia Funduszu Poręczeń Unijnych, oprocentowania rezerwy obowiązkowej oraz uregulowania kwestii związanych z rekompensatą skutków obniżenia stawki podatku dochodowego od osób prawnych.

Pierwsze z wymienionych znalazło swoje odzwierciedlenie we wspomnianym powyżej Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2003 r. oraz zasadach rachunkowości, zaś prace nad pakietem regulacji wynikających z drugiego porozumienia zakończyły się 16 kwietnia 2004 r., kiedy została uchwalona ustawa o Funduszu Poręczeń Unijnych.

Zmiany zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków można sklasyfikować następująco:

- ❖ definicyjne,
- ❖ związane z klasyfikacją ekspozycji kredytowych detalicznych (wcześniej konsumpcyjnych),
- ❖ związane z klasyfikacją tzw. pozostałych ekspozycji kredytowych, tj. innych niż od osób fizycznych i od skarbu państwa,
- ❖ związane z podziałem zabezpieczeń na kilka kategorii jakości.

Rozporządzenie Ministra Finansów weszło w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

Zmiany definicyjne miały w większości charakter porządkujący i uściślający:

- ❖ doprecyzowano pojęcie „ekspozycje kredytowe” poprzez wyszczególnienie, jakie operacje są traktowane jako należności; wyłączono z grupy ekspozycji kredytowych wierzytelności od podmiotów zależnych banku, przy spełnieniu określonych warunków;
- ❖ pojęcie „pożyczki i kredyty konsumpcyjne” zastąpiono pojęciem: „pożyczki i kredyty detaliczne”; są nimi ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych, udzielone na cele nie związane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego, z wyłączeniem pożyczek i kredytów mieszkaniowych, pożyczek i kredytów hipotecznych oraz zobowiązań pozabilansowych;
- ❖ do pożyczek i kredytów mieszkaniowych zaliczono także te przeznaczone na bieżącą konserwację i odnowienie;
- ❖ wprowadzono pojęcie „pożyczki i kredyty hipoteczne”.

Biorąc pod uwagę klasyfikację detalicznych ekspozycji kredytowych za najważniejsze zmiany należy uznać:

- ❖ wydłużenie terminów opóźnień w spłacie, uwzględnianych przy klasyfikacji;
- ❖ pozostawienie tylko kategorii normalne i stracone.

*Rozporządzenie
Ministra
Finansów
z dnia
10 grudnia
2003 r.*

*Zmiany
definicyjne*

*Zmiany
związane
z klasyfikacją
ekspozycji
kredytowych*

Ekspozycja kredytowa detaliczna jest klasyfikowana jako normalna, jeżeli opóźnienie w spłacie nie przekracza 6 miesięcy, zaś jako stracona po przekroczeniu tego okresu, a także w innych przypadkach, których katalog nie uległ zmianie w porównaniu z wcześniej obowiązującymi przepisami.

W przypadku innych ekspozycji kredytowych⁸⁾, szczególnie od przedsiębiorstw, za najważniejsze zmiany należy uznać:

- ❖ wydłużenie terminów opóźnień w spłacie, uwzględnianych przy klasyfikacji;
- ❖ możliwość uwzględniania najbardziej wiarygodnych zabezpieczeń na etapie klasyfikacji ekspozycji kredytowych (załącznik nr 2, ust. 1);
- ❖ możliwość uwzględniania oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia, w miejsce oceny kondycji dłużnika (załącznik nr 2, ust. 2).

W przypadku należności „pod obserwacją”, opóźnienie w spłacie przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy; przy należnościach „poniżej standardu” – przekracza 3 miesiące, ale nie przekracza 6 miesięcy; przy należnościach „wątpliwe” – przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy oraz przy należnościach „straconych” – przekracza 12 miesięcy. Złagodzone także sposób oceny kondycji ekonomiczno-finansowej dłużnika w przypadku należności wątpliwych. Zgodnie z obowiązującymi od 1 stycznia 2004 r. zapisami, należność jest klasyfikowana jako „wątpliwa”, jeżeli sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużnika uległa znacznemu pogorszeniu, a zwłaszcza gdy ponoszone straty w sposób istotny naruszają jego kapitały (aktywa netto). W porównaniu z rozwiązaniami obowiązującymi do 31 grudnia 2003 r. zrezygnowano z uwzględniania każdego naruszenia kapitałów, nawet jeżeli było ono nieistotne. Praktycznie każda strata wygenerowana przez przedsiębiorstwo obligowwała bank do kwalifikowania dłużnika do kategorii „wątpliwe”. Dopisanie przymiotnika „istotny” sytuację tę znacząco zmieniło i daje możliwość interpretacji znaczenia wygenerowanej straty dla pomniejszenia kapitałów własnych.

Zmiany w klasyfikacji zabezpieczeń

W załączniku nr 2 do rozporządzenia określono katalog zabezpieczeń umożliwiających zakwalifikowanie ekspozycji kredytowych do kategorii normalne niezależnie od wskazań kryteriów oceny. Zabezpieczenia te obejmują m.in. gwarancje lub poręczenia skarbu państwa, NBP, BFG, banków centralnych i rządów krajów należących

---

⁸⁾ Obejmują one pozostałe ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych – inne niż detaliczne – udzielonych na cele nie związane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego (załącznik 1, cz.II, ust. 1 pkt 3) oraz pozostałe ekspozycje kredytowe, które należy rozumieć jako inne niż od osób fizycznych i od skarbu państwa (załącznik 1, cz.II, ust. 1 pkt 4). W przypadku tych pierwszych obowiązuje tylko kryterium terminowości spłaty.

do OECD, zastaw rejestrowy na prawach bądź przeniesienie prawa własności na bank z papierów wartościowych emitowanych przez skarż państwa, NBP lub rządy i banki centralne krajów OECD. Jeżeli wystawcą zabezpieczenia jest np. bank mający siedzibę w kraju OECD, KUKE, jednostka samorządu terytorialnego, wtedy w ocenie ryzyka może być uwzględniona kondycja wystawcy zabezpieczenia, zamiast dłużnika. Wobec powyższego zrezygnowano z podziału ekspozycji kredytowych na te z zabezpieczonym ryzykiem, z ograniczonym ryzykiem i niezabezpieczone.

Według stanu na 31 grudnia 2003 r. nie można bezpośrednio oszacować wpływu zmian w regulacjach na kondycję sektora bankowego, bowiem nowe zasady mają zastosowanie od 1 stycznia 2004 r. Na podstawie danych na koniec 2003 r. możliwe jest, przy przyjęciu wskazanych poniżej założeń, oszacowanie potencjalnego wpływu zmiany regulacji w zakresie tworzenia rezerw celowych na jakość portfela kredytowego. Założenia są następujące:

- ❖ należności z zabezpieczonym ryzykiem są w 1/3 objęte zabezpieczeniami, które umożliwiają klasyfikację do kategorii normalne;
- ❖ należności wątpliwe od sektora finansowego i niefinansowego są w 1/3 zakwalifikowane na podstawie naruszenia kapitału, przy czym jeśli jest ono nieznaczne, należność może być traktowana jako normalna;
- ❖ 1,5% kredytów konsumpcyjnych jest przekwalifikowana z kategorii zagrożone do normalne⁹⁾.

Według szacunków BFG, po uwzględnieniu powyższych założeń, jakość należności ogółem w sektorze banków komercyjnych poprawiłaby się o 3,0 p.p., natomiast w sektorze banków spółdzielczych o 0,7 p.p. do odpowiednio 13,3% i 4,4%. Przy zmianie wskazanych powyżej proporcji z 1/3 na 1/2 wskaźniki jakości poprawiłyby się odpowiednio o 4,3 p.p. i o 0,9 p.p.

Nowelizację uchwały KNB nr 5/2001 w zakresie szacowania adekwatności kapitałowej banków można sprowadzić do 4 zasadniczych kwestii:

- ❖ zmiany podejścia do ustalania skali działalności handlowej banku,
- ❖ odstąpienia od wyliczania wymogu kapitałowego od odsetek ujętych jako przychody zastrzeżone¹⁰⁾,

---

⁹⁾ Na podstawie danych sprawozdawczych nie można ocenić bezpośrednio jakości kredytów konsumpcyjnych. Przyjęto, że szacunkowa wartość kredytów konsumpcyjnych zakwalifikowanych do kategorii poniżej standardu i wątpliwe będzie przekwalifikowana do kategorii normalne. Szacunkową wartość ustalono biorąc pod uwagę jakość należności od gospodarstw domowych.

¹⁰⁾ W 2003 r. były to odsetki naliczone od należności pod obserwacją i zagrożonych. W związku ze zmianami zasad rachunkowości w 2004 r. będą to odsetki naliczone wyłącznie od należności zagrożonych.

*Wpływ
na kondycję
sektora
bankowego*

*Uchwała KNB
nr 1/2003*

- ❖ odstąpienia od pomniejszania kapitału krótkoterminowego o wartość aktywów niepięlnych,
- ❖ licznych zmian definicyjno-porządkujących (dokonano wymiany większości załączników do uchwały nr 5/2001).

Wpływ na kondycję sektora bankowego

Najważniejsze wydaje się odstąpienie od pomniejszania kapitału krótkoterminowego o aktywa niepięlnne. Według stanu na 31 grudnia 2003 r. spośród 26 banków o znaczącej skali działalności handlowej, 6 banków wykazywało kapitał krótkoterminowy o łącznej kwocie równej 73.564 tys. zł, co stanowiło 0,2% w relacji do funduszy własnych sektora banków komercyjnych. Po wyłączeniu aktywów niepięlnych jako pozycji pomniejszającej, kapitał krótkoterminowy wykazałoby 15 banków na łączną kwotę 1.745.301 tys. zł (w tym BPH PBK SA na kwotę 920.787 tys. zł). Kwota ta stanowiłaby w relacji do funduszy własnych sektora banków komercyjnych 4,6% i pozwoliłaby na poprawę współczynnika wypłacalności o 0,6 p.p.

Zmiany w zakresie zasad rachunkowości

Zmiany zasad rachunkowości¹¹⁾, wynikające z zawartego Porozumienia, dotyczyły – poza zmianami definicyjnymi – następujących kwestii:

- ❖ przesunięcia w czasie wprowadzenia wyceny według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej (do końca 2004 r. banki mogą stosować uproszczone zasady);
- ❖ przekwalifikowania odsetek od należności pod obserwacją z przychodów zastrzeżonych wykazywanych po stronie pasywów bilansu do przychodów odsetkowych wykazywanych w rachunku zysków i strat;
- ❖ odpisywania ekspozycji kredytowej w ciężar rezerwy celowej i przenoszenia do ewidencji pozabilansowej, bez konieczności jej umorzenia.

Podatek dochodowy – wpływ na kondycję sektora bankowego

Zgodnie z nowelizacją ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych stawkę podatku obniżono od 2004 r. z 27% do 19%. Banki dokonały na koniec 2003 r. przeszacowania swoich aktywów i zobowiązań z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Na zmianie tej straciły jednorazowo banki, które wykazywały wyższe aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego niż pasywa z tego tytułu. W sytuacji takiej znalazło się 41 banków komercyjnych oraz 335 banków spółdzielczych. Szacunkowo „straciły” one na tych zmianach odpowiednio 114.479 tys. zł i 1.195 tys. zł. Przy uwzględnieniu banków, które odniosły z tego tytułu korzyści, sektor banków komercyjnych szacunkowo „stracił” netto 43.482 tys. zł, zaś sektor banków spółdzielczych 665 tys. zł.

---

¹¹⁾ Wydano dwa rozporządzenia Ministra Finansów (2 grudnia 2003 r. i 14 stycznia 2004 r.) zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków.

Z działalności BFG

Zgodnie z ustawą o Funduszu Poręczeń Unijnych oraz zmianie niektórych innych ustaw¹²⁾ wprowadzono zmiany w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawie o Narodowym Banku Polskim. Zmiany w ustawie o podatku dochodowym mają zrekompensować bankom konsekwencje związane z obniżeniem stawki podatku dochodowego. W latach 2007–2009 banki byłyby uprawnione do pomniejszania zobowiązania podatkowego o kwotę równą:

- ❖ w 2007 r. – 20%,
- ❖ w latach 2008–2009 – po 40%

kwoty 8% łącznej wartości utworzonych i niezaliczonych na dzień 31 grudnia 2002 r. do kosztu uzyskania przychodu rezerw celowych na pokrycie wierzytelności z tytułu kredytów i pożyczek zakwalifikowanych przez banki do kategorii stracone i wątpliwe, oraz należności z tytułu udzielonych przez bank po 1 stycznia 1997 r. gwarancji i poręczeń spłaty kredytów i pożyczek zakwalifikowanych do kategorii wątpliwe i stracone¹³⁾. Zaproponowano także, podobne do dotychczasowych rozwiązań, zasady ustalania konsekwencji podatkowych z tytułu rozwiązania rezerw.

Zmiany w ustawie o Narodowym Banku Polskim wiążą się z postulowanym przez banki oprocentowaniem rezerwy obowiązkowej i mają pośrednio wspierać rozwój przedsiębiorczości. W latach 2004–2006 część odsetek z tytułu oprocentowania rezerwy obowiązkowej ma stać się dochodem Funduszu Poręczeń Unijnych. W 2004 r. sektor bankowy miałby przekazać na rzecz FPU 80% odsetek uzyskanych z tego tytułu, w 2005 r. – 60%, zaś w 2006 r. – 50%. Oprocentowanie rezerwy obowiązkowej ma zastosowanie począwszy od rezerwy podlegającej utrzymaniu od dnia 30 czerwca 2004 r. Wysokość oprocentowania Rada Polityki Pieniężnej ustaliła na poziomie 0,9 stopy redyskonta weksli¹⁴⁾.

Na początku kwietnia 2003 r. Narodowy Bank Polski wykupił od banków obligacje¹⁵⁾, które banki nabyły w związku z obniżeniem stopy rezerwy obowiązkowej. Wykupione obligacje miały wartość 5.210.926 tys. zł i były oprocentowane na poziomie inflacji. Szacunkowe korzyści banków z tego tytułu wyniosły w 2003 r. 142.258 tys. zł. W ustawie o Narodowym Banku Polskim, w art. 39a, wprowadzono zapis dopuszczający pomniejszanie przez banki kwoty re-

*Ustawa
o Funduszu
Poręczeń
Unijnych
– podatek
dochodowy*

*Ustawa
o Funduszu
Poręczeń
Unijnych
– rezerwa
obowiązkowa*

*Pozostałe
zmiany
w zakresie
rezerw
obowiązkowych*

---

¹²⁾ Dz.U. z dnia 31 maja 2004 r.

¹³⁾ Pomniejszenie nie dotyczy jednak rezerw rozwiązanych lub zmniejszonych albo zaliczonych do kosztów uzyskania przychodów w 2003 r.

¹⁴⁾ Uchwała nr 1/2004 Rady Polityki Pieniężnej z dnia 30 marca 2004 r. – w III kwartale 2004 r. sektor banków komercyjnych uzyskał szacunkowo przychód z tytułu oprocentowania rezerwy obowiązkowej w wysokości 155.675 tys. zł, zaś sektor banków spółdzielczych – 1.953 tys. zł. W skali kwartału sektor bankowy mógł szacunkowo zasilić Fundusz Poręczeń Unijnych kwotą 126.103 tys. zł.

¹⁵⁾ Uchwała nr 1/9/OK/2003 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 4 marca 2003 r.

zerwy obowiązkowej o równowartość 500 tys. euro. Wraz z uchwałą Zarządu NBP dało to podstawę do obniżania kwoty rezerwy obowiązkowej począwszy od rezerwy podlegającej utrzymywaniu od dnia 30 września 2003 r. Banki komercyjne odniosły z tego tytułu korzyści w szacunkowej wysokości 1.430 tys. zł, natomiast banki spółdzielcze w wysokości 9.038 tys. zł.

Trzecią zmianą w zakresie regulacji dotyczących rezerwy obowiązkowej było obniżenie stopy rezerwy w dniu 30 września 2003 r. do poziomu 3,5%, co miało zastosowanie począwszy od rezerwy podlegającej utrzymywaniu od dnia 31 października. Szacunkowe korzyści z tego tytułu w 2003 r. wyniosły dla banków komercyjnych 27.197 tys. zł, a dla banków spółdzielczych 1.782 tys. zł.

*Wpływ zmian
w zakresie
rezerwy
obowiązkowej
na wyniki
sektora
bankowego*

Podsumowując, zmiany regulacji w zakresie rezerwy obowiązkowej pozwoliły bankom na poprawę wyników finansowych w 2003 r. na łączną kwotę około 181.705 tys. zł (w tym sektor banków spółdzielczych 10.820 tys. zł). W 2004 r. oraz w latach kolejnych banki będą w dalszym ciągu odczuwały korzyści z tytułu liberalizacji zasad wyliczania i utrzymywania rezerw obowiązkowych.

CZĘŚĆ II. ANALIZA OGÓLNA SYTUACJI W SEKTORZE BANKOWYM

1. Polski sektor bankowy na tle innych krajów europejskich¹⁶⁾

W celu umiejscowienia polskiego sektora bankowego na tle innych krajów europejskich dokonano analizy:

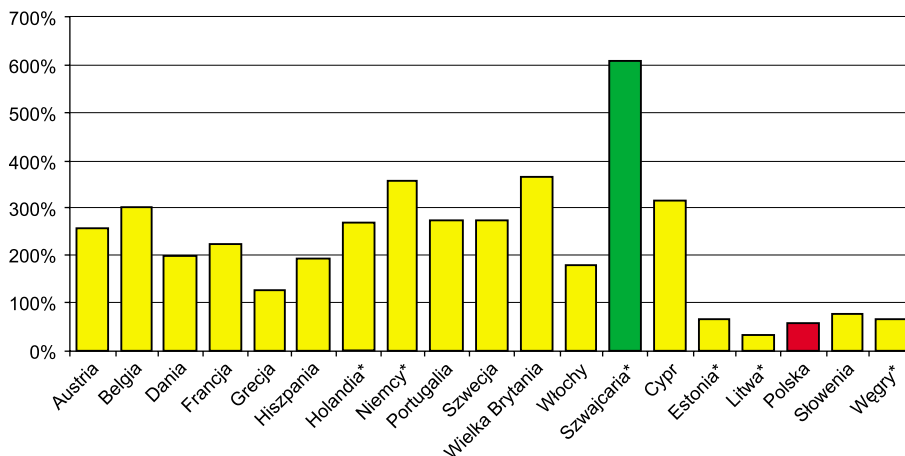
- ❖ relacji aktywów bankowych do PKB,
- ❖ udziału kapitałów i rezerw w sumie bilansowej,
- ❖ wysokości ROA i kosztów działania w relacji do sumy bilansowej,
- ❖ poziomu marży odsetkowej i prowizyjnej,
- ❖ koncentracji działalności bankowej.

Dodatkowo przedstawione zostały podstawowe parametry makroekonomiczne dla analizowanych krajów europejskich.

---

¹⁶⁾ Dane wykorzystane w niniejszym opracowaniu są pozyskiwane przez Eurostat na podstawie regulacji nr 2056/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 listopada 2002 r. Zgodnie z art. 2 regulacji dane mają być przekazywane w ciągu 18 miesięcy od zakończenia roku kalendarzowego. W aneksie określono, iż po raz pierwszy ma to zastosowanie do danych za 2001 r. Zakres danych obejmuje liczbę instytucji kredytowych, liczbę placówek i liczbę zatrudnionych oraz przychody i koszty, a także wybrane pozycje z bilansu. Ze względu na niekompletność danych za 2002 r. wykorzystano także dane za rok 2001 w celu pełniejszego przedstawienia sytuacji w europejskim sektorze bankowym.

Wykres 12. Relacja aktywów sektora bankowego do PKB w wybranych krajach europejskich (według stanu na 31.12.2002 r. i 31.12.2001 r.*)

Źródło: Dane Eurostat, NBP; opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę wartość aktywów w relacji do PKB wybranych krajów europejskich według stanu na 31 grudnia 2002 r. [w przypadku krajów oznaczonych gwiazdką na 31.12.2001 r. (*) – wykres 12] widać istotne różnice w skali działalności bankowej pomiędzy krajami – nowymi członkami Unii Europejskiej a krajami Europy Zachodniej. Na wykresie nie zamieszczono danych dotyczących Luksemburga, w przypadku którego relacja ta wynosiła 3.374%. Średnio w krajach Europy Zachodniej relacja aktywów sektora bankowego do PKB kształtowała się na poziomie 280%. Spośród krajów Europy Zachodniej najniższą wartość tej relacji wykazywała Grecja – 124,8%. W Polsce według stanu na koniec 2002 r. aktywa stanowiły w relacji do PKB ok. 60%. W latach 2001–2003 relacja ta nie wykazywała znaczących zmian (tabela 7). Średnio w 6 nowych krajach UE (Cypr, Estonia, Litwa, Polska, Słowenia, Węgry) relacja aktywów do PKB wynosiła 70,7%, przy czym najwyższą wartość wykazywał Cypr (316,4%).

**Relacja
aktywów
do PKB**

Istotne zwiększenie wartości aktywów w relacji do PKB w polskim sektorze bankowym będzie możliwe w warunkach zwiększonego zainteresowania kredytem ze strony przedsiębiorstw i klientów indywidualnych, zwiększenia oszczędności lokowanych w bankach, a także ogólnego wzrostu zamożności społeczeństwa. Warto nadmienić, że w momencie przystępowania do UE aktywa sektorów bankowych Hiszpanii, Portugalii i Grecji stanowiły ok. 100% PKB.

Wskazane powyżej różnice w stopniu rozwoju rynku bankowego należy wiązać przede wszystkim z sytuacją ogólnogospodarczą po-

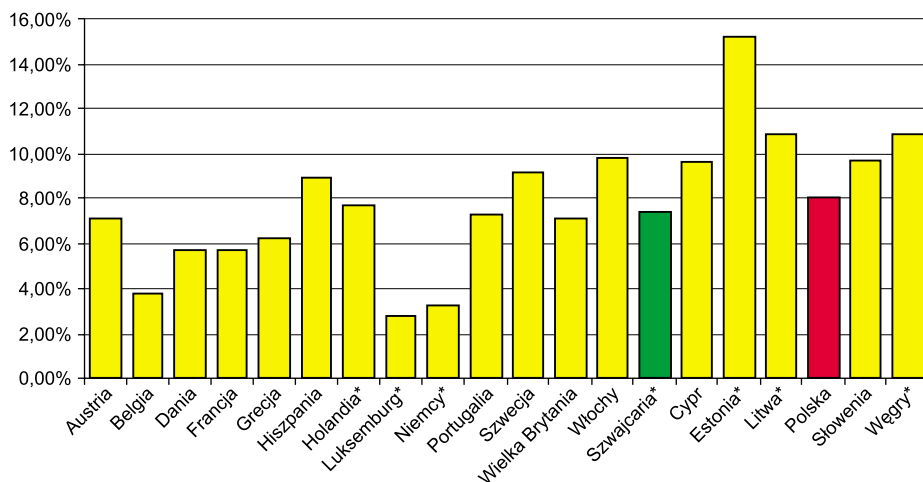
Tabela 7. Wartość wybranych parametrów w sektorze bankowym w Polsce w latach 2001–2003

Wyszczególnienie	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003
Suma bilansowa / PKB	62,70%	60,35%	60,77%
Kapitały i rezerwy / suma bilansowa	7,37%	7,98%	7,66%
Koszty działania / suma bilansowa	3,38%	3,51%	3,29%
ROA (netto)	0,91%	0,54%	0,48%
Marża odsetkowa	3,27%	3,41%	3,07%
Marża prowizyjna	1,32%	1,44%	1,55%

Źródło: Dane NBP, MFW, opracowanie własne.

szczególnych krajów. Kraje, które z dniem 1 maja 2004 r. stały się członkami UE, wykazują niższy poziom zamożności społeczeństwa mierzony PKB *per capita*, wyższe bezrobocie oraz wyższą inflację w porównaniu z wysoko rozwiniętymi krajami europejskimi, co stanowi czynnik ograniczający możliwości rozwoju sektora bankowego. Przyrost PKB w tych krajach kształtował się jednak korzystniej niż w krajach wysoko rozwiniętych. Podstawowe dane makroekonomiczne zamieszczono poniżej (tabela 8).

Wykres 13. Udział kapitałów i rezerw w sumie bilansowej banków w wybranych krajach europejskich (według stanu na 31.12.2002 r. i 31.12.2001 r.*)

Źródło: Dane Eurostat, NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

Tabela 8. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne w wybranych krajach europejskich (2002 r.)

Wyszczególnienie	PKB <i>per capita</i> (PPP*, UE-25=100) [%]	PKB [%]	Inflacja (HICP**) [%]	Stopa bezrobocia [%]
UE-25 krajów	100,0	1,1	2,1	8,9
UE-15 krajów	110,0	1,0	2,1	7,7
Austria	122,0	1,4	1,7	4,2
Belgia	117,2	0,7	1,6	7,3
Dania	123,5	1,0	2,4	4,6
Finlandia	112,0	2,3	2,0	9,1
Francja	115,4	1,2	1,9	8,9
Grecja	78,0	3,6	3,9	10,0
Hiszpania	94,7	2,0	3,6	11,3
Holandia	122,7	0,6	3,9	2,7
Irlandia	135,9	6,9	4,7	4,3
Luksemburg	211,6	2,5	2,1	2,8
Niemcy	109,4	0,1	1,3	8,7
Portugalia	77,3	0,4	3,7	5,0
Szwecja	115,3	2,1	2,0	4,9
Wielka Brytania	118,2	1,8	1,3	5,1
Włochy	108,3	0,4	2,6	9,0
Cypr	84,2	2,0	2,8	3,9
Estonia	45,1	7,2	3,6	9,5
Litwa	43,5	6,8	0,4	13,5
Polska	45,8	1,4	1,9	19,8
Słowenia	76,4	3,3	7,5	6,1
Węgry	58,7	3,5	5,2	5,6
Szwajcaria	130,8	0,3	bd	bd

Źródło: Eurostat, opracowanie własne.

* PPP – według parytetu siły nabywczej (*purchasing power parity*)

** HICP – zharmonizowany indeks zmian cen konsumpcyjnych (*harmonized index of consumer prices*)

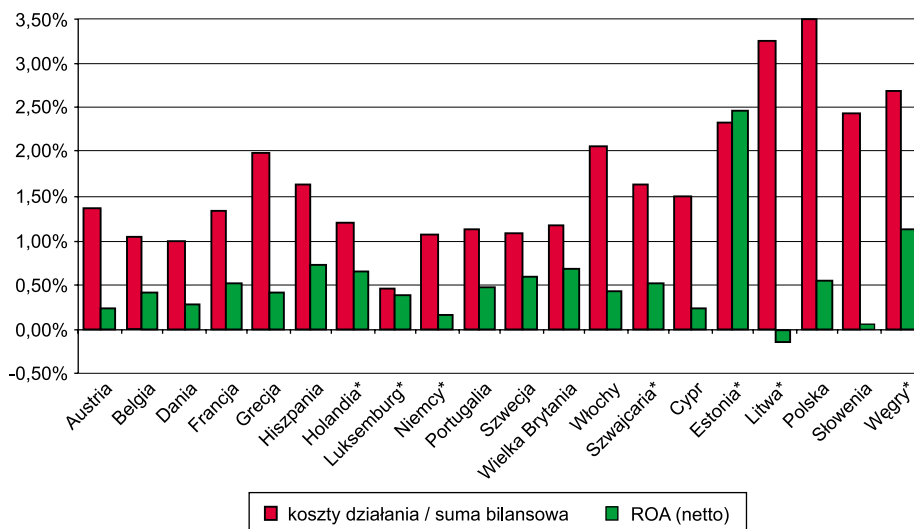
Kapitały i rezerwy

Dla oceny wyposażenia kapitałowego dokonano porównania relacji kapitałów i rezerw do sumy bilansowej (wykres 13). W krajach Europy Zachodniej udział kapitałów i rezerw w sumie bilansowej wynosił średnio 6,3%, zaś w 6 nowych krajach UE – 9,0%. W przypadku polskiego sektora bankowego wartość ta wynosiła 8,0% na koniec 2002 r. Spośród krajów Europy Zachodniej relacja ta kształtowała się na wyższym poziomie niż w Polsce we Włoszech (9,8%), Szwecji (9,2%) i Hiszpanii (8,8%), a na zbliżonym poziomie w Holandii (7,6%) i Szwajcarii (7,4%). Najniższe wartości wykazywały sektory bankowe Luksemburga i Niemiec – odpowiednio 2,7% i 3,2%. Im mniej stabilna sytuacja makroekonomiczna, tym teoretycznie wyższa powinna być ta relacja, aby w większym stopniu zabezpieczać banki przez stratami. W przypadku banków niemieckich ostatnie lata pokazały, że utrzymywanie zbyt niskich kapitałów skutkuje – w warunkach załamania koniunktury, koniecznością ograniczenia działalności, w tym wyprzedają aktywów (m.in. grupa HVB).

Zwrot na aktywach i koszty działania

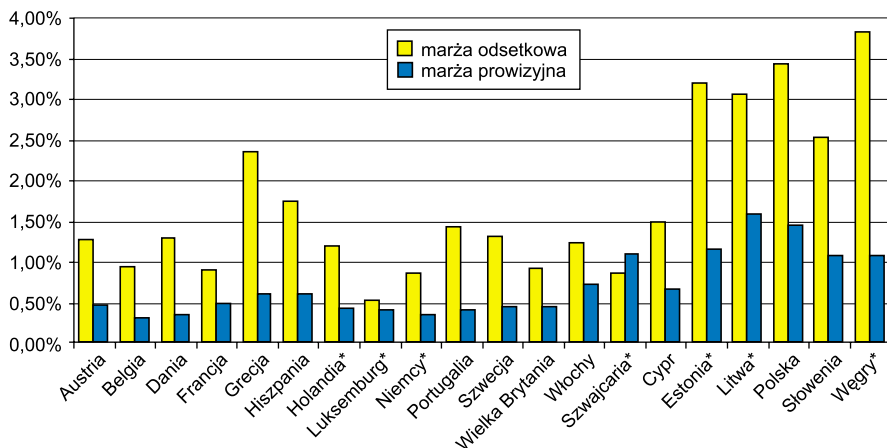
Efektywność mierzona zwrotem na aktywach (ROA) i relacją kosztów działania do aktywów kształtowała się także odmiennie w przypadku wysoko rozwiniętych krajów europejskich i nowych krajów UE (wykres 14). Średni zwrot netto na aktywach w pierwszej grupie krajów wyniósł 0,43%, zaś w krajach „nowych” – 0,62%.

Wykres 14. ROA (netto) i relacja kosztów działania do sumy bilansowej w wybranych krajach europejskich (według stanu na 31.12.2002 r. i 31.12.2001 r. *)

Źródło: Dane Eurostat, NBP, opracowanie własne.

Wykres 15. Marża odsetkowa i prowizyjna w wybranych krajach europejskich (według stanu na 31.12.2002 r. i 31.12.2001 r.*)

Źródło: Dane Eurostat, NBP, opracowanie własne.

Jak wskazano (wykres 14), wypracowanie przez nowe kraje UE wyższego zwrotu na aktywach, pomimo mniej korzystnej relacji kosztów działania do sumy bilansowej (1,3% wobec 3,2%), było możliwe dzięki generowaniu wyższej marży odsetkowej i prowizyjnej (wykres 15). W Polsce na koniec 2002 r. ROA netto wyniósł 0,54%, zaś obciążenie aktywów kosztami działania – 3,5%. W zakresie obciążenia kosztami działania sytuacja sektora bankowego w Polsce kształtowała się niekorzystnie nawet w porównaniu z pozostałymi nowymi krajami UE.

W krajach Europy Zachodniej średnia marża odsetkowa i prowizyjna wynosiły odpowiednio 1,1% i 0,5%, natomiast w krajach „nowych” 3,4% oraz 1,3%. W Polsce wartość tych wskaźników na koniec 2002 r. wynosiła 3,4% i 1,4%. Wypracowywanie przez nowe kraje UE wyższych marż należy przypisać głównie mniejszej konkurencji na rynku bankowym.

Rok 2003 nie przyniósł istotnych zmian w zakresie koncentracji działalności w sektorze bankowym w Polsce. Koncentrację należy ogólnie ocenić jako średnią. Badano ją przy zastosowaniu dwóch parametrów: C-5¹⁷⁾ dla aktywów, funduszy własnych i depozytów sektora niefinansowego oraz indeksu Herfindahla-Hirschmana (HHI)¹⁸⁾.

Marża odsetkowa i prowizyjna

Koncentracja działalności

¹⁷⁾ Indeks C-5 informuje o udziale największych 5 banków w sektorze bankowym.

¹⁸⁾ Indeks Herfindahla-Hirschmana (HHI) jest to miara koncentracji rynku liczona jako suma kwadratów udziałów w rynku poszczególnych jego uczestników. Udział w rynku mierzony udziałem banków w aktywach sektora banków komercyjnych. Wysoka koncentracja rynku występuje, jeśli HHI ukształtuje się na poziomie powyżej 1.800 pkt (max. wynosi 10.000 pkt.).

Tabela 9. Indeksy koncentracji w polskim sektorze bankowym w latach 2001–2003

Indeks koncentracji	31.12. 2001	31.12. 2002	31.03. 2003	30.06. 2003	30.09. 2003	31.12. 2003
HHI	901,57	878,31	877,70	871,13	862,68	839,01
C-5 suma bilansowa netto	56,24%	56,24%	56,42%	55,69%	55,35%	55,14%
C-5 fundusze własne	54,82%	55,30%	54,01%	55,65%	55,54%	56,01%
C-5 depozyty sektora niefinansowego	64,10%	64,63%	64,82%	63,87%	63,67%	63,29%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

W krajach UE koncentracja mierzona wskaźnikiem C-5 jest do-
 syć zróżnicowana w poszczególnych krajach. Najwyższa koncentra-
 cja występuje w sektorach bankowych Szwecji, Holandii i Belgii,
 zaś najniższa w Niemczech, Luksemburgu i we Włoszech. Koncen-
 trację zbliżoną do osiąganą w polskim systemie bankowym wyka-
 zują Portugalia i Hiszpania.

Podsumowanie

Polski sektor bankowy ma teoretycznie duże możliwości ekspan-
 sji, które pozwoliłyby na zbliżenie się do stopnia rozwoju rynku ban-
 kowego wysoko rozwiniętych krajów europejskich. Jednak od roz-
 poczęcia transformacji gospodarczej wartość aktywów do PKB nie
 wykazuje istotnego wzrostu. Kwestią otwartą pozostaje to, czy w cią-
 gu najbliższych kilku lat będzie to możliwe. Ogólnie kondycję sek-
 tora bankowego w Polsce można ocenić pozytywnie, przy czym na
 uwagę zasługuje wyższa niż w innych krajach europejskich relacja
 kosztów działania do sumy bilansowej. W przypadku rozszerzenia
 przez banki skali działalności relacja ta może ulec poprawie. Libe-
 ralizacja zasad tworzenia rezerw celowych oraz działania na rzecz
 rozwoju przedsiębiorczości mogą mieć w dłuższej perspektywie cza-
 sowej pozytywny wpływ zarówno na wielkość aktywów, jak i efek-
 tywność sektora bankowego w Polsce. Zmiana stopnia koncentracji
 działalności bankowej jest uzależniona od dwóch czynników: po
 pierwsze od konsolidacji na europejskim rynku bankowym, głównie
 w Niemczech, a po drugie od wchodzenia nowych podmiotów na
 polski rynek. W perspektywie krótkoterminowej nie należy się spo-
 dziewać istotnych zmian.

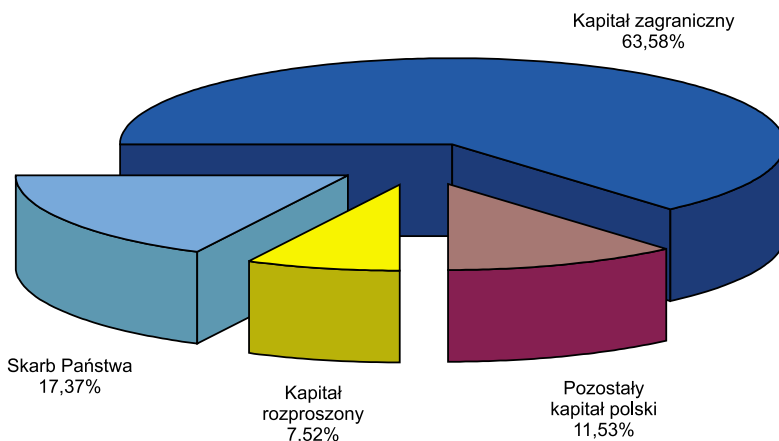

2. Kapitał zagraniczny w sektorze banków komercyjnych¹⁹⁾

Według stanu na koniec grudnia 2003 r. udział kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym wyniósł 63,6%. W porównaniu ze stanem na koniec 2002 r. udział ten obniżył się o 1,9 p.p., czemu towarzyszyło zmniejszenie udziału Skarbu Państwa (bezpośredniego i pośredniego) o 0,4 p.p. oraz wzrost pozostałego, tj. innego niż Skarb Państwa, kapitału polskiego – o 2,3 p.p. Strukturę kapitałową obrazuje wykres 16.

*Struktura
kapitału
zakładowego*

Wykres 16. Struktura kapitału zakładowego w sektorze banków komercyjnych według stanu na 31.12.2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Udział kapitału zagranicznego w polskim sektorze bankowym jest wysoki. Wśród krajów europejskich, które stały się członkami UE w 2004 r. wyższy udział – według stanu na koniec 2001 r. – występował w Estonii, na Litwie i na Węgrzech (tabela 10). Poza Luksemburgiem, który spełnia specyficzną rolę w Europie, wysoki udział kapitału zagranicznego wykazywał jedynie sektor bankowy Wielkiej Brytanii.

*Udział
kapitału
zagranicznego
w innych
krajach
europejskich*

Ze względu na wysoki udział kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym, zbadano jego znaczenie uwzględniając strukturę własnościową w poszczególnych bankach. W tym celu dokonano umow-

---

¹⁹⁾ Ze względu na 100% udział kapitału polskiego w sektorze banków spółdzielczych analizą objęto wyłącznie sektor banków komercyjnych.

Podział banków według udziału kapitału zagranicznego

nego podziału kapitału na zagraniczny²⁰⁾ i polski, wprowadzając podział banków komercyjnych działających w Polsce na następujące grupy:

- ❖ spółki-córki banków zagranicznych (powyżej 95% udziału kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym) – 32 banki,
- ❖ spółki zależne (powyżej 50% do 95% udziału kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym) – 14 banków,
- ❖ spółki stowarzyszone²¹⁾ (powyżej 20% do 50% udziału kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym) – 4 banki,
- ❖ pozostałe banki (powyżej 5% do 20% udziału kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym) – 1 bank,
- ❖ banki z przewagą kapitału polskiego (z udziałem kapitału zagranicznego poniżej 5%) – 9 banków, w tym 2 banki będące 100% własnością Skarbu Państwa.

Grupa spółek-córek obejmuje głównie banki będące 100% własnością inwestorów zagranicznych. Spółki zależne (14 banków) to większość dużych banków. W grupie spółek stowarzyszonych znalazły się 4 banki. W grupie banków pozostałych znalazł się 1 bank

Tabela 10. Stopień kontroli aktywów sektora bankowego przez kapitał zagraniczny w wybranych krajach europejskich (2001 r.)

Wyszczególnienie	Stopień kontroli aktywów sektora bankowego przez kapitał zagraniczny [%]
Dania	0
Finlandia	6
Grecja	11
Hiszpania	9
Holandia	2
Luksemburg	95
Niemcy	4
Portugalia	18
Wielka Brytania	46
Włochy	6
Cypr	13
Estonia	99
Litwa	78
Polska	65
Słowenia	21
Węgry	89

Źródło: D. Schoemaker, S. Oosterloo, „Cross-border issues in European financial supervision”, Bank of Finland Conference, September 2004.

²⁰⁾ Z uwzględnieniem udziału bezpośredniego i pośredniego kapitału zagranicznego, tj. jeżeli bank / firma działający w Polsce wykazuje udział kapitału zagranicznego, to posiadanie przez ten bank / firmę akcji innego banku działającego w Polsce jest traktowane jako pośredni udział kapitału zagranicznego.

²¹⁾ Nazwa zgodna z kryterium zawartym w ustawie o rachunkowości.

Z działalności BFG

wykazujący 6% udział kapitału zagranicznego. Grupa banków z przewagą kapitału polskiego obejmowała 9 banków, z których tylko 1 bank wykazywał niewielki udział kapitału zagranicznego (1%). Największy udział w sumie bilansowej netto sektora banków komercyjnych posiadały banki zależne (58,3%), zaś na drugim miejscu (z udziałem 26,0%) znajdowały się banki z przewagą kapitału polskiego, w tym banki pozostające w rękach Skarbu Państwa.

Spółki „córki” charakteryzowały się najwyższą w sektorze wypłacalnością i rentownością działania. Wykazywały one lepszą o 2,3 p.p. jakość należności od sektora niefinansowego niż średnia dla sektora banków komercyjnych. Natomiast ich udział w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych wyniósł zaledwie 8,3%.

Spółki zależne, mające największy udział w aktywach w 2003 r., charakteryzowały się dość niską rentownością brutto aktywów (o 0,36 p.p. niższą niż średnia w sektorze banków komercyjnych).

Spółki „córki”

Spółki zależne

Tabela 11. Udział poszczególnych grup banków w wybranych wielkościach finansowych sektora banków komercyjnych według stanu na 31.12.2003 r.

Wyszczególnienie	Spółki „córki”	Spółki zależne	Spółki stowarzyszone	Pozostałe z kapitałem zagranicznym	Spółki z przewagą kapitału polskiego, w tym:	Banki o 100% udziale Skarbu Państwa	Sektor banków komercyjnych
Udział w sumie bilansowej netto	13,07%	58,32%	2,47%	0,18%	25,96%	19,93%	100,00%
Udział w funduszach własnych	17,47%	61,69%	2,41%	0,09%	18,35%	14,61%	100,00%
Udział w należnościach od sektora niefinansowego	16,21%	58,31%	2,57%	0,09%	22,82%	17,55%	100,00%
Udział w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych	8,26%	58,32%	2,39%	0,25%	30,78%	25,39%	100,00%
Udział w wyniku finansowym brutto	26,04%	34,59%	2,45%	01,99%	38,90%	43,41%	100,00%
Udział w wyniku finansowym netto	34,38%	3,60%	3,41%	-3,80%	62,41%	64,22%	100,00%
Współczynnik wypłacalności	17,37%	12,80%	14,07%	3,07%	14,37%	15,62%	13,71%
ROA brutto	1,76%	0,53%	0,88%	-9,66%	1,33%	1,93%	0,89%
Jakość należności od sektora niefinansowego	19,88%	24,38%	24,16%	72,30%	17,48%	14,24%	22,17%
Liczba banków	32	14	4	1	9	2	60

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Należy zwrócić uwagę na znaczną różnicę pomiędzy udziałem tej grupy banków w wyniku finansowym brutto sektora bankowego (34,6%) a jej udziałem w wyniku finansowym netto sektora (3,6%). Jako przyczynę należy wskazać wysokie obciążenie podatkiem dochodowym oraz udział w stratach jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności. Jakość należności od sektora niefinansowego oraz współczynnik wypłacalności kształtowały się na poziomie gorszym od średnich w sektorze – odpowiednio o 2,2 p.p. i o 0,9 p.p. Grupa ta miała największy udział w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych – 58,3%.

Spółki stowarzyszone

Udział banków stowarzyszonych w sumie bilansowej netto sektora banków komercyjnych wyniósł 2,5%. Ich rentowność (ROA brutto) kształtowała się na poziomie nieco niższym niż średnia w sektorze – 0,88% wobec 0,89%. Jakość należności tych banków (24,2%) była gorsza o 2,0 p.p. od średniej w sektorze. Współczynnik wypłacalności kształtował się na poziomie wyższym niż średnia sektora banków komercyjnych o 0,4 p.p.

Spółki z pozostałym kapitałem zagranicznym

Najniższy udział w aktywach miała grupa banków pozostałych. Rentowność działania była ujemna, współczynnik wypłacalności kształtował się na poziomie poniżej wymaganego minimum, zaś jakość należności była zła.

Spółki z przewagą kapitału polskiego

Grupa banków z przewagą kapitału polskiego znalazła się na drugim miejscu pod względem wielkości aktywów. Charakteryzowała się najlepszą jakością należności. Rentowność działania kształtowała się na relatywnie wysokim poziomie 1,33%, przewyższając średnią dla sektora banków komercyjnych o 0,44 p.p. Podobnie jak w przypadku banków zakwalifikowanych do grupy spółek zależnych, wystąpiła istotna różnica pomiędzy udziałem w wyniku finansowym brutto sektora (38,9%) a udziałem w wyniku finansowym netto (62,4%). Było to rezultatem rozwiązania rezerwy na odroczone podatki dochodowe. Współczynnik wypłacalności był wyższy o 0,7 p.p. od średniej. Banki będące 100% własnością Skarbu Państwa kwalifikowane do tej grupy wypadają na jej tle korzystniej w wymienionych wcześniej sferach podlegających ocenie.

Z powyższej analizy wynika, że ok. 70% aktywów sektora bankowego działającego w Polsce znajduje się pod kontrolą kapitału zagranicznego (spółki – córki oraz spółki zależne). Około 66% depozytów sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych zostało ulokowane w tych bankach. Z perspektywy oceny bezpieczeństwa banków oraz funkcjonowania BFG ma to duże znaczenie, bowiem wymaga oceny kondycji inwestorów zagranicznych.

Potencjalne konsekwencje przystąpienia do UE

Po przystąpieniu Polski do UE część banków będących pod kontrolą kapitału zagranicznego może chcieć zmienić swój status i przekształcić się w oddział, co spowodowałoby ograniczenie liczby banków będących członkami systemu gwarantowania depozytów

funkcjonującego w Polsce²²⁾. Przekształcenie w oddział może dotyczyć głównie banków będących w 100% własnością inwestora zagranicznego. Szacuje się, iż może to objąć łącznie 16 banków o udziale w aktywach rządu 7,4% oraz w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych na poziomie 5,2%. Szacunkowy udział tych banków w podstawie naliczania fośg wynosił na koniec 2003 r. 5,9%, zaś w podstawie naliczania obowiązkowej opłaty rocznej – 7,6%. W przypadku spółek będących pod kontrolą kapitału zagranicznego o dużym udziale w rynku, przekształcenie w oddział należy uznać za mało prawdopodobne, ze względu na wysokie ryzyko biznesowe.

Wraz z przystąpieniem Polski do UE instytucje kredytowe oraz inni pośrednicy finansowi mogą prowadzić na terenie Rzeczypospolitej działalność transgraniczną, co może przyczynić się do wzrostu konkurencji o oszczędności gospodarstw domowych²³⁾.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej od maja 2004 r. umożliwia z jednej strony otwieranie oddziałów instytucji kredytowych, zaś z drugiej pozwoli na przekształcanie spółek w oddziały. Oba te procesy nie powinny jednak przybrać charakteru żywiołowego. Banki europejskie, szczególnie niemieckie, odczuwają osłabienie koniunktury gospodarczej, co może zniechęcać je do podejmowania działalności na nowych rynkach. Poza tym największe banki z krajów UE są już obecne na polskim rynku. W krótkiej perspektywie czasowej nie należy zatem spodziewać się istotnych zmian w strukturze rynku bankowego w Polsce.

Podsumowanie

3. Podstawowe informacje o sektorze bankowym²⁴⁾

3.1. Liczba banków

Na koniec grudnia 2003 r. działalność prowadziło **660** banków, w tym **60** komercyjnych²⁵⁾ i **600** spółdzielczych. W 2003 r. liczba banków działających w sektorze zmniejszyła się o **7**.

---

²²⁾ Z dniem 1 maja 2004 r. warszawski oddział Societe Generale zmienił swój status na oddział instytucji kredytowej i przestał być członkiem polskiego systemu gwarantowania depozytów.

²³⁾ Do dnia 30.10.2004 r. polskie władze nadzorcze otrzymały 45 notyfikacji w sprawie zamiaru prowadzenia działalności transgranicznej.

²⁴⁾ W niniejszym opracowaniu na wykresach są prezentowane wielkości finansowe za okres od grudnia 2002 r. do grudnia 2003 r., co umożliwia ustalenie trendu. W większości tabel ujęto dane według stanu na 31 grudnia 2002 r., 30 czerwca 2003 r. oraz 31 grudnia 2003 r., aby przedstawić także zmiany zaistniałe w półroczu. Niektóre tabele zostały przygotowane w innym ujęciu, co wynika z potrzeb analitycznych.

²⁵⁾ Bankgesellschaft Berlin (Polska) SA, Polski Kredyt Bank SA (od 9 stycznia 2004 r. HSBC Bank Polska SA) oraz Bank Rozwoju Cukrownictwa SA nie prowadziły typowej działalności operacyjnej.

Bezpieczny Bank

Tabela 12. Podstawowe informacje o sektorze bankowym według stanu na 31.12.2003 r.

Wyszczególnienie	Jedn.	RAZEM	BK	BS	Porównanie danych dla sektora bankowego (szt. lub etat)	
					31.12.2003-31.12.2002	31.12.2003-30.06.2003
					31.12.2003	
Liczba banków działających	szt.	660	60	600	-7	-2
Liczba placówek ogółem (w kraju i za granicą)	szt.	11 680	9115	2565	-680	-331
<i>Liczba placówek w kraju, w tym:</i>	szt.	11 670	9105	2565	-679	-329
liczba oddziałów	szt.	4394	3119	1275	93	219
<i>Liczba placówek za granicą</i>	szt.	10	10	0	-1	-2
Liczba zatrudnionych (w kraju i za granicą)	etat	151 379	124 214	27 165	-7490	-3575
<i>Zatrudnienie w kraju (centrala i placówki krajowe), w tym:</i>	etat	151 268	124 103	27 165	-7448	-3541
w centrali	etat	43 421	29 745	13 676	189	-778
<i>Zatrudnienie w placówkach zagranicznych</i>	etat	111	111	0	-42	-34

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Tabela 13. Zmiana liczby banków komercyjnych w 2003 r.

Wyszczególnienie	2003 r.
Liczba banków na 31.12.2002 r.	62
Nowe licencje	-
Banki, które rozpoczęły działalność operacyjną	1
Połączenia i przejęcia	3
Liczba banków na 31.12.2003 r.	60

Źródło: Dane NBP; opracowanie własne.

Z działalności BFG

Połączenia i przejęcia spowodowały obniżenie liczby banków komercyjnych o **3**:

Banki komercyjne

- ❖ Euro Bank SA (b. Bank Spółem SA) przejął Bank Wschodni SA,
- ❖ BRE Bank SA połączył się z Bankiem Częstochowa SA,
- ❖ Nordea Bank Polska SA połączył się z LG Petro Bankiem SA.

17 września 2003 r. KNB wydała zezwolenie na **rozpoczęcie działalności** przez **Nykredit Bank Hipoteczny SA** z siedzibą w Warszawie.

W wyniku **procesów łączeniowych** liczba banków spółdzielczych zmniejszyła się o **5**:

Banki spółdzielcze

- ❖ BS w Zaklikowie połączył się z BS Ziemi Kraśnickiej w Kraśniku,
- ❖ BS w Radomyślu z BS w Zaleszanych,
- ❖ BS w Czempiniu z BS w Poniecu,
- ❖ BS w Świętej Katarzynie z BS w Oleśnicy,
- ❖ BS w Orzeszu z BS w Knurowie.

Tabela 14. Liczba banków spółdzielczych w poszczególnych zrzeszeniach w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Zrzeszenie	Liczba banków			Zmiana	
	31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003	31.12.2003-31.12.2002	31.12.2003-30.06.2003
BPS	368	365	363	-5	-2
GBW	157	158	157	0	-1
MR BANK	78	78	78	0	0
Banki niezrzeszone	2	2	2	0	0
Razem	605	603	600	-5	-3

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

W sektorze banków spółdzielczych funkcjonowały trzy banki zrzeszające:

Zrzeszenia banków spółdzielczych

- ❖ Bank Polskiej Spółdzielczości SA,
- ❖ Gospodarczy Bank Wielkopolski SA,
- ❖ Mazowiecki Bank Regionalny SA.

Dwa banki spółdzielcze – **SBR Samopomoc Chłopska**²⁶⁾ i **Krakowski Bank Spółdzielczy**²⁷⁾ – funkcjonowały poza strukturą zrzeszeń.

²⁶⁾ Uchwałą Nr 368/KNB/03 z dnia 3 grudnia 2003 r. KNB podjęła decyzję o przejęciu SBR Samopomoc Chłopska przez BPH PBK SA. Z dniem 6 grudnia 2003 r., BPH PBK SA przejął zarząd nad majątkiem Banku, a całkowite przejęcie Banku nastąpiło 1 stycznia 2004 r.

²⁷⁾ Dnia 2 stycznia 2003 r. Krakowski Bank Spółdzielczy podpisał umowę na czas nieokreślony o współpracy z BPS SA. Fundusze własne Banku przekraczają 5 mln euro.

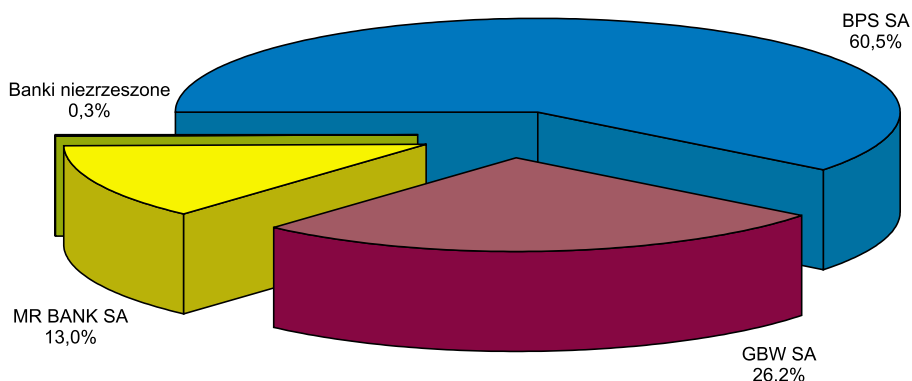

Bezpieczny Bank

Na koniec 2003 r. 60,5% banków spółdzielczych było zrzeszonych w BPS SA, 26,2% – w GBW SA, 13,0% – w MR Banku SA, a 0,3% stanowiły banki niezrzeszone.

Wykres 17. Banki spółdzielcze w poszczególnych zrzeszeniach według stanu na 31.12.2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

3.2. Placówki i zatrudnienie

Na koniec grudnia 2003 r. banki prowadziły działalność w kraju przez sieć **11.680 placówek**²⁸⁾, w których było zatrudnionych **151.379 osób** (tabela 12). W 2003 r. w Polsce liczba **placówek** zmniejszyła się o **679** (ponadto o jedną placówkę zagraniczną), a zatrudnienie w sektorze – o **7.490 osób**. Zmiany nie wpłynęły na przeciętne zatrudnienie w placówce bankowej, które w 2003 r. wyniosło 13 osób.

Banki komercyjne

Według stanu na 31 grudnia 2003 r. **banki komercyjne** prowadziły działalność poprzez sieć **9.115 placówek** (w tym 3.119 oddziałów). Na koniec analizowanego okresu banki komercyjne posiadały **10 placówek zagranicznych**, w których pracowało **111 osób**. W 2003 r. swój oddział w Izraelu sprzedał Bank Pekao SA, co w przeważającym stopniu przyczyniło się do zmniejszenia zatrudnienia w placówkach zagranicznych (o 42 osoby). W grudniu 2003 r. w **placówkach krajowych** banków komercyjnych pracowały **124.103 osoby**, o 7.794 mniej niż na koniec grudnia 2002 r. Na

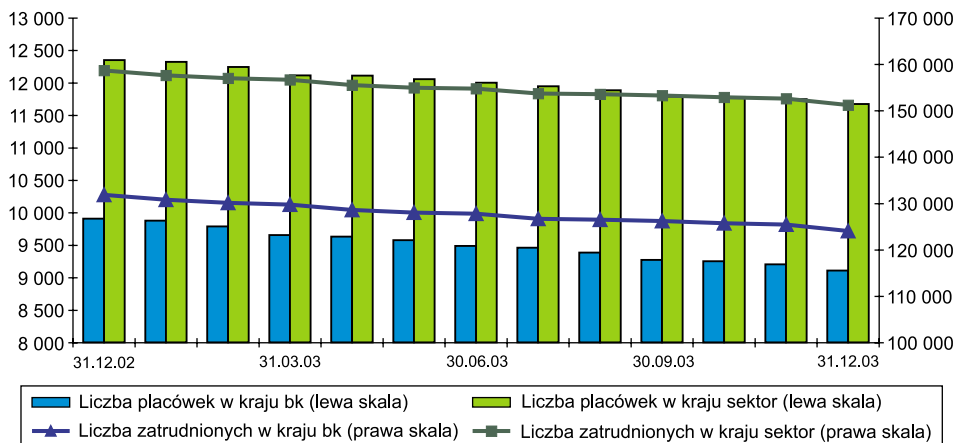
---

²⁸⁾ Pojęcie placówka odnosi się do oddziału, przedstawicielstwa, filii, ekspozytury lub innych placówek obsługi klienta.

Z działalności BFG

Wykres 18. Liczba placówek i zatrudnionych w sektorze bankowym (w kraju) w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r. (*, **)

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

* Na wykresach użyto następujących oznaczeń: sektor – sektor bankowy, bk – banki komercyjne, bs – banki spółdzielcze.

** Ze względu na niewielki udział banków spółdzielczych w wybranych wielkościach sektora bankowego na wykresach 18 i 19 pominięto sektor banków spółdzielczych.

koniec 2003 r. w placówce banku komercyjnego było zatrudnionych przeciętnie 14 osób, co w porównaniu z końcem 2002 r. oznacza wzrost o 1 osobę.

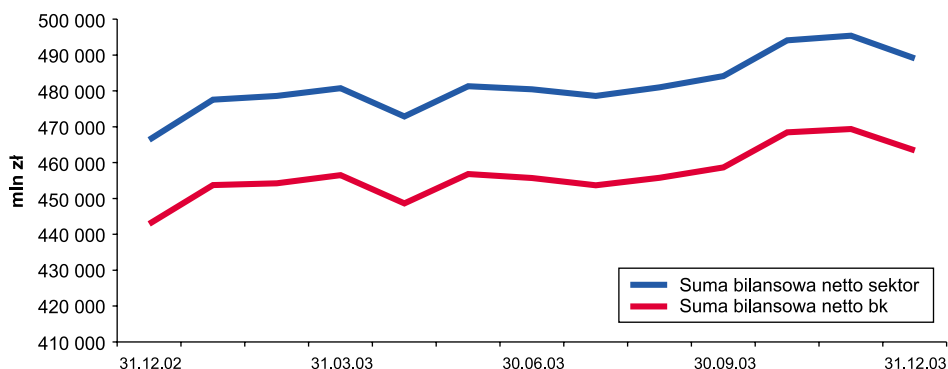
Na koniec 2003 r. w **bankach spółdzielczych** zatrudnionych było **27.165 osób** (17,9% liczby zatrudnionych w sektorze bankowym), tj. o **346 więcej** niż na koniec grudnia 2002 r. W analizowanym okresie banki spółdzielcze rozwijały działalność zwiększając sieć placówek o 121 (w tym o 13 oddziałów). Na koniec grudnia 2003 r. prowadziły ją poprzez **sieć 2.565 placówek** (22,0% placówek w sektorze bankowym), w tym 1.275 oddziałów (29,0% oddziałów w sektorze bankowym). Zachodzące zmiany nie wpłynęły na przeciętne zatrudnienie w placówce banku spółdzielczego, które na koniec 2003 r. wyniosło 11 osób.

**Banki
spółdzielcze**

3.3. Podstawowe wielkości i wskaźniki finansowe

Suma bilansowa netto sektora bankowego wyniosła na koniec grudnia 2003 r. 489.040.869 tys. zł i zwiększyła się w porównaniu z końcem grudnia 2002 r. o 4,9%. Udział banków komercyjnych w su-

Wykres 19. Suma bilansowa netto sektora bankowego

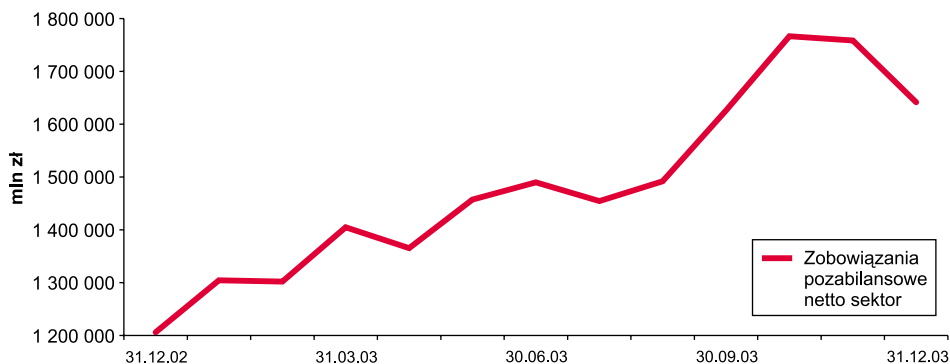
Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

mie bilansowej netto sektora bankowego wyniósł na koniec analizowanego okresu 94,8%, natomiast banków spółdzielczych 5,2%.

Wartość zobowiązań pozabilansowych netto wyniosła 1.641.494.670 tys. zł, co oznacza wzrost w odniesieniu do końca grudnia 2002 r. o 36,1% (wykres 20).

Na koniec analizowanego okresu 99,8% zobowiązań pozabilansowych sektora bankowego stanowiły zobowiązania banków komercyjnych. W analizowanym okresie relacja zobowiązań pozabilansowych do sumy bilansowej netto zwiększyła się o 77,0 p.p. i na koniec grudnia 2003 r. osiągnęła poziom 335,7%. W okresie grudzień

Wykres 20. Zobowiązania pozabilansowe netto sektora bankowego

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

2002 r. – grudzień 2003 r. znacząco (o 1.016,2 p.p. do poziomu 4.092,6%) zwiększyła się relacja zobowiązań pozabilansowych do funduszy zasadniczych.

Należności od sektora niefinansowego rosły szybciej (wzrost o 7,7%) niż suma bilansowa, natomiast depozyty sektora niefinansowego wzrosły o 3,4%. W przypadku operacji z sektorem niefinansowym udział banków spółdzielczych kształtował się na poziomie – 6,8% dla należności oraz 6,5% dla zobowiązań.

Tabela 15. Wybrane wskaźniki finansowe sektora bankowego

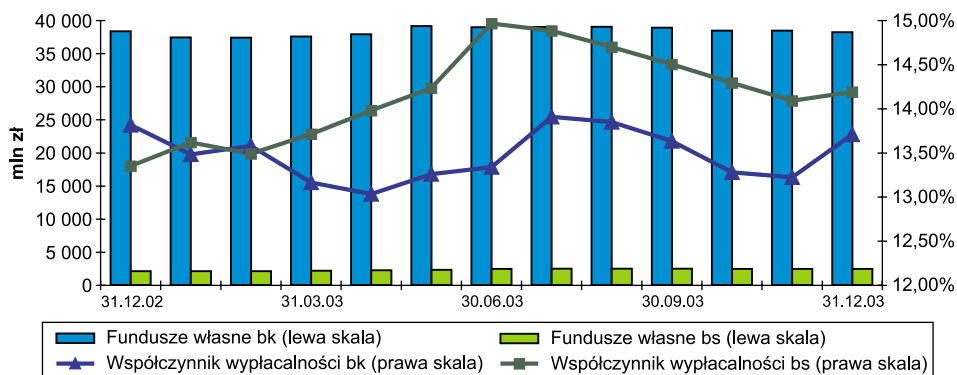
Wyszczególnienie	RAZEM	BK	BS
Jakość należności i zobowiązań pozabilansowych udzielonych			
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem (bez odsetek)	15,71%	16,48%	5,07%
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem (z odsetkami)	17,32%	18,09%	6,41%
Udział należności straconych w należnościach zagrożonych (bez odsetek)	52,11%	51,88%	62,71%
Udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego (bez odsetek)	21,18%	22,17%	7,22%
Udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego (z odsetkami)	23,13%	24,10%	9,11%
Udział należności straconych w należnościach zagrożonych od sektora niefinansowego (bez odsetek)	52,04%	51,79%	62,77%
Udział zobowiązań pozabilansowych udzielonych zagrożonych w zobowiązaniach pozabilansowych udzielonych	7,84%	7,96%	0,51%
Rentowność			
ROA netto	0,48%	0,45%	1,10%
ROE netto	5,85%	5,47%	11,97%
Obciążenie wyniku działalności bankowej saldem rezerw	15,22%	16,04%	5,56%
Obciążenie wyniku działalności bankowej kosztami działania	59,66%	58,84%	69,35%
Aktywa dochodowe / Pasywa kosztowe	104,12%	104,41%	99,38%
Wypłacalność			
Fundusze własne [w tys. zł]	40 637 410	38 197 513	2 439 897
Współczynnik wypłacalności	13,74%	13,71%	14,19%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

W 2003 r. wynik finansowy netto wyniósł 2.347.076 tys. zł i był niższy o 6,3% od wyniku, osiągniętego przez sektor w 2002 r. Na zysk netto sektora złożyło się 2.065.610 tys. zł zysku banków komercyjnych oraz 281.466 tys. zł zysku banków spółdzielczych.

Jakość należności i zobowiązań pozabilansowych udzielonych (mierzona udziałem należności zagrożonych w należnościach ogółem oraz udziałem zobowiązań pozabilansowych udzielonych zagrożonych w zobowiązaniach pozabilansowych udzielonych ogółem), rentowność (mierzona wskaźnikami ROA netto i ROE netto) oraz wypłacalność kształtowały się korzystniej w sektorze banków spółdzielczych niż w sektorze banków komercyjnych. W sektorze banków komercyjnych niższe były: udział należności straconych w należnościach zagrożonych i obciążenie wyniku działalności bankowej kosztami działania, co należy ocenić pozytywnie.

Wykres 21. Współczynnik wypłacalności i fundusze własne w sektorze bankowym

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Na koniec 2003 r. współczynnik wypłacalności sektora bankowego osiągnął wartość 13,7% i pogorszył się w porównaniu z 2002 r. o 0,1 p.p. wskutek wyższego wzrostu całkowitego wymogu kapitałowego niż funduszy własnych. W sektorze banków komercyjnych współczynnik ten obniżył się o 0,1 p.p. do poziomu 13,7%, zaś w sektorze banków spółdzielczych wzrósł o 0,8 p.p. do poziomu 14,2%.

4. Dynamika i struktura bilansu sektora bankowego

Poniżej dokonano analizy dynamiki i struktury bilansu sektora bankowego, którą uzupełniono o analizę zmian zachodzących w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych.

Z działalności BFG

Tabela 16. Aktywa sektora bankowego

Aktywa [tys. zł]	RAZEM	BK	BS	Porównanie wyników dla sektora bankowego [%]		Udział w pozycji bilansowej [%]		Struktura (% sumy bilansowej netto) [%]		
	RAZEM	BK	BS	31.12.2003/ 31.12.2002	31.12.2003/ 30.06.2003	BK	BS	RAZEM	BK	BS
				31.12.2003		31.12.2003		31.12.2003		
Kasa i operacje z bankiem centralnym	19 201 938	18 460 697	741 241	-10,58	3,16	96,14	3,86	3,93	3,98	2,89
Należności od sektora finansowego	77 029 031	70 672 186	6 356 845	-1,12	-4,87	91,75	8,25	15,75	15,25	24,76
Należności od sektora niefinansowego	217 016 543	202 254 697	14 761 846	7,74	3,01	93,20	6,80	44,38	43,65	57,50
Należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych	19 665 805	19 106 429	559 376	34,16	33,84	97,16	2,84	4,02	4,12	2,18
Należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	441 899	441 899	0	-51,03	-77,16	100,00	0,00	0,09	0,10	0,00
Papiery wartościowe	113 574 202	111 590 811	1 983 391	7,89	4,58	98,25	1,75	23,22	24,08	7,73
Aktywa trwałe	22 154 317	21 012 751	1 141 566	-0,98	0,60	94,85	5,15	4,53	4,53	4,45
Inne aktywa	19 957 134	19 828 232	128 902	-10,61	-12,97	99,35	0,65	4,08	4,28	0,50
Suma bilansowa netto	489 040 869	463 367 702	25 673 167	4,87	1,79	94,75	5,25	100,00	100,00	100,00

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

**Kasa
i operacje
z bankiem
centralnym**

W 2003 r. wartość pozycji kasa i operacje z bankiem centralnym – z udziałem w sumie bilansowej netto sektora na poziomie 3,9% – obniżyła się o 10,6% do poziomu 19.201.938 tys. zł, na co wpłynęło na zmniejszenie operacji z bankiem centralnym (o 20,6%) – głównie na rachunku nostro. Na koniec grudnia 2003 r. udział banków komercyjnych w pozycji kasa i operacje z bankiem centralnym wyniósł 96,1% (w porównaniu z grudniem 2002 r. spadek o 1,1 p.p.). Odmiennie kształtowała się sytuacja w sektorze banków spółdzielczych – udział tej pozycji w sumie bilansowej netto był równy 3,9% i wzrósł o 1,1 p.p. w porównaniu do końca 2002 r.

**Należności
od sektora
finansowego**

Należności od sektora finansowego zmniejszyły się w porównaniu z końcem grudnia 2002 r. o 1,1%, a ich udział w sumie bilansowej netto obniżył się z 16,7% (grudzień 2002 r.) do 15,8% (grudzień 2003 r.). Było to spowodowane przede wszystkim spadkiem (o 1.335.731 tys. zł) należności od banków – głównej pozycji należności od podmiotów finansowych. Udział należności od banków w należnościach od sektora finansowego obniżył się w ciągu roku o 0,8 p.p. (z 84,9% do 84,1%). Na koniec grudnia 2003 r. udział banków komercyjnych w należnościach od sektora finansowego wyniósł 91,7%, co oznacza wzrost w porównaniu z grudniem 2002 r. o 0,9 p.p.

**Należności
od sektora
niefinansowego**

Należności od sektora niefinansowego wzrosły w 2003 r. o 7,7%, a ich udział w sumie bilansowej netto zwiększył się z 43,2% (grudzień 2002 r.) do 44,4% (grudzień 2003 r.). Na koniec analizowanego okresu struktura tych należności przedstawiała się następująco: należności od podmiotów gospodarczych – 52,7%, należności od gospodarstw domowych – 41,8%, należności od instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych – 0,3%. Konta rozliczeniowe i odsetki stanowiły 5,2% ogółu należności od sektora niefinansowego. W analizowanym okresie należności od podmiotów gospodarczych wzrosły o 2,9%, natomiast należności od gospodarstw domowych – o 14,6%. Na koniec grudnia 2003 r. udział banków komercyjnych w należnościach od sektora niefinansowego wyniósł 93,2%, co w porównaniu z grudniem 2002 r. oznacza spadek o 0,5 p.p. W 2003 r. w sektorze banków spółdzielczych należności od sektora niefinansowego rosły szybciej niż w sektorze bankowym – wzrost o 16,9%, a ich udział w sumie bilansowej netto sektora banków spółdzielczych zwiększył się o 3,5 p.p. do 57,5% (grudzień 2003 r.). Na koniec analizowanego okresu odmiennie niż w sektorze banków komercyjnych kształtowała się struktura tych należności: 81,4% stanowiły należności od gospodarstw domowych, 15,6% – należności od podmiotów gospodarczych, 0,2% – należności od instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, natomiast 2,8% – konta rozliczeniowe i odsetki.

**Należności
od sektora
instytucji**

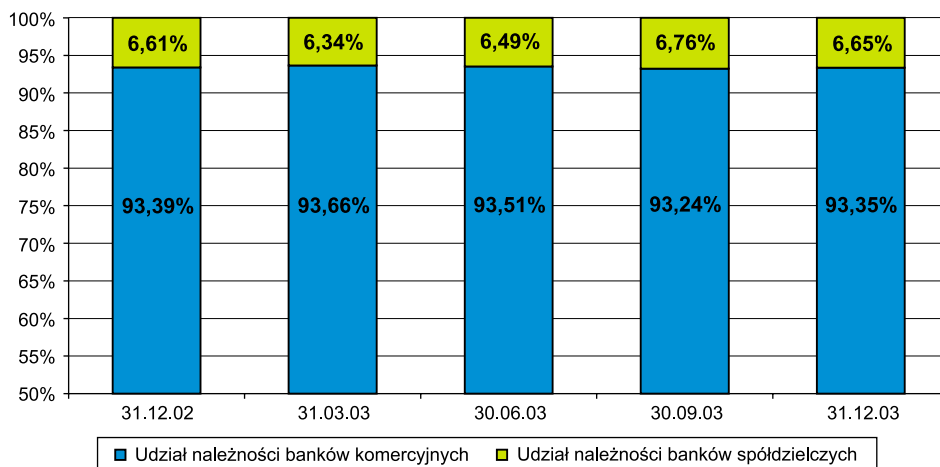
Na koniec 2003 r. udział należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych w sumie bilansowej netto był niewielki i wyniósł 4,0%. W porównaniu z grudniem 2002 r. wartość tej pozycji

Z działalności BFG

wzrosła o 34,2%. Największą grupę w tych należnościach – 52,8% – stanowiły należności od instytucji samorządowych, 24,7% – należności od funduszy ubezpieczeń społecznych, 21,1% – należności od instytucji rządowych szczebla centralnego, a 1,4% przypadało na konta rozliczeniowe i odsetki. Na koniec grudnia 2003 r. udział banków komercyjnych w należnościach od sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniósł 97,2% (w porównaniu z grudniem 2002 r. wzrost o 0,2 p.p.). W sektorze banków spółdzielczych udział należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych w sumie bilansowej netto wyniósł 2,8% i w 2003 r. zwiększył się o 0,9 p.p. Dynamika wzrostu wyniosła 25,5%. Banki spółdzielcze wykazały prawie wyłącznie należności od instytucji samorządowych (90,1%) oraz odsetki (9,7%). Należności od instytucji rządowych szczebla centralnego oraz konta rozliczeniowe stanowiły zaledwie 0,2%.

*rządowych
i samorządowych*

Wykres 22. Udział należności banków komercyjnych i spółdzielczych w należnościach ogółem brutto sektora bankowego

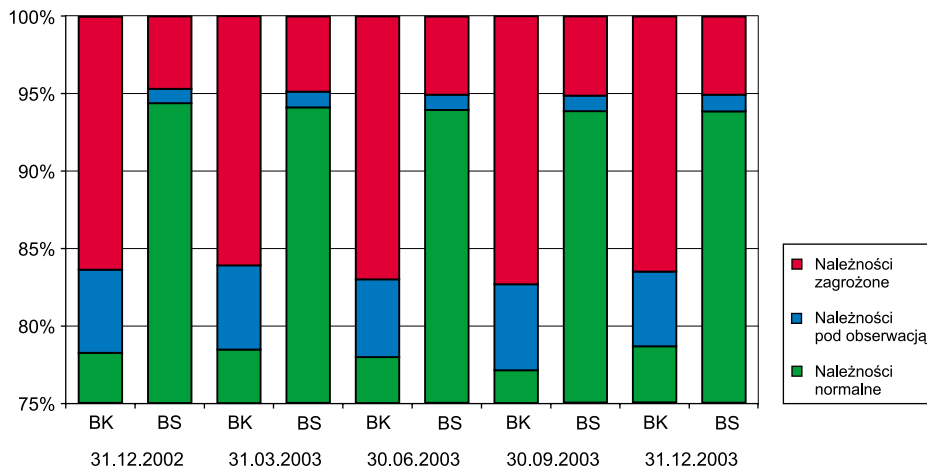

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

W 2003 r. wartość należności ogółem netto²⁹⁾ sektora bankowego zwiększyła się o 6,7% do poziomu 313.711.379 tys. zł, na co największy wpływ miało zwiększenie należności od sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych. W analizowanym okresie udział należności ogółem netto w sumie bilansowej netto

²⁹⁾ Do należności ogółem netto zaliczane są należności od sektora finansowego, niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych, natomiast wyłączone są należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu.

Wykres 23. Struktura jakościowa należności ogółem w sektorze bankowym

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

sektora wzrósł o 0,1 p.p. – z 64,0% (grudzień 2002 r.) do 64,1% (grudzień 2003 r.).

W analizowanym okresie jakość należności w sektorze bankowym utrzymała się na zbliżonym poziomie. Jakość należności ogółem (z odsetkami) banków komercyjnych była o 11,7 p.p. gorsza niż spółdzielczych.

Należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu

Należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu stanowiły na koniec 2003 r. 0,1% sumy bilansowej netto. W porównaniu z grudniem 2002 r. należności te zmniejszyły się o 51,0%.

Papiery wartościowe

Papiery wartościowe, mające udział w sumie bilansowej netto na poziomie 23,2%, wzrosły w porównaniu z grudniem 2002 r. o 7,9%. Na koniec analizowanego okresu 98,1% tej pozycji stanowiły dłużne papiery wartościowe. Udział papierów wartościowych z prawem do kapitału wyniósł 1,5%, natomiast udział jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych – 0,4%. Na koniec 2003 r. papiery wartościowe posiadane przez banki komercyjne stanowiły 98,3% papierów wartościowych sektora bankowego. Papiery wartościowe posiadane przez banki spółdzielcze stanowiły na koniec 2003 r. 7,7% ich sumy bilansowej netto i wzrosły w porównaniu z grudniem 2002 r. o 45,2%. Na koniec 2003 r. 85,9% tej pozycji stanowiły dłużne papiery wartościowe, papiery wartościowe z prawem do kapitału 13,4%, natomiast udział jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych – 0,7%.

Z działalności BFG

Tabela 17. Jakość należności w sektorze bankowym

Wyszczególnienie [%]	RAZEM	BK	BS	Porównanie wyników dla sektora bankowego [p.p.]	
				31.12.2003- 31.12.2002	31.12.2003- 30.06.2003
	31.12.2003				
Udział należności zagrożonych (z odsetkami) w należnościach:					
<i>Ogółem</i>	17,32%	18,09%	6,41%	0,26 p.p.	-0,49 p.p.
<i>Od sektora finansowego</i>	3,38%	3,64%	0,35%	-0,07 p.p.	-0,07 p.p.
<i>Od sektora niefinansowego</i>	23,13%	24,10%	9,11%	0,18 p.p.	-0,76 p.p.
<i>Od sektora instytucji rządowych i samorządowych</i>	2,62%	2,65%	1,59%	0,59 p.p.	0,02 p.p.
Udział należności zagrożonych (bez odsetek) w należnościach:					
<i>Ogółem</i>	15,71%	16,48%	5,07%	0,13 p.p.	-0,49 p.p.
<i>Od sektora finansowego</i>	3,03%	3,28%	0,29%	-0,15 p.p.	-0,10 p.p.
<i>Od sektora niefinansowego</i>	21,18%	22,17%	7,22%	0,06 p.p.	-0,75 p.p.
<i>Od sektora instytucji rządowych i samorządowych</i>	2,43%	2,44%	1,76%	0,58 p.p.	0,03 p.p.
Udział należności straconych (bez odsetek) w należnościach zagrożonych:					
<i>Ogółem</i>	52,11%	51,18%	62,71%	1,37 p.p.	2,05 p.p.
<i>Od sektora finansowego</i>	58,58%	58,36%	86,80%	8,36 p.p.	13,88 p.p.
<i>Od sektora niefinansowego</i>	52,04%	51,79%	62,77%	1,13 p.p.	1,58 p.p.
<i>Od sektora instytucji rządowych i samorządowych</i>	27,30%	27,69%	6,55%	-0,68 p.p.	-5,40 p.p.
Wskaźniki dla wybranych wielkości:					
Udział należności od sektora niefinansowego w należnościach ogółem	70,08%	70,19%	68,56%	0,62 p.p.	0,36 p.p.
Udział należności zagrożonych od sektora niefinansowego w należnościach zagrożonych ogółem	94,46%	94,39%	97,55%	0,29 p.p.	0,10 p.p.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Na koniec analizowanego okresu wartość aktywów trwałych zmniejszyła się o 1,0%, a ich udział w sumie bilansowej netto obniżył się o 0,3 p.p. do 4,5% (grudzień 2003 r.). Aktywa trwałe rzeczowe stanowiły 48,8% aktywów trwałych, zaś wartości niematerialne i prawne – 18,2%. Udział akcji i udziałów w jednostkach zależnych

Aktywa trwałe

Tabela 18. Pasywa sektora bankowego

Pasywa [tys. zł]	RAZEM	BK	BS	Porównanie wyników dla sektora bankowego [%]				Udział w pozycji bilansowej [%]			Struktura (% sumy bilansowej netto) [%]		
				31.12.2003/31.12.2002		31.12.2003/30.06.2003		BK	BS	RAZEM	BK	BS	
				31.12.2003	31.12.2002	31.12.2003	30.06.2003						
Operacje z bankiem centralnym	2 380 113	2 380 113	0	-13,70	-8,08	100,00	0,00	0,49	0,51	0,00			
Zobowiązania wobec sektora finansowego	72 263 569	71 832 425	431 144	15,36	7,88	99,40	0,60	14,78	15,50	1,68			
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	295 981 874	276 686 252	19 295 622	3,61	4,25	93,48	6,52	60,52	59,71	75,16			
Zobowiązania wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych	20 197 615	17 947 560	2 250 055	-0,53	-6,02	88,86	11,14	4,13	3,87	8,76			
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udziałem przyrzeczeniem odkupu	651 008	651 008	0	178,86	-67,88	100,00	0,00	0,13	0,14	0,00			
Zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych	5 237 062	5 237 062	0	38,07	-20,29	100,00	0,00	1,07	1,13	0,00			
Inne pasywa	37 579 178	36 852 032	727 146	-1,73	-14,13	98,07	1,93	7,68	7,95	2,83			
Rezerwy celowe na zobowiązania pozabilansowe	396 693	395 343	1350	-15,95	-0,75	99,66	0,34	0,08	0,09	0,01			
Rezerwa na ryzyko ogólne	2 599 505	2 532 631	66 874	13,62	13,65	97,43	2,57	0,53	0,55	0,26			
Kapitały (fundusze), zobowiązania podporządkowane oraz rezerwa na ryzyko i wydatki nie związane z podstawową działalnością banku sprawozdającego	49 541 671	49 921 853	2 619 818	4,34	2,37	94,71	5,29	10,13	10,13	10,20			
Wynik w trakcie zatwierdzenia	-134 495	-134 187	-308	-178,83	-122,67	99,77	0,23	-0,03	-0,03	0,00			
Wynik roku bieżącego (netto)	2 347 076	2 065 610	281 466	-6,26	13,09	88,01	11,99	0,48	0,45	1,10			
Suma bilansowa netto	489 040 869	463 367 702	25 673 167	4,87	1,79	94,75	5,25	100,00	100,00	100,00			

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

---

wynosił 22,7%. Akcje i udziały w jednostkach współzależnych, stowarzyszonych i udziały mniejszościowe miały udział 2,6%, natomiast dotacje dla oddziałów zagranicznych, aktywa do zbycia i pozostałe pozycje łącznie 7,7%. Na koniec 2003 r. aktywa trwałe banków komercyjnych stanowiły 94,9% aktywów trwałych sektora bankowego. W analizowanym okresie aktywa trwałe banków spółdzielczych wzrosły o 9,1%.

Inne aktywa (pozycja o charakterze rozliczeniowym), z udziałem w sumie bilansowej netto na poziomie 4,1%, zmniejszyły się 2003 r. o 10,6%. Inne aktywa banków komercyjnych stanowiły 99,4% tej pozycji.

Operacje z bankiem centralnym, z udziałem w pasywach na koniec grudnia 2003 r. na poziomie 0,5%, zmniejszyły się w porównaniu z końcem grudnia 2002 r. o 13,7%. W operacjach z bankiem centralnym dominowały kredyty refinansowe (około 96%), głównie na inwestycje centralne. Tylko banki komercyjne wykazały tę pozycję w swoich bilansach.

Zobowiązania wobec sektora finansowego, stanowiące 14,8% pasywów, zwiększyły się w porównaniu z grudniem 2002 r. o 15,4%. Dominującą pozycją były zobowiązania wobec banków (65,2% tej grupy zobowiązań). Zobowiązania banków komercyjnych wobec sektora finansowego stanowiły 99,4% tej pozycji w sektorze bankowym. W analizowanym okresie zobowiązania wobec sektora finansowego banków spółdzielczych zmniejszyły się o 8,3%, a ich udział w sumie bilansowej obniżył się o 0,3 p.p. i na koniec 2003 r. wyniósł 1,7%.

Zobowiązania wobec sektora niefinansowego – największa pozycja pasywów z udziałem 60,5% w sumie bilansowej netto – zwiększyły się w porównaniu z końcem grudnia 2002 r. o 3,6%, na co wpłynął przede wszystkim wzrost zobowiązań wobec podmiotów gospodarczych (o 24,9%). W analizowanym okresie o 2,0% obniżyły się zobowiązania wobec gospodarstw domowych (w tym depozyty gospodarstw domowych zmniejszyły się o 1,9%). Na koniec grudnia 2003 r. zobowiązania wobec gospodarstw domowych o wartości 215.499.550 tys. zł stanowiły 72,8% zobowiązań wobec sektora niefinansowego, natomiast udział zobowiązań wobec podmiotów gospodarczych o wartości 70.821.547 tys. zł wyniósł 23,9%. Pozostałe pozycje zobowiązań wobec sektora niefinansowego stanowiły 3,3% tej pozycji bilansowej. Na koniec 2003 r. zobowiązania wobec sektora niefinansowego banków komercyjnych stanowiły 93,5% tej pozycji bilansowej sektora. Udział zobowiązań wobec sektora niefinansowego banków spółdzielczych w sumie bilansowej netto banków spółdzielczych wyniósł 75,2% i nie zmienił się w porównaniu z końcem grudnia 2002 r.

Zobowiązania wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych, z udziałem 4,1% w pasywach, zmniejszyły się o 0,5% w odniesieniu do grudnia 2002 r. Zobowiązania wobec instytucji rządowych

Inne aktywa

*Operacje
z bankiem
centralnym*

*Zobowiązania
wobec sektora
finansowego*

*Zobowiązania
wobec sektora
niefinanso-
wego*

Bezpieczny Bank

Zobowiązania wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych szczebla centralnego stanowiły na koniec 2003 r. 52,7% tej pozycji pasywów i zwiększyły się w 2003 r. o 6,9%. W przypadku zobowiązań wobec instytucji samorządowych udział wyniósł 43,7%. Zobowiązania wobec funduszy ubezpieczeń społecznych stanowiły na koniec 2003 r. 3,6% i obniżyły się w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r. o 56,2%. W analizowanym okresie udział banków komercyjnych w zobowiązaniach wobec sektora instytucji rządowych

Tabela 19. Depozyty sektora bankowego

Wyszczególnienie [tys. zł]	RAZEM	BK	BS	Porównanie wyników dla sektora bankowego [%]		Udział w pozycji bilansowej [%]	
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003	BK	BS
				31.12.2003		31.12.2003	
Depozyty sektora finansowego, w tym:	43 157 071	42 995 120	161 951	8,01	2,83	99,62	0,38
depozyty banków	33 890 635	33 783 433	107 202	4,19	-2,34	99,68	0,32
depozyty instytucji ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych	3 852 118	3 848 693	3425	17,73	23,70	99,91	0,09
Depozyty sektora niefinansowego, w tym:	291 790 595	272 542 212	19 248 383	3,42	4,23	93,40	6,60
depozyty podmiotów gospodarczych	66 358 740	67 015 365	1 343 375	24,57	20,51	98,03	1,97
depozyty gospodarstw domowych	214 592 904	197 286 025	17 306 879	-1,91	-0,03	91,94	8,06
depozyty innych podmiotów	8 838 951	8 240 822	598 129	3,85	2,98	93,23	6,77
Depozyty sektora instytucji rządowych i samorządowych, w tym:	19 215 711	16 972 348	2 243 363	0,53	-6,54	88,33	11,67
depozyty instytucji rządowych szczebla centralnego	9 674 447	9 607 467	66 980	7,10	4,78	99,31	0,69
depozyty instytucji samorządowych	8 822 038	6 658 505	2 163 533	4,55	-11,97	75,48	24,52
depozyty funduszy ubezpieczeń społecznych	719 226	706 376	12 850	-56,21	-44,92	98,21	1,79
DEPOZYTY OGÓŁEM	354 163 377	332 509 680	21 653 697	3,79	3,41	98,89	6,11

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

i samorządowych sektora bankowego obniżył się o 1,6 p.p. i na koniec 2003 r. wyniósł 88,9%. Udział zobowiązań wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych w sumie bilansowej banków komercyjnych wyniósł natomiast 3,9% (grudzień 2003 r.), co oznacza spadek o 0,3 p.p. w porównaniu z grudniem 2002 r. Odmiennie kształtowała się sytuacja w sektorze banków spółdzielczych. Na koniec 2003 r. zobowiązania wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych banków spółdzielczych stanowiły 8,8% ich sumy bilansowej netto – o 0,5 p.p. więcej niż na koniec 2002 r. W strukturze tej pozycji bilansowej dominowały zobowiązania wobec instytucji samorządowych.

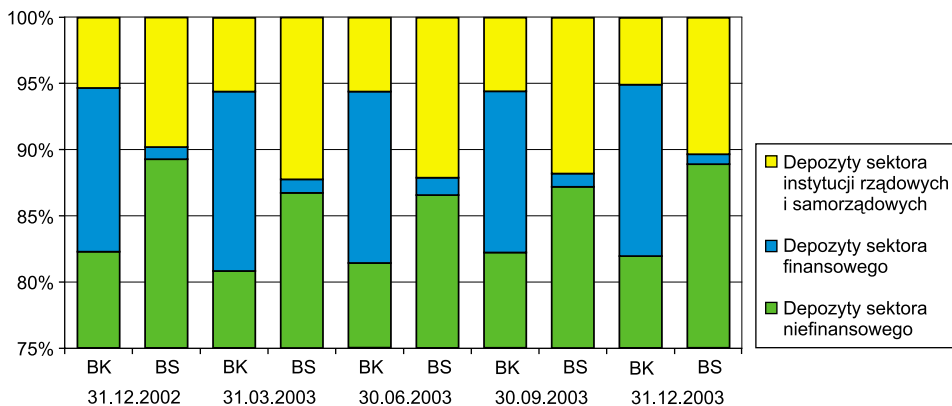
W analizowanym okresie depozyty ogółem sektora bankowego zwiększyły się o 3,8% i na koniec 2003 r. wyniosły 354.163.377 tys. zł. Udział banków komercyjnych w depozytach ogółem sektora bankowego wyniósł 93,9%.

Według stanu na grudzień 2003 r. udział depozytów podmiotów finansowych w depozytach ogółem wyniósł 12,2%, tj. o 0,5 p.p. mniej niż rok wcześniej. W porównaniu z końcem 2002 r. wartość tej pozycji zmniejszyła się o 8,0%. Na koniec 2003 r. udział banków komercyjnych w depozytach podmiotów finansowych sektora bankowego wyniósł 99,6%.

Depozyty podmiotów niefinansowych – najistotniejsza pozycja depozytów ogółem sektora bankowego – osiągnęły na koniec 2003 r. 82,4% udziału, co oznacza wzrost w porównaniu z końcem 2002 r. o 1,2 p.p. Na koniec 2003 r. udział banków komercyjnych w depozytach podmiotów niefinansowych sektora bankowego wyniósł 93,4%. W okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r. depozyty sektora in-

**Depozyty
ogółem**

Wykres 24. Depozyty sektora finansowego, niefinansowego, instytucji rządowych i samorządowych w sektorze bankowym

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

stytucji rządowych i samorządowych rosły wolniej (wzrost o 0,5%) niż depozyty ogółem sektora bankowego, co doprowadziło do zmniejszenia się udziału tej kategorii w depozytach sektora z 5,6% (koniec 2002 r.) do 5,4% (koniec 2003 r.). Na koniec 2003 r. udział banków komercyjnych w depozytach sektora instytucji rządowych i samorządowych sektora bankowego wyniósł 88,3%.

Inne zobowiązania Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu stanowiły 0,1% pasywów i zwiększyły się w odniesieniu do końca grudnia 2002 r. o 178,9%. Zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych, z udziałem w pasywach na poziomie 1,1%, wzrosły w 2003 r. o 38,1%.

Inne pasywa Pozycja o charakterze rozliczeniowym – inne pasywa – z udziałem 7,7%, zmniejszyła się w odniesieniu do grudnia 2002 r. o 1,7%. 98,1% tej pozycji bilansowej stanowiły inne pasywa banków komercyjnych.

Kapitały i zobowiązania podporządkowane Kapitały i zobowiązania podporządkowane, stanowiące na koniec grudnia 2003 r. 10,1% pasywów, zwiększyły się w porównaniu z grudniem 2002 r. o 4,3%. W analizowanym okresie udział tej pozycji w sumie bilansowej netto obniżył się o 0,1 p.p.

Pozostałe pozycje pasywów Pozostałe pozycje pasywów (rezerwy celowe na zobowiązania pozabilansowe, rezerwa na ryzyko ogólne, wynik w trakcie zatwierdzenia oraz wynik roku bieżącego) stanowiły łącznie na koniec grudnia 2003 r. 1,1% pasywów.

5. Dynamika i struktura pozycji pozabilansowych sektora bankowego

Dynamika W 2003 r. zobowiązania pozabilansowe ogółem netto zwiększyły się o 36,1%, a ich wzrost był szybszy niż wzrost funduszy zasadniczych oraz aktywów sektora bankowego. Na koniec analizowanego okresu pozycje pozabilansowe stanowiły w relacji do sumy bilansowej netto 335,7% oraz blisko 41-krotnie przewyższały fundusze zasadnicze sektora bankowego.

Struktura Wśród zobowiązań pozabilansowych najszybszy wzrost zanotowano w pozycji aktywa przejęte, która zwiększyła się w porównaniu z grudniem 2002 r. o 2.972,5%. Jednakże udział tej pozycji w zobowiązaniach pozabilansowych ogółem był niewielki i wyniósł w grudniu 2003 r. zaledwie 0,2%. W analizowanym okresie największy wzrost udziału w zobowiązaniach pozabilansowych ogółem netto odnotowano w pozycji operacje instrumentami finansowymi (o 13,5 p.p., kwotowo o 421.324.506 tys. zł.). Pozycja ta była jednocześnie najistotniejszą w pozycjach pozabilansowych ogółem (udział 59,5%). W 2003 r. największy spadek udziału w zobowiązaniach pozabilansowych (o 3,8 p.p. do poziomu 25,8%) dotyczył operacji walutowych.

Z działalności BFG

Tabela 20. Zobowiązania pozabilansowe netto w porównaniu z aktywami i funduszami zasadniczymi w sektorze bankowym

Wyszczególnienie [tys. zł lub %]	Jedn.	RAZEM	BK	BS	Udział w sektorze bankowym [%]		Porównanie wyników dla sektora bankowego [% lub p.p.]	
					BK	BS	31.12.2003/ 31.12.002	31.12.2003/ 30.06.2003
					31.12.2003			
Suma bilansowa netto	tys. zł	489 040 869	463 367 702	25 673 167	94,75%	5,25%	4,87%	1,79%
Fundusze zasadnicze	tys. zł	40 108 730	37 757 637	2 351 093	94,14%	5,86%	2,31%	3,35%
Zobowiązania pozabilansowe netto	tys. zł	1 641 494 670	1 638 343 098	3 151 572	99,81%	0,19%	36,10%	10,17%
Relacja zobowiązań pozabilansowych do sumy bilansowej netto	%	335,66%	353,57%	12,28%	X	X	77,02 p.p.	25,52 p.p.
Relacja zobowiązań pozabilansowych do funduszy zasadniczych	%	4092,61%	4339,10%	134,05%	X	X	1016,23 p.p.	253,35 p.p.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Na koniec 2003 r. zobowiązania pozabilansowe ogółem netto banków komercyjnych stanowiły 99,8% zobowiązań pozabilansowych netto sektora bankowego. Zobowiązania pozabilansowe ogółem netto banków spółdzielczych, stanowiące na koniec 2003 r. zaledwie 0,2% zobowiązań sektora bankowego, wzrastały w analizowanym okresie dynamiczniej (wzrost o 61,0%) niż zobowiązania banków komercyjnych. Powiększyła się również relacja pozycji pozabilansowych do sumy bilansowej netto (o 3,9 p.p.) i relacja pozycji pozabilansowych do funduszy zasadniczych (o 37,0 p.p.), które na koniec 2003 r. wyniosły odpowiednio 12,3% oraz 134,1%. Wskaźniki te były znacznie niższe niż średnia w sektorze bankowym.

6. Dynamika i struktura rachunku zysków i strat sektora bankowego

Na koniec grudnia 2003 r. sektor bankowy wygenerował przychody ogółem w kwocie 428.046.521 tys. zł, ponosząc koszty ogółem w wysokości 423.541.933 tys. zł. W 2003 r. w porównaniu z rokiem poprzednim przychody ogółem sektora bankowego wzrosły o 29,1%, natomiast w przypadku kosztów ogółem dynamika wynosiła 29,3%. 99,2% przychodów oraz 99,3% kosztów generował sektor banków komercyjnych.

Dynamika

Bezpieczny Bank

Tabela 21. Przychody i koszty w sektorze bankowym

Przychody i koszty [tys. zł]	RAZEM	BK	BS	Porównanie wyników dla sektora bankowego [%]		Udział w pozycji rachunku zysków i strat [%]	
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003	BK	BS
				31.12.2003			
Przychody ogółem, w tym:	428 046 521	424 794 835	3 251 686	29,07	138,50	99,24	0,76
Przychody z tytułu odsetek	27 783 507	25 782 123	2 001 384	-23,72	97,02	92,80	7,20
Przychody z tytułu prowizji	9 125 306	8 347 135	778 171	16,47	113,39	91,47	8,53
Przychodu z udziałów lub akcji pozostałych papierów warto- ściowych i innych instrumen- tów finansowych o zmiennej kwocie dochodu	432 696	432 607	89	16,85	47,79	99,98	0,02
Przychody z operacji finanso- wych	21 354 425	21 348 375	6050	-20,74	80,02	99,97	0,03
Przychody z operacji wymiany walutowej	353 716 256	353 697 013	19 243	44,00	150,92	99,99	0,01
Pozostałe przychody operacyjne	1 373 761	1 327 590	46 171	7,91	179,71	96,64	3,36
Rozwiązanie rezerw i aktualiza- cja wartości	14 258 00	13 857 828	400 172	8,44	90,60	97,19	2,81
Zyski nadzwyczajne	2570	2164	406	5,76	186,83	84,20	15,80
Koszty ogółem, w tym:	423 541 939	420 692 361	2 849 572	29,28	140,17	99,33	0,67
Koszty odsetek	12 755 069	12 122 079	632 990	-37,83	85,94	95,04	4,96
Koszty z tytułu prowizji	1 556 890	1 509 289	47 601	38,00	127,90	96,94	3,06
Koszty z operacji finansowych	20 554 330	20 551 517	2813	-16,87	85,23	99,99	0,01
Koszty z operacji wymiany walutowej	350 588 359	350 571 519	16 840	45,11	151,46	100,00	0,00
Pozostałe koszty operacyjne	1 209 214	1 158 606	50 608	-0,80	216,60	95,81	4,19
Koszty działania banku	16 082 759	14 623 132	1 459 627	-1,70	106,95	90,92	9,08
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	2 433 731	2 312 081	121 650	9,65	102,75	95,00	5,00
Odpisy na rezerwy i aktualiza- cję wartości	18 360 673	17 843 550	517 123	-7,14	105,61	97,18	2,82
Straty nadzwyczajne	908	588	320	-55,35	129,87	64,76	35,24

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

W 2003 r. w strukturze rachunku zysków i strat wzrósł udział przychodów i kosztów z operacji wymiany, co spowodowało obniżenie – w przypadku przychodów – udziału przychodów odsetkowych i z operacji finansowych, zaś w przypadku kosztów – przede wszystkim obniżenie udziału kosztów odsetkowych.

Struktura

Według stanu na koniec 2003 r. główną pozycją przychodów były przychody z operacji wymiany walutowej. W analizowanym okresie ich udział w przychodach ogółem wzrósł o 8,6 p.p. do 82,6%. Na znacznie niższym poziomie (6,5%) kształtował się udział przychodów odsetkowych, co oznacza spadek w 2003 r. o 4,5 p.p. Przychody z operacji finansowych stanowiły blisko 5,0% przychodów ogółem, a ich udział w analizowanym okresie obniżył się o 3,1 p.p. Pozostałe pozycje przychodów stanowiły 5,9%. W przypadku 3 pozycji przychodów: z operacji finansowych, operacji wymiany oraz przychodów z udziałów lub akcji udział banków komercyjnych wynosił prawie 100%. Ze względu na znaczny udział banków komercyjnych we wszystkich pozycjach przychodów sektora bankowego, struktura przychodów liczona dla banków komercyjnych jest zbliżona do struktury całego sektora.

Struktura przychodów

Inaczej niż w sektorze banków komercyjnych kształtowała się struktura przychodów w sektorze banków spółdzielczych. Największą pozycję w strukturze przychodów ogółem stanowiły przychody odsetkowe z udziałem 61,6%. Udział przychodów prowizyjnych wynosił 23,9%, zaś udział przychodów z rozwiązania rezerw i aktualizacji wartości – 12,3%. Łączny udział pozostałych pozycji wyniósł 2,2%.

Na koniec analizowanego okresu w strukturze kosztów ogółem, podobnie jak w przypadku przychodów, dominowały koszty z operacji wymiany. Ich udział w kosztach ogółem (82,8%) wzrósł w odniesieniu do grudnia 2002 r. o 9,0 p.p. Udział kosztów z operacji finansowych wyniósł zaś 4,9% (spadek w 2003 r. o 2,7 p.p.). W przypadku kosztów odsetkowych ich udział wyniósł 3,0% i w odniesieniu do końca 2002 r. obniżył się o 3,3 p.p. Udział kosztów działania zmniejszył się o zaś o 1,2 p.p. do 3,8%. W okresie grudzień 2002 r. – grudzień 2003 r. koszty działania spadły o 1,7%. Różnica pomiędzy tempem spadku kosztów działania i tempem wzrostu kosztów ogółem wyniosła 31,0 p.p. Podobnie jak w przypadku przychodów, ze względu na dominujący udział sektora banków komercyjnych w sektorze bankowym, struktura kosztów w sektorze banków komercyjnych pokrywała się ze strukturą kosztów sektora bankowego. Odmiennie tendencje wystąpiły w sektorze banków spółdzielczych – w strukturze kosztów tego sektora dominowały koszty działania (51,2%). Koszty odsetkowe stanowiły 22,2% ogółu kosztów, zaś odpisy na rezerwy i aktualizację – 18,2%.

Struktura kosztów

Wynik finansowy brutto sektora bankowego wyniósł na koniec 2003 r. 4.504.588 tys. zł. Był on wyższy w porównaniu z wynikiem na koniec 2002 r. o 11,7%, co było spowodowane wzrostem wyniku

Wynik finansowy brutto i netto

Bezpieczny Bank

Tabela 22. Struktura wyniku finansowego w sektorze bankowym

Wyniki narastająco [tys. zł]	RAZEM	BK	BS	Porównanie wyników dla sektora bankowego [%]		Udział w pozycji rachunku wyników [%]	
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003	BK	BS
				31.12.2003			
Wyniki:							
Wynik z tytułu odsetek	15 028 438	13 660 044	1 368 394	-5,53	107,50	90,98	9,11
Wynik z tytułu prowizji	7 568 416	6 837 846	730 570	12,85	110,63	90,35	9,65
Przychodu z udziałów lub akcji pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o zmiennej kwocie dochodu	432 696	432 607	89	16,85	47,79	99,98	0,02
Wynik operacji finansowych	800 095	796 858	3 237	-63,89	4,59	99,60	0,40
Wynik z pozycji wymiany	3 127 897	3 125 494	2 403	-22,52	102,75	99,92	0,08
Wynik działalności bankowej	26 957 542	24 852 849	2 104 693	-7,80	100,63	92,19	7,81
Różnica wartości rezerw i aktualizacji	4 102 673	3 985 722	116 951	-38,59	183,07	97,15	2,85
Wynik z działalności operacyjnej	4 592 926	4 100 898	402 028	11,71	44,12	91,07	8,93
Wynik na operacjach nadzwyczajnych	1 662	1 576	86	318,64	231,74	94,83	5,17
Zysk (strata) brutto	4 504 588	4 102 474	402 114	11,74	44,15	91,07	8,93
Obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty), w tym:							
<i>podatek dochodowy</i>	1 884 801	1 764 153	120 648	23,39	98,68	93,60	6,40
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	-272 711	-272 711	0	-	-170,37	100,00	0,00
Zysk (strata) netto	2 347 076	2 065 610	281 466	-6,26	13,09	88,01	11,99

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

---

finansowego brutto banków komercyjnych o 16,1%, bowiem wynik finansowy brutto banków spółdzielczych obniżył się o 19,0%. 91,1% wyniku sektora generował sektor banków komercyjnych. W 2003 r. wynik finansowy netto sektora bankowego (2.347.076 tys. zł) obniżył się o 6,3%. Wynik finansowy netto sektora banków komercyjnych wyniósł 2.065.610 tys. zł i stanowił 88,1% wyniku całego sektora. W 2003 r. wzrosły obciążenia z tytułu podatku dochodowego o 23,6% i wynosiły na koniec 2003 r. 1.879.256 tys. zł. Ponadto wynik finansowy netto był pomniejszony o 272.711 tys. zł z tytułu udziału w stratach jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności³⁰⁾. Wynik finansowy netto banków komercyjnych obniżył się o 3,8%, zaś wynik finansowy banków spółdzielczych zmniejszył się o 21,0%. Tabela 22 przedstawia strukturę wyniku finansowego na koniec 2003 r.

Chociaż w strukturze przychodów i kosztów sektora bankowego dominowały przychody i koszty z operacji wymiany, to w strukturze wyniku działalności bankowej największe znaczenie miał wynik z tytułu odsetek i prowizji. Udział wyniku z tytułu odsetek w wyniku działalności bankowej wyniósł na koniec 2003 r. 55,6% (wzrost w porównaniu z 2002 r. o 2,4 p.p.). Udział wyniku z tytułu prowizji kształtował się na poziomie 28,1% i zwiększył się w porównaniu z grudniem 2002 r. o 5,6 p.p. Udział wyniku z pozycji wymiany wyniósł 11,6% (spadek o 3,3 p.p.), a udział wyniku z operacji finansowych stanowił 3,0% wyniku działalności bankowej i obniżył się o 5,01 p.p. Sektor banków komercyjnych wypracował 90,9% wyniku z tytułu odsetek całego sektora bankowego. Podobna relacja wystąpiła w przypadku wyniku z tytułu prowizji (90,4%). W przypadku 3 kolejnych pozycji wyniku działalności bankowej, tj. przychodów z udziałów lub akcji, wyniku z operacji finansowych i pozycji wymiany, udział banków spółdzielczych był marginalny.

Na koniec 2003 r. wynik działalności bankowej (26.957.542 tys. zł) był o 7,8% niższy niż na koniec grudnia 2002 r., przy czym w sektorze banków komercyjnych spadek wyniósł 8,1%, zaś w sektorze banków spółdzielczych był równy 4,4%. Na obniżenie wyniku działalności bankowej w 2003 r. wpłynął w największym stopniu spadek wyniku z tytułu operacji finansowych o 63,9% (o 1.415.677 tys. zł) oraz wyniku z tytułu odsetek o 5,5% (o 879.555 tys. zł). Na znaczne pogorszenie wyniku z tytułu operacji finansowych w największym stopniu wpłynęły zmiany cen na rynku obligacji emitowanych przez Skarb Państwa.

Suma bilansowa sektora bankowego wzrosła w 2003 r. o 4,9%, czyli w ujęciu realnym o 3,1%. Dynamicznie rozwijał się sektor banków spółdzielczych (wzrost sumy bilansowej o 9,7%). Zwiększenie sumy bilansowej było związane z rozszerzeniem akcji kredytowej,

*Wynik
działalności
bankowej*

Podsumowanie

---

³⁰⁾ Pozycja ta została wprowadzona do sprawozdawczości WEBIS od czerwca 2003 r. włącznie.

Tabela 23. Struktura wyniku działalności bankowej w sektorze bankowym

Wyszczególnienie [tys. zł]	RAZEM		BK		BS		Porównanie wyników dla sektora banko- wego [%]			Udział w pozy- cji rachunku wyników [%]			Struktura (% w działalności bankowej) [%]		
	31.12.2003						31.12. 2003/ 2003	31.12. 2003/ 30.06. 2002	31.12. 2003	BK	BS	RAZEM	BK	BS	
	26 957 542	24 852 849	2 104 693	24 852 849	1 368 394	1 368 394	-7,80	100,63	92,19	7,81	100,00	92,19	7,81		
Wynik działalności bankowej	15 028 438	13 660 044	1 368 394	13 660 044	1 368 394	-5,53	107,50	90,89	9,11	55,75	50,67	5,08			
Wynik z tytułu odsetek	-236 999	-514 017	277 018	-514 017	277 018	-1716,78	-176,38	216,89	-116,89	-0,88	-1,91	1,03			
Wynik z oper. z podmiotami finansowymi	8 246 721	7 407 766	838 955	7 407 766	838 955	29,36	54,63	89,83	10,17	30,59	27,48	3,11			
Wynik z oper. z podmiotami niefinansowymi, w tym z: <i>podmiotami gospodarczymi</i>	7 214 726	6 997 985	216 761	6 997 985	216 761	-27,89	93,15	97,00	3,00	26,76	25,96	0,80			
<i>gospodarstwami domowymi</i>	3 043 123	2 376 003	667 120	2 376 003	667 120	491,80	164,15	78,08	21,92	11,29	8,81	2,47			
<i>inst. niekomerc. działającymi na rzecz gospodarstwa domowych</i>	87 945	92 299	-4 354	92 299	-4 354	131,27	291,28	104,95	-4,95	0,33	0,34	-0,02			
Wynik z oper. z sektorem inst. rządowych i samorządowych	668 308	498 001	170 307	498 001	170 307	37,79	116,75	74,52	25,48	2,48	1,85	0,63			
Przychody od dłużnych papier. wart., w tym emitowanych przez: <i>Bank centralny</i>	6 979 823	6 896 279	83 544	6 896 279	83 544	-28,94	96,75	98,80	1,20	25,89	25,58	0,31			
<i>Bank centralny</i>	915 972	874 820	41 152	874 820	41 152	-47,10	87,73	95,51	4,49	3,40	3,25	0,15			
<i>Pozostałe monetarne instytucje finansowe</i>	104 427	102 010	2 417	102 010	2 417	9,25	112,50	97,69	2,31	0,39	0,38	0,01			
Wynik odsetkowy pozostały	-629 415	-627 985	-1 430	-627 985	-1 430	-197,20	-133,61	99,77	0,23	-2,33	-2,33	-0,01			
Wynik prowizyjny	7 568 416	6 873 846	730 570	6 873 846	730 570	12,85	110,63	90,35	9,65	28,08	25,37	2,71			
wynik z. z kredytami i pożyczkami	2 155 019	1 906 495	248 524	1 906 495	248 524	7,39	114,25	88,47	11,53	7,99	7,07	0,92			
wynik pozostały	5 413 397	4 931 351	482 046	4 931 351	482 046	15,17	109,23	91,10	8,90	20,08	18,29	1,79			
Przychody z akcji i udziałów i innych pap. wart., w tym: od jednostek zależnych	432 696	432 607	89	432 607	89	16,85	47,79	99,98	0,02	1,61	1,60	0,00			
Wynik na operacjach finansowych, w tym: Wynik z operacji dłużnymi papierami wartościowymi <i>emitowanymi przez instytucje rządowe sześćbła centralnego</i>	800 095	796 858	3 237	796 858	3 237	-63,89	4,59	99,60	0,40	2,97	2,96	0,01			
<i>emitowanymi przez instytucje rządowe sześćbła centralnego</i>	-167 312	-171 172	3 860	-171 172	3 860	-112,88	-147,12	102,31	-2,31	-0,62	-0,63	0,01			
Wynik z operacji wymiany	3 127 897	3 125 494	2 403	3 125 494	2 403	-22,52	102,75	99,92	0,08	11,60	11,59	0,01			

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

głównie na rzecz sektora niefinansowego, co znalazło odzwierciedlenie także w strukturze aktywów. Spośród źródeł finansowania (pasywa) na uwagę zasługuje spadek, drugi rok z rzędu, depozytów gospodarstw domowych (o 1,9%) oraz wzrost depozytów podmiotów gospodarczych (o 24,6%).

W rachunku zysków i strat podobnie jak w roku 2002 zwiększył się udział przychodów i kosztów z operacji wymiany. W 2003 r. banki wypracowały wynik działalności bankowej niższy niż w 2002 r. (efekt spadku stóp procentowych oraz zmieniającej się sytuacji na rynku obligacji), a osiągnięcie w tym okresie wyższego zysku brutto (o 11,7%) należy przypisać przede wszystkim zmniejszeniu wartości salda rezerw i aktualizacji, a także zwiększeniu pozostałych przychodów operacyjnych przy jednoczesnej redukcji kosztów z tego tytułu.

W strukturze wyniku działalności bankowej utrzymała się wcześniej obserwowana tendencja wzrostu udziału wyniku z tytułu prowizji. Banki komercyjne wypracowały ponad 90,0% wyniku sektora z tytułu odsetek i prowizji. Podczas gdy wyniki z operacji finansowych i pozycji wymiany oraz przychody z udziałów lub akcji stanowiły około 18,0% wyniku działalności bankowej banków komercyjnych, w odniesieniu do banków spółdzielczych udział tych pozycji był marginalny (0,3%).

Zysk netto zmniejszył się o 6,3% w związku ze zwiększeniem obciążenia podatkowego (m.in. ze względu na konieczność przeszacowania aktywów i pasywów podatkowych wynikającą z obniżenia stawki podatku dochodowego od 2004 r.) oraz uwzględnianiem od czerwca wyników finansowych jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności.

CZEŚĆ III. ANALIZA POGŁĘBIONA SYTUACJI W SEKTORZE BANKÓW KOMERCYJNYCH

1. Analiza efektywności

W 2003 r. w sektorze banków komercyjnych poprawiła się efektywność brutto. Wskaźniki rentowności dla wyniku finansowego brutto ROA oraz ROE wyniosły odpowiednio 0,89% i 10,87% i w porównaniu z końcem 2002 r. wzrosły o 0,09 p.p. oraz o 1,36 p.p. Wskaźnik rentowności obrotu brutto wyniósł na koniec 2003 r. 0,97% i obniżył się o 0,11 p.p. Wskaźniki rentowności liczone dla wyniku finansowego netto obniżyły się: ROA wyniosło 0,45% (spadek o 0,04 p.p.), natomiast ROE było równe 5,47% i obniżyło się o 0,30 p.p. Wskaźnik rentowności obrotu netto wyniósł na koniec okresu analizowanego 0,49% (pogorszenie o 0,17 p.p.).

*Wskaźniki
rentowności*

Bezpieczny Bank

Tabela 24. Wybrane wskaźniki efektywności brutto i netto dla sektora banków komercyjnych

Wyszczególnienie [tys. zł lub %]	31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003	Porównanie wyników [% lub p.p.]	
				31.12.2003/ 31.12.2002	31.12.2003/ 30.06.2003
Wyniki finansowe:					
Zysk (strata) brutto	3 534 796	2 904 332	4 102 474	16,06%	41,25%
Zysk (strata) netto	2 147 554	1 923 845	2 065 610	-3,82%	7,37%
Brakująca kwota rezerw celowych	144	1 490	1 032	616,67%	-30,74%
Zysk (strata) brutto skorygowana o brakującą kwotę rezerw celowych	3 534 652	2 902 842	4 101 442	16,04%	41,29%
Wskaźniki rentowności brutto:					
ROA	0,80%	1,27%	0,89%	0,09 p.p.	-0,39 p.p.
ROE	9,50%	15,92%	10,87%	1,36 p.p.	-5,06 p.p.
Rentowność obrotu	1,08%	1,63%	0,97%	-0,11 p.p.	-0,67 p.p.
Wskaźniki rentowności netto:					
ROA	0,48%	0,84%	0,45%	-0,04 p.p.	-0,40 p.p.
ROE	5,77%	10,55%	5,47%	-0,30 p.p.	-5,08 p.p.
Rentowność obrotu	0,65%	1,08%	0,49%	-0,17 p.p.	-0,60 p.p.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Marża odsetkowa

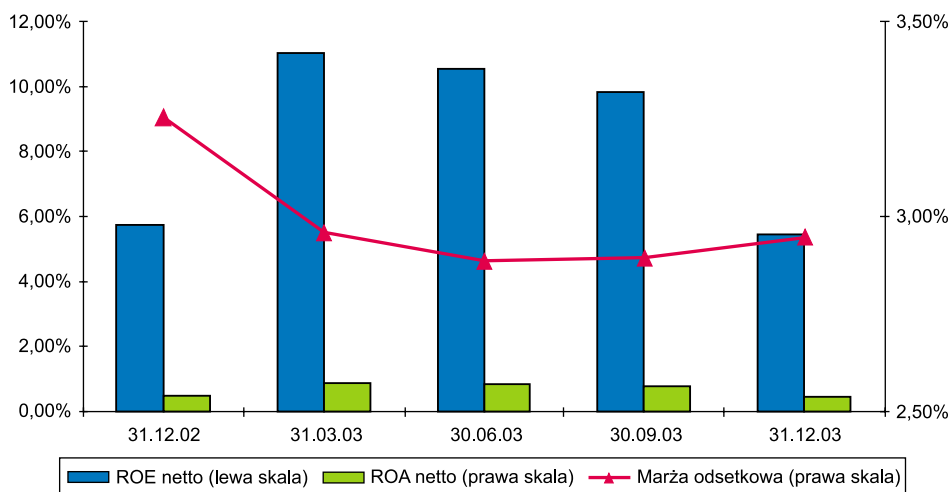
Marża odsetkowa wypracowana przez sektor banków komercyjnych w 2003 r. wyniosła 2,95% i zmniejszyła się w analizowanym okresie o 0,31 p.p. Największy spadek marży miał miejsce w I kwartale 2003 r. (o 0,37 p.p.), natomiast najniższą wartość marży sektor banków komercyjnych wykazał po I półroczu (2,88%). Największa liczba banków komercyjnych (19) wykazała ROA netto na poziomie od 0% do 0,5%, natomiast w 13 bankach wskaźnik rentowności był ujemny. Świadczy to o konieczności poprawy efektywności w prawie połowie banków komercyjnych. W 28 bankach współczynnik ROA był wyższy od 0,5% (rozkład poziomów współczynnika ROA w sektorze przedstawia wykres 26).

Obciążenie wyniku działalności bankowej

Pomimo pogorszenia jakości należności o 0,2 p.p. saldo rezerw obniżyło się w relacji do wyniku działalności bankowej o 8,3 p.p. (do poziomu 15,9%). Na koniec grudnia 2003 r. 7 banków komercyjnych wykazało omawiany wskaźnik na poziomie ponad 30%, natomiast wśród największej liczby banków (22) wskaźnik ten ukształ-

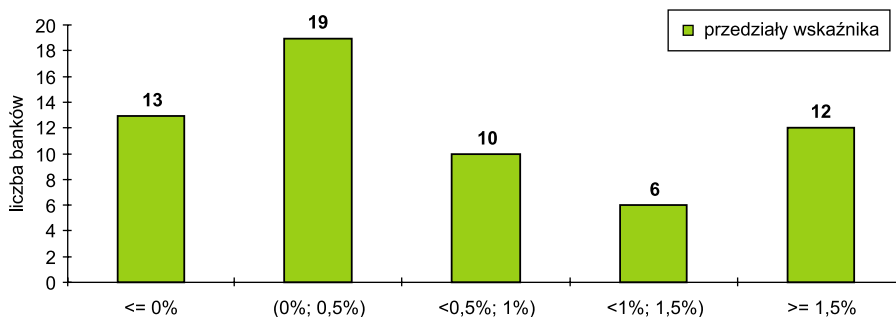
Z działalności BFG

Wykres 25. ROA, ROE oraz marża odsetkowa w sektorze banków komercyjnych

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 26. Struktura banków komercyjnych pod względem poziomu ROA netto

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

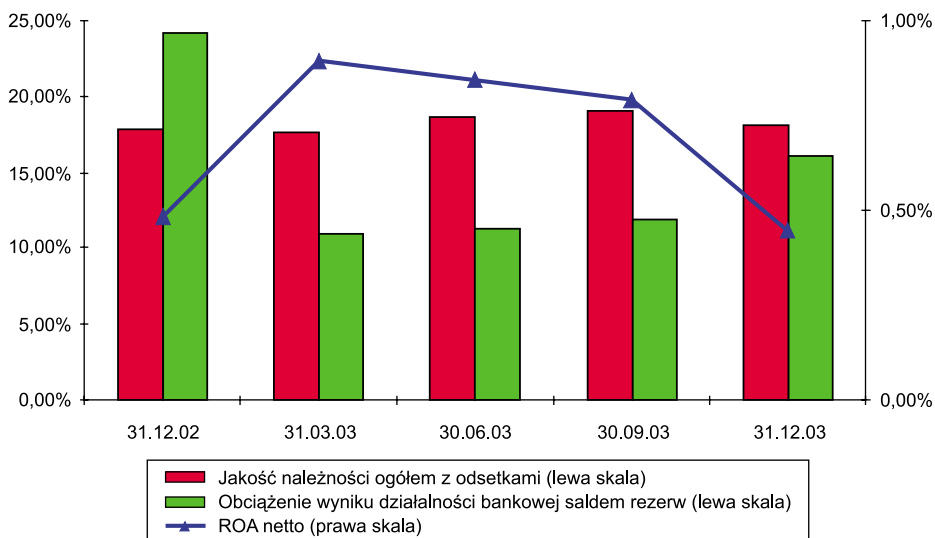
tował się w przedziale od 0% do 10%. Ujemne saldo rezerw (brak obciążeń) wykazało 14 banków.

W 2003 r. saldo rezerw wyniosło 3.985.722 tys. zł, co oznacza spadek w porównaniu z 2002 r. o 39,0%. Udział salda rezerw na należności zagrożone w strukturze rezerw wynosił 92,7% (wzrost w porównaniu z 2002 r. o 5,9 p.p.).

Saldo rezerw

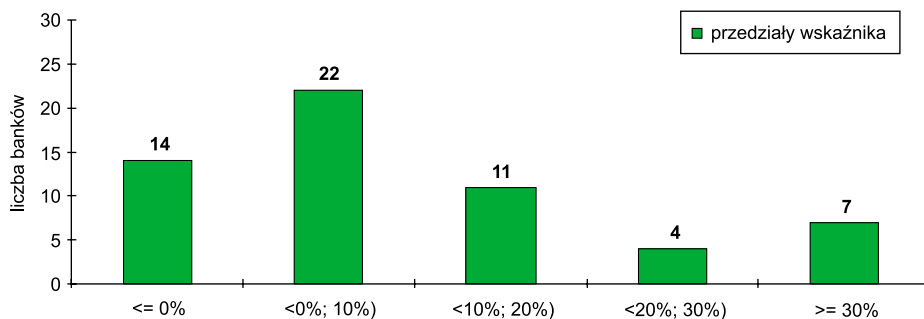
Bezpieczny Bank

Wykres 27. Wskaźnik jakości należności ogółem z odsetkami, obciążenie wyniku działalności bankowej saldem rezerw i ROA

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 28. Struktura banków komercyjnych pod względem obciążenia wyniku działalności bankowej saldem rezerw

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

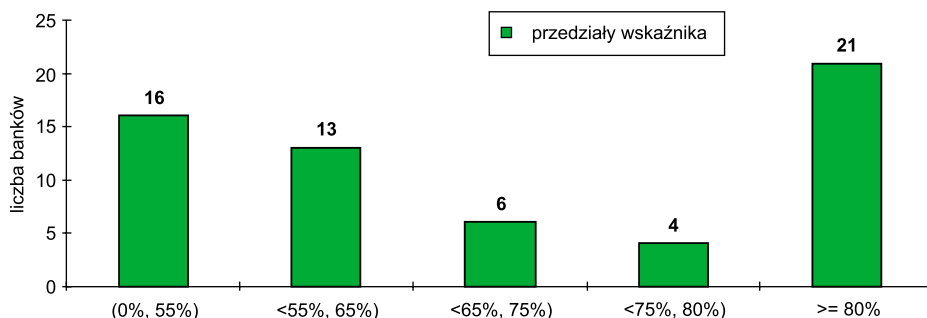
Tabela 25. Saldo rezerw w sektorze banków komercyjnych

Wyszczególnienie [tys. zł]	31.12.2002	31.06.2003	31.12.2003	Porównanie wyników [%]		Struktura [%]		
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003	31.12. 2002	31.06. 2003	31.12. 2003
Saldo rezerw i aktualizacji, w tym saldo rezerw:	6 530 515	1 401 570	3 985 722	-38,72	184,38	100,00	100,00	100,00
na należności zagrożone, w tym na należności:	5 665 813	1 368 593	3 694 989	-34,78	169,98	86,76	97,65	92,71
<i>poniżej standardu</i>	618 738	197 529	115 007	-81,41	41,78	9,47	14,09	2,89
<i>wątpliwe</i>	876 083	20 218	393 345	-55,10	1845,52	13,42	1,44	9,87
<i>stracone</i>	4 170 992	1 150 846	3 186 637	-23,60	176,90	63,87	82,11	79,95
na należności normalne i pod obserwacją, w tym:	6 078	84 285	-82	-101,35	-100,10	0,09	6,01	0,00
<i>na należności normalne</i>	-39 432	-24 933	-6 540	83,41	73,77	-0,60	-1,78	-0,16
<i>na należności pod obserwacją</i>	45 510	109 218	6 458	-85,81	-94,09	0,70	7,79	0,16
z tytułu trwałej utraty wartości papierów wartościowych	87 298	36 299	49 597	-43,19	36,63	1,34	2,59	1,24
z tytułu trwałej utraty wartości akcji i udziałów w jednostkach zależnych, współzależnych i stowarzyszonych oraz udziałów mniejszościowych	309 945	-8 809	6 408	-97,93	172,74	4,75	-0,63	0,16
na zobowiązania pozabilansowe	17 739	-4,251	-37 179	-309,59	-774,59	0,27	-0,30	-0,93
na deprecjacje środków trwałych, inwestycji oraz wartości niematerialnych i prawnych	0	0	0	-	-	0,00	0,00	0,00
z tytułu tworzonego funduszy (tylko koszty)	43 779	0	0	-100,00	-	0,67	0,00	0,00
inne	-3 505	-174 110	-131 895	-3663,05	24,25	-0,05	-12,42	-3,31
na ryzyko ogólne	403 368	99 563	403 884	0,13	305,66	6,18	7,10	10,13

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Koszty działania Obciążenie wyniku działalności bankowej kosztami działania w analizowanym okresie wzrosło o 3,6 p.p. i osiągnęło na koniec 2003 r. poziom 58,8%.

Wykres 29. Struktura banków komercyjnych pod względem obciążenia wyniku działalności bankowej kosztami działania

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

W odniesieniu do 2002 r. stwierdzono zwiększenie obciążenia wyniku działalności bankowej kosztami działania. Zmalała ilość banków o relatywnie niskim wskaźniku na rzecz banków wykazujących wyższy wskaźnik. Relację kosztów działania do wyniku działalności bankowej na poziomie ponad 80% wykazało 21 banków (wzrost o 1), natomiast poniżej 65% – 29 banków (wobec 33 na koniec 2002 r.).

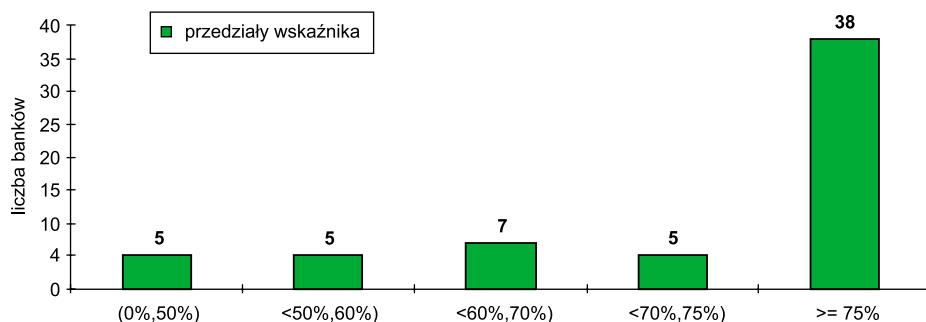
Inne wskaźniki efektywności Relacja aktywów dochodowych do pasywów kosztowych wyniosła na koniec grudnia 2003 r. 104,4%, co oznacza wzrost o 0,1 p.p. w odniesieniu do grudnia 2002 r. W 43 bankach (71,7% populacji

Tabela 26. Inne wskaźniki efektywności dla sektora banków komercyjnych

Wyszczególnienie [%]	31.12. 2002	30.06. 2003	31.12. 2003	Porównanie wyników [p.p.]	
				31.12.2003/31.12.2002	31.12.2003/30.06.2003
Aktywa dochodowe/Pasywa kosztowe	104,30	105,22	104,41	0,11 p.p.	-0,81 p.p.
Aktywa pracujące/Pasywa kosztowe	96,40	96,68	96,47	0,06 p.p.	-0,21 p.p.
Aktywa dochodowe/Suma bilansowa netto	80,50	80,32	81,39	0,89 p.p.	1,07 p.p.
Aktywa pracujące/Suma bilansowa netto	74,41	73,80	75,20	0,79 p.p.	1,40 p.p.
Pasywa kosztowe/Suma bilansowa netto	77,18	76,34	77,95	0,77 p.p.	1,62 p.p.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 30. Struktura banków komercyjnych pod względem relacji aktywów pracujących do sumy bilansowej netto

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

sektora banków komercyjnych) wskaźnik ten kształtował się na poziomie powyżej 100%.

Na koniec analizowanego okresu relacja aktywów pracujących³¹⁾ do sumy bilansowej netto wyniosła 75,2%, co oznacza wzrost o 0,8 p.p. w porównaniu z grudniem 2002 r. Ponad połowa banków komercyjnych (38) wykazała tę relację na poziomie ponad 75%, natomiast 5 banków poniżej 50%.

Analizie poddano także relację wpłat na rzecz BFG³²⁾ do kosztów działania, przychodów operacyjnych³³⁾ oraz wyniku działalności bankowej. W 2003 r. 59 banków przekazało wyłącznie wpłaty z tytułu obowiązkowej opłaty rocznej (jeden bank, ze względu na rozpoczęcie działalności w IV kwartale 2003 r. nie ponosił żadnych opłat).

Strukturę udziału wpłat na rzecz BFG w kosztach działania pokazuje wykres 31. Omawianą relację powyżej poziomu 1,5% wykazał 1 bank, natomiast w przypadku 41 banków zawierała się w przedziale od 0,5% do 1,5%. Wpłaty na rzecz BFG w relacji do wyniku działalności bankowej były większe od 1% w 4 bankach. W przedziale od 0,25% do 1% kształtowały się w 45 bankach natomiast na poziomie niższym od 0,25% wskaźnik ten kształtował się w 9 bankach komercyjnych. Jak wynika z powyższych zestawień, obciążenie sektora banków komercyjnych wpłatami na rzecz BFG w 2003 r. kształtowało się na relatywnie niskim poziomie.

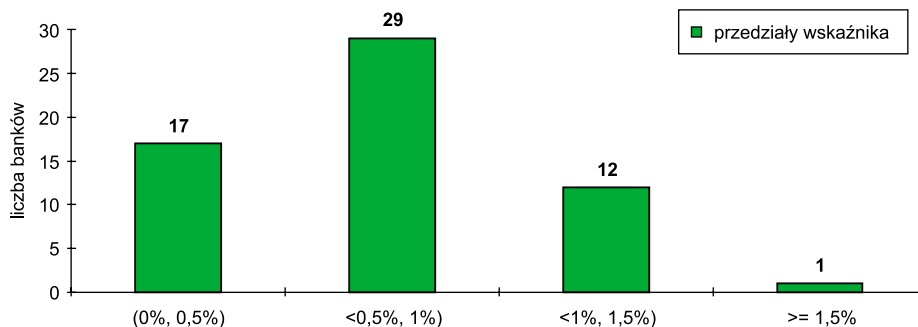
**Wpłaty
na rzecz BFG**

³¹⁾ Aktywa dochodowe pomniejszone o należności zagrożone.

³²⁾ W arkuszu sprawozdawczym R0018 w pozycji 19 – „koszty działania banku” wyszczególniona jest „składka i wpłaty na BFG”, co było podstawą do przeprowadzenia powyższej analizy.

³³⁾ Przychody operacyjne obejmują przychody: odsetkowe, prowizyjne, z tytułu akcji, udziałów i innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu, z pozycji wymiany, operacji finansowych oraz pozostałe przychody operacyjne.

Wykres 31. Struktura banków komercyjnych pod względem relacji wpłat na rzecz BFG do kosztów działania

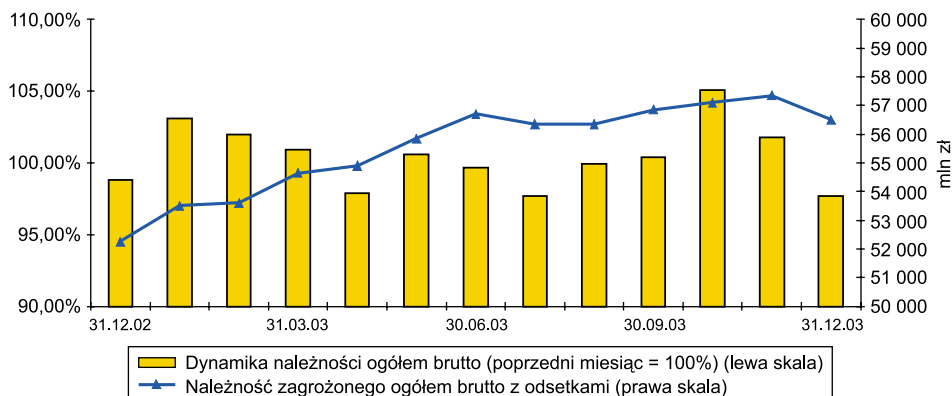
Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

2. Analiza jakości należności i zobowiązań pozabilansowych

Jakość należności

Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem wyniósł na koniec 2003 r. 18,1% (z odsetkami) i w porównaniu z końcem 2002 r. wzrósł o 0,2 p.p. Dynamika należności zagrożonych (z odsetkami) była wyższa od dynamiki należności ogółem (z odsetkami) – w porównaniu z grudniem 2002 r. należności ogółem wzrosły o 6,8%, a należności zagrożone zwiększyły się o 8,2%. W ujęciu kwotowym należności zagrożone (z odsetkami) wzrosły o 4.287.386 tys. zł. Należności zagrożone brutto z odsetkami cechowały się stałym wzrostem w okresie od 31.12.2002 r. do 31.12.2003 r.

Wykres 32. Należności zagrożone ogółem brutto oraz dynamika należności ogółem sektora banków komercyjnych

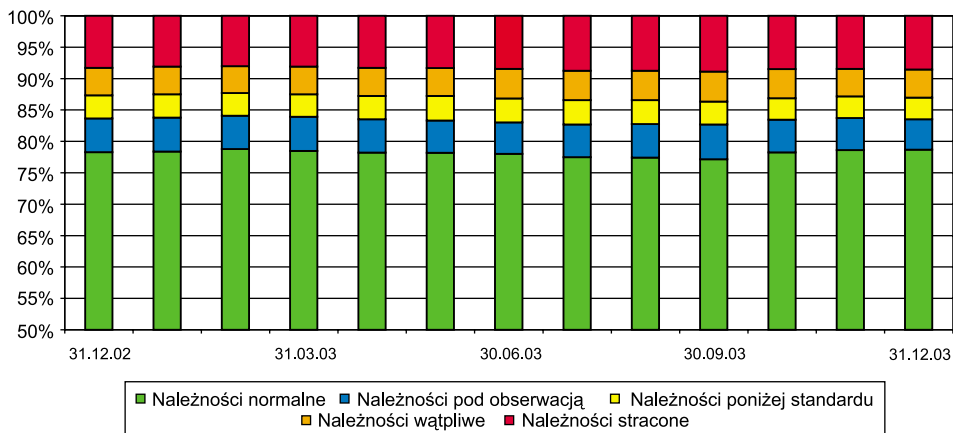

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

Pogorszeniu uległa struktura należności zagrożonych; wzrósł udział należności wątpliwych (o 0,4 p.p. do 27,2%) i straconych (o 1,3 p.p. do 51,9%), przy spadku udziału należności poniżej standardu (o 1,7 p.p. do 20,9%).

Wykres 33. Struktura należności ogółem (normalne, pod obserwacją, poniżej standardu, wątpliwe i stracone) sektora banków komercyjnych

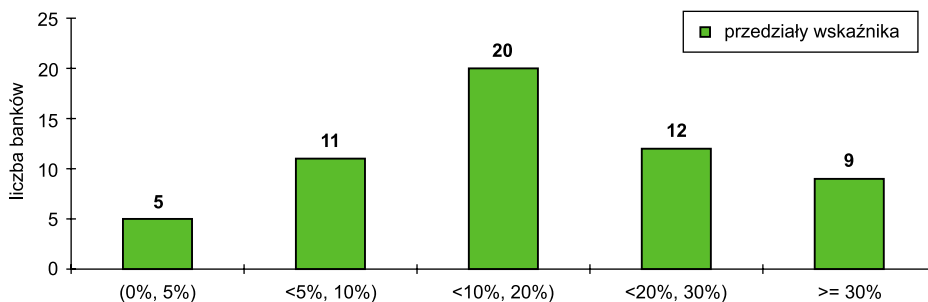

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

* W celu bardziej czytelniejszego przedstawienia struktury skalę na osi rzędnych rozpoczęto od 50%. Tę samą konwencję zastosowano również do innych wykresów pokazujących strukturę.

Według stanu na 31.12.2003 r. wśród banków komercyjnych 21 wykazywało wskaźnik jakości należności w wysokości powyżej 20%, natomiast 20 banków w przedziale między 10% a 20%.

Wykres 34. Struktura banków komercyjnych* pod względem udziału należności zagrożonych w należnościach ogółem (z ods.)

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

* dla 57 banków wykazujących należności zagrożone

Bezpieczny Bank

Największy udział zarówno w należnościach ogółem, jak i zagrożonych miały należności od sektora niefinansowego – ich udział w należnościach ogółem wyniósł na koniec 2003 r. 70,2%, natomiast w należnościach zagrożonych ogółem kształtował się na poziomie 94,4%. Wskaźnik jakości należności dla tego sektora wyniósł na koniec 2003 r. 24,1% i pogorszył się w porównaniu z grudniem 2002 r. o 0,3 p.p.

**Pomniejszenia
podstawy
naliczania
rezerw
celowych**

Posiadane zabezpieczenia pozwalały na zmniejszenie podstawy naliczania rezerwy celowej o 49,1% (tabela 27). Najwyższa relacja pomniejszeń do należności zagrożonych występowała w przypadku należności wątpliwych (77,4%). Pokrycie należności zagrożonych rezerwami (bez uwzględniania pomniejszeń) kształtowało się na ko-

Tabela 27. Relacje pomniejszeń i rezerw celowych do należności zagrożonych w sektorze banków komercyjnych

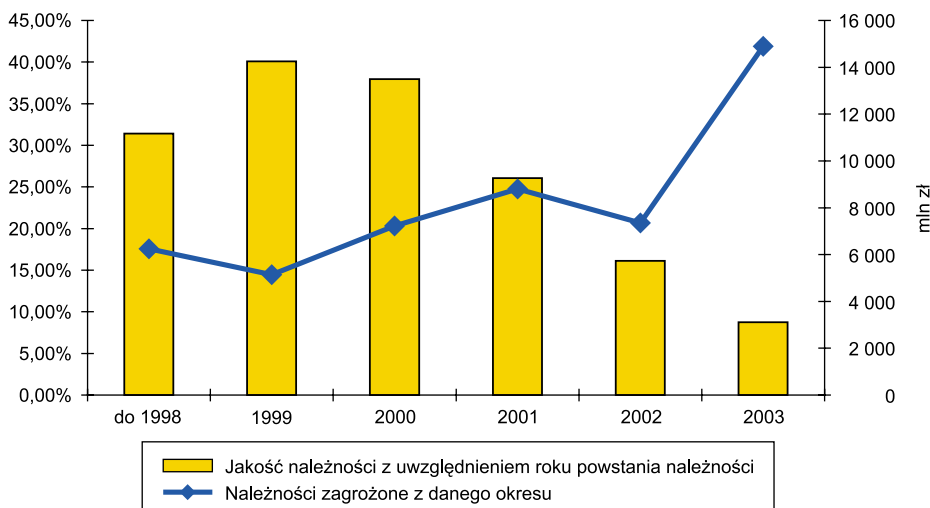
Wyszczególnienie	Stan na			Zmiana	
	31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003	31.12.2003-31.12.2002	31.12.2003-30.06.2003
Relacja pomniejszeń* do należności zagrożonych pomniejszonych o odsetki skapitalizowane, dla należności:					
<i>Zagrożonych ogółem</i>	47,66%	50,34%	49,13%	1,47 p.p.	-1,21 p.p.
Poniżej standardu	59,98%	65,02%	63,41%	3,43 p.p.	-1,61 p.p.
Wątpliwych	69,98%	76,53%	77,41%	7,43 p.p.	0,88 p.p.
Straconych	30,21%	28,99%	28,33%	-1,88 p.p.	-0,66 p.p.
Pokrycie należności zagrożonych, pomniejszonych o odsetki skapitalizowane, rezerwami celowymi, dla należności:					
<i>Zagrożonych ogółem</i>	42,12%	40,92%	42,88%	0,77 p.p.	1,96 p.p.
Poniżej standardu	8,54%	7,73%	7,78%	-0,76 p.p.	0,05 p.p.
Wątpliwych	16,94%	13,05%	12,84%	-4,10 p.p.	-0,21 p.p.
Straconych	70,65%	71,59%	73,03%	2,38 p.p.	1,45 p.p.
Pokrycie podstawy naliczania rezerwy celowej rezerwami**, dla należności:					
<i>Zagrożonych ogółem</i>	80,47%	82,41%	84,30%	3,83 p.p.	1,89 p.p.
Poniżej standardu	21,34%	22,10%	21,27%	-0,08 p.p.	-0,83 p.p.
Wątpliwych	56,43%	55,62%	56,86%	0,42 p.p.	1,24 p.p.
Straconych	101,24%	100,81%	101,90%	0,66 p.p.	1,08 p.p.

Źródło: Dane NBP; opracowanie własne.

* pomniejszenia – wartość zabezpieczeń prawnych pomniejszających podstawę naliczania rezerw celowych

** podstawa naliczania rezerwy celowej – należności zagrożone minus odsetki skapitalizowane minus pomniejszenia

Wykres 35. Jakość należności ogółem z uwzględnieniem roku powstania należności w sektorze banków komercyjnych

Źródło: Dane NBP; opracowanie własne.

niec grudnia 2003 r. na poziomie 42,9%, co oznacza wzrost w porównaniu z końcem grudnia 2002 r. o 0,8 p.p.

Analizie została poddana również jakość należności ogółem, z uwzględnieniem roku powstania należności (wykres 35). Najwyższy udział należności zagrożonych występował wśród należności z 1999 r. (blisko 40,0%). W odniesieniu do jakości należności powstałych w 2003 r. wskaźnik ten kształtował się na poziomie 8,6%, choć kwotowo było ich najwięcej (14.643 tys. zł).

Według stanu na koniec grudnia 2003 r. brakująca kwota rezerw celowych wyniosła 1.032 tys. zł. Brakująca kwota rezerw celowych dotyczy głównie Nord/LB Bank Polska Norddeutsche Landesbank SA, w którym wyniosła 991 tys. zł (utworzenie rezerw w pełnej wymaganej wysokości zmniejszyłoby wynik finansowy netto tego Banku o 44,3%).

Na koniec 2003 r. 50,3% należności pod obserwacją i zagrożonych (bez odsetek skapitalizowanych) zostało zakwalifikowanych do grupy należności niezabezpieczonych (tabela 28), co oznacza poprawę w porównaniu z grudniem 2002 r. o 4,0 p.p. Pozytywnie należy ocenić wzrost udziału należności z zabezpieczonym ryzykiem z 27,9% (grudzień 2002 r.) do 31,2% (grudzień 2003 r.) oraz należności z ograniczonym ryzykiem – o 8,0 p.p. do 18,6%³⁴⁾.

Jakość należności ogółem z uwzględnieniem roku powstania

Brakująca kwota rezerw celowych

Struktura należności pod obserwacją i zagrożonych z uwzględnieniem zabezpieczeń

³⁴⁾ Ze względu na zmianę zasad uwzględniania zabezpieczeń przy tworzeniu rezerw celowych od 1.01.2004 r. taka klasyfikacja należności jest prezentowana po raz ostatni.

Tabela 28. Struktura należności pod obserwacją i zagrożonych z uwzględnieniem zabezpieczeń w sektorze banków komercyjnych

Wyszczególnienie [tys. zł]	Stan na			31.12.2003	Struktura [%]			Zmiany [p.p.]	
	31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003		31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003	31.12.2003-31.12.2002	31.12.2003-30.06.2003
Należności z zabezpieczonym ryzykiem	16 924 520	20 534 796	19 752 527	27,91	32,11	31,20	3,29	-0,91	
Należności pod obserwacją	3 876 427	4 605 998	4 076 437	6,39	7,20	6,44	0,05	-0,76	
Należności poniżej standardu	3 713 995	4 329 989	3 718 105	6,12	6,77	5,87	-0,25	-0,90	
Należności wątpliwe	4 802 653	6 026 557	6 160 559	7,92	9,42	9,73	1,81	0,31	
Należności stracone	4 531 445	5 572 252	5 797 426	7,47	8,71	9,16	1,69	0,44	
Należności z ograniczonym ryzykiem	10 802 153	10 789 798	11 749 213	17,81	16,87	18,56	0,75	1,69	
Należności pod obserwacją	2 074 343	1 743 027	2 269 066	3,42	2,73	3,58	0,16	0,86	
Należności poniżej standardu	2 410 468	3 079 570	2 842 674	3,97	4,82	4,49	0,52	-0,33	
Należności wątpliwe	3 463 865	3 874 963	4 003 315	5,71	6,06	6,32	0,61	0,26	
Należności stracone	2 853 477	2 092 238	2 634 158	4,70	3,27	4,16	-0,54	0,89	
Należności niezabezpieczone	32 923 177	32 632 991	31 812 723	54,28	51,02	50,25	-4,04	-0,78	
Należności pod obserwacją	9 041 749	8 264 973	8 071 883	14,91	12,92	12,75	-2,16	-0,17	
Należności poniżej standardu	4 228 600	3 675 452	3 652 425	6,97	5,75	5,77	-1,20	0,02	
Należności wątpliwe	4 019 223	3 856 080	3 257 969	6,63	6,03	5,15	-1,48	-0,88	
Należności stracone	15 633 605	16 836 486	16 830 446	25,78	26,32	26,58	0,81	0,26	
Razem	60 649 850	63 957 585	63 314 463	100,00	100,00	100,00	X	X	

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

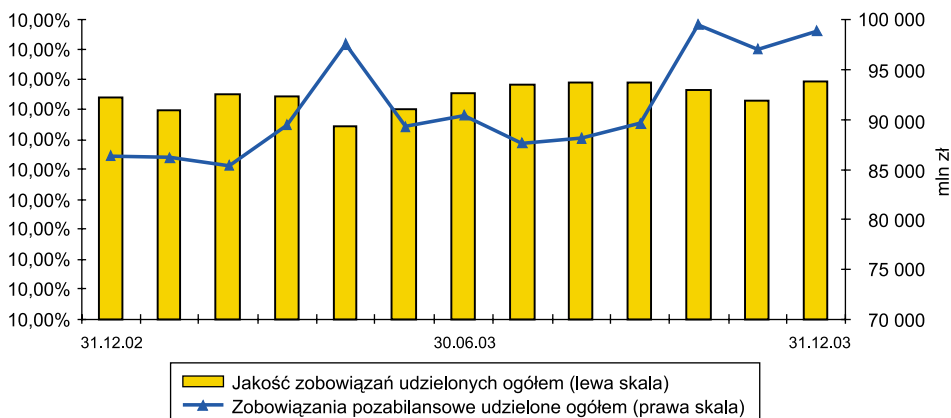
Z działalności BFG

W 2003 r. wzrost zobowiązań pozabilansowych udzielonych zagrożonych (o 22,4%) był wyższy niż zobowiązań pozabilansowych udzielonych ogółem (o 14,3%). W największym stopniu wzrosły zobowiązania pozabilansowe zakwalifikowane do kategorii wątpliwe (o 52,2%). W przypadku zobowiązań pozabilansowych udzielonych sektorowi niefinansowemu zobowiązania zagrożone wzrosły o 25,7%, przy 18,4% wzroście zobowiązań udzielonych temu sektorowi w ujęciu brutto. Wskaźnik jakości zobowiązań pozabilansowych udzielonych wyniósł na koniec 2003 r. blisko 8,0% i wzrósł w porównaniu z grudniem 2002 r. o 0,5 p.p. Udział zobowiązań pozabilansowych gwarancyjnych w zobowiązaniach udzielonych wyniósł 21,4%. W przypadku zobowiązań pozabilansowych udzielonych sektorowi niefinansowemu wskaźnik jakości wyniósł 9,9% (wzrost w 2003 r. o 0,6 p.p.).

W strukturze zobowiązań pozabilansowych udzielonych zagrożonych dominowały zobowiązania wątpliwe z udziałem 59,7% (wzrost udziału w porównaniu z końcem 2002 r. o 11,7 p.p.). Drugi co do wielkości udział miały zobowiązania poniżej standardu, które stanowiły na koniec grudnia 2003 r. 35,7% ogółu zobowiązań zagrożonych (spadek udziału o 9,1 p.p.). Pomimo wzrostu zobowiązań pozabilansowych udzielonych zagrożonych obniżył się poziom utworzonych na nie bilansowych rezerw celowych o 17,1%.

Jakość zobowiązań pozabilansowych udzielonych

Wykres 36. Wartość i jakość zobowiązań pozabilansowych udzielonych w sektorze banków komercyjnych

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Udział zobowiązań pozabilansowych udzielonych pod obserwacją w zobowiązaniach pozabilansowych udzielonych ogółem wyniósł 5,4% i w porównaniu z grudniem 2002 r. zwiększył się o 0,7 p.p.

3. Analiza instrumentów pochodnych

Instrumenty pochodne

W 2003 r. struktura rodzajowa instrumentów pochodnych nie uległa zasadniczej zmianie³⁵⁾. W dalszym ciągu przeważają instrumenty pochodne na stopę procentową (67,0%). Spekulacyjne instrumenty pochodne stanowiły 99,0% ogólnej wartości instrumentów pochodnych. Wartość nominalna instrumentów pochodnych wzrosła w 2003 r. w porównaniu z rokiem poprzednim o 43,8%, przy czym w największym stopniu wzrosła wartość instrumentów na stopę procentową (o 84,7%). Należy to przypisać odwróceniu tendencji w zakresie kształtowania *spreadów* na instrumentach dłużnych. Wartość nominalna instrumentów pochodnych na inne instrumenty bazowe zmieniła się nieznacznie.

Instrumenty pochodne na stopę procentową

W strukturze **instrumentów pochodnych na stopę procentową** według stanu na koniec 2003 r. największy udział miały operacje FRA (49,5%). Ich udział zwiększył się w analizowanym okresie o 4,6 p.p. Drugi co do wielkości udział miały operacje SWAP

Tabela 29. Wartość nominalna instrumentów pochodnych na stopę procentową w sektorze banków komercyjnych

Wyszczególnienie [tys. zł]	ZABEZP*	SPEKU- LAC**	Porównanie wyników – łącznie [%]		Struktura – łącznie [%]		
			31.12.2003/31.12.2002	31.12.2003/30.06.2003	31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003
	31.12.2003						
SWAP	1 919 068	436 302 116	73,37	42,58	51,58	45,08	48,42
FUTURES	0	0	-	-100,00	0,00	0,00	0,00
FRA	679 877	447 622 498	103,58	27,01	44,93	51,76	49,53
OPCJE KUPIONE	0	0	-100,00	-100,00	0,35	0,12	0,00
OPCJE SPRZEDANE	0	309 000	-86,83	-67,01	0,48	0,14	0,03
Inne	300 000	17 983 595	40,04	-7,78	2,66	2,91	2,02
Razem	2 898 945	902 217 209	84,68	32,74	100,00	100,00	100,00

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

* ZABEZP – wartość nominalna zabezpieczających instrumentów pochodnych na stopę procentową

** SPEKULAC – wartość nominalna spekulacyjnych instrumentów pochodnych na stopę procentową

³⁵⁾ Banki w różny sposób ujmują w sprawozdaniach finansowych operacje instrumentami pochodnymi, co zaburza wiarygodność zagregowanych danych. Ze względu jednak na znaczące zaangażowanie części banków komercyjnych w te operacje zostały one przedstawione w analizie.

Z działalności BFG

na stopę procentową (48,4%), których znaczenie zmniejszyło się w 2003 r. o 3,2 p.p.

Wśród **instrumentów pochodnych na walutę** najbardziej popularne były transakcje SWAP, których udział w nominalnej wartości instrumentów pochodnych na walutę wyniósł na koniec grudnia 2003 r. 77,5%. Ich udział obniżył się jednak w 2003 r. o 5,1 p.p. na rzecz udziału operacji forward.

*Instrumenty
pochodne
na walutę*

Tabela 30. Wartość nominalna instrumentów pochodnych na walutę w sektorze banków komercyjnych

Wyszczególnienie [tys. zł]	ZABEZP*	SPEKU- LAC**	Porównanie wy- ników – łącznie [%]		Struktura – łącznie [%]		
			31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003	31.12. 2002	30.06. 2003	31.12. 2003
	31.12.2003						
SWAP	4 274 901	337 645 171	-7,00	-5,81	82,52	75,25	77,37
FUTURES	0	155 203	16862,08	9474,52	0,00	0,00	0,00
FRA	2 531 378	53 038 502	37,44	-7,31	9,08	12,43	12,59
Opcje kupione	1 452 140	19 979 505	17,77	-26,75	4,08	6,06	4,86
Opcje sprzedane	1 452 009	20 627 413	14,72	-26,76	4,32	6,25	5,00
Inne	0	214 395	-	235,30	0,00	0,01	0,05
Razem	9 710 428	431 660 189	-0,93	-8,51	100,00	100,00	100,00

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

* ZABEZP – wartość nominalna zabezpieczających instrumentów pochodnych na walutę

** SPEKULAC – wartość nominalna spekulacyjnych instrumentów pochodnych na walutę

4. Analiza wyniku na zobowiązaniach pozabilansowych i instrumentach pochodnych

Sektor banków komercyjnych wygenerował **dodatni wynik z tytułu operacji pozabilansowych**, który wyniósł na koniec 2003 r. 876.641 tys. zł wobec 432.029 tys. zł na koniec 2002 r. Na koniec analizowanego okresu największy wpływ na wynik na zobowiązaniach pozabilansowych miał wynik na pochodnych instrumentach finansowych wynoszący 739.195 tys. zł, czyli 84,3%. Wynik na pochodnych instrumentach finansowych charakteryzował się w 2003 r. dużą zmiennością (po półroczu sektor banków komercyjnych wygenerował z tego tytułu stratę w wysokości 100.790 tys. zł) i dopiero po trzech kwartałach banki komercyjne wypracowały dodatni wynik na tych operacjach. Największy zysk wypracowano w IV kwartale 2003 r. Mniej korzystnie niż w 2002 r. ukształtował się udział

*Wynik z tytułu
operacji poza-
bilansowych*

Bezpieczny Bank

wyniku z tytułu prowizji na zobowiązaniach pozabilansowych (kwota prowizji obniżyła się o 8,3%), natomiast bardziej korzystnie saldo rezerw (które zwiększyło się ponad trzykrotnie). Pomimo pogorszenia jakości zobowiązań pozabilansowych udzielonych, banki rozwiązały część rezerw celowych, co znalazło swoje pozytywne odzwierciedlenie w rachunku zysków i strat.

Tabela 31. Udział wyniku z tytułu operacji pozabilansowych w wyniku działalności bankowej sektora banków komercyjnych

Wyszczególnienie [tys. zł]	31.12. 2002	30.06. 2003	31.12. 2003	Porównanie wyników [%]		Udział w wyniku działalności bankowej [%]		
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003	31.12. 2002	30.06. 2003	31.12. 2003
				Wynik z tytułu operacji pozabilansowych, w tym:	432 029	-47 417	876 641	102,91
z tytułu operacji pochodnymi instrumentami finansowymi	340 469	-100 790	739 195	117,11	833,40	1,26	-0,81	2,97
z tytułu prowizji od operacji pozabilansowych	109 299	49 122	100 267	-8,26	104,12	0,40	0,40	0,40
saldo rezerw na zobowiązania pozabilansowe	17 739	-4 251	-37 179	-309,59	-774,59	0,07	-0,03	-0,15

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wynik na operacjach instrumentami pochodnymi

Według stanu na koniec 2003 r. wynik na zobowiązaniach pozabilansowych stanowił (łącznie z saldem rezerw) 3,5% wyniku działalności bankowej wobec 1,6% na koniec 2002 r.

W 2003 r. wynik na operacjach instrumentami pochodnymi został wypracowany głównie na operacjach o charakterze spekulacyjnym (761.244 tys. zł), zaś na instrumentach zabezpieczających sektor banków komercyjnych wygenerował stratę (22.049 tys. zł) – jest to sytuacja analogiczna do występującej na koniec 2002 r.

Tradycyjnie największe znaczenie wyniku na zobowiązaniach pozabilansowych (głównie instrumentach pochodnych) wykazywały banki będące własnością inwestorów zagranicznych.

Z działalności BFG

Tabela 32. Struktura wyniku na instrumentach pochodnych (w podziale na zabezpieczające i spekulacyjne) w sektorze banków komercyjnych

Wyszczególnienie [tys. zł]	31.12.2002		30.06.2003		31.12.2003		Porównanie wyników [%]				Struktura [%]				
							31.12. 2003-2002		31.12. 2003-2003		31.12. 2003-2003				
Wynik z operacji pochodnymi instrumentami finansowymi	340 469	-100 790	-2 817	739 195	117,11	833,40	117,11	833,40	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Zabezpieczające transakcje pochodne	-196 852	-2 817	-22 049	-22 049	88,80	-682,71	88,80	-682,71	-57,82	2,79	-57,82	2,79	-2,98	-2,98	-2,98
walutowe	-80 529	-158	2 100	2 100	102,61	1429,11	102,61	1429,11	-23,65	0,16	-23,65	0,16	0,28	0,28	0,28
na stopę procentową	-53 986	5 704	-15 599	-15 599	71,11	-373,47	71,11	-373,47	-15,86	-5,66	-15,86	-5,66	-2,11	-2,11	-2,11
związane z papierami wartościowymi	-62 337	-8 363	-8 550	-8 550	86,28	-2,24	86,28	-2,24	-18,31	8,30	-18,31	8,30	-1,16	-1,16	-1,16
pozostałe	0	0	0	0	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Spekulacyjne transakcje pochodne	537 321	-97 973	761 244	761 244	41,67	876,99	41,67	876,99	157,82	97,21	157,82	97,21	102,98	102,98	102,98
walutowe	726 425	-157 808	402 871	402 871	-44,54	355,29	-44,54	355,29	213,36	156,57	213,36	156,57	54,50	54,50	54,50
na stopę procentową	-360 372	-3 670	338 813	338 813	194,02	9331,96	194,02	9331,96	-105,85	3,64	-105,85	3,64	45,84	45,84	45,84
związane z papierami wartościowymi	146 469	62 162	14 219	14 219	-90,29	-77,13	-90,29	-77,13	43,02	-61,67	43,02	-61,67	1,92	1,92	1,92
pozostałe	24 799	1 343	5 341	5 341	-78,46	297,69	-78,46	297,69	7,28	-1,33	7,28	-1,33	0,72	0,72	0,72

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

5. Analiza wypłacalności

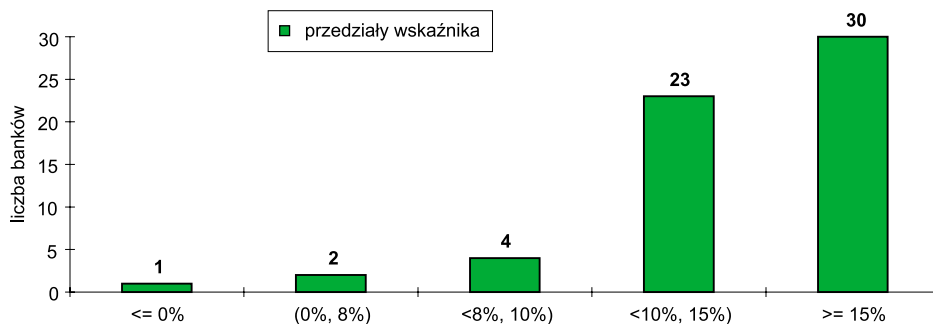
Współczynnik wypłacalności

Według stanu na koniec grudnia 2003 r. współczynnik wypłacalności wyniósł 13,7% i w porównaniu z końcem grudnia 2002 r. obniżył się o 0,1 p.p. Współczynnik wypłacalności poniżej 8% wykazały w 2003 r. 3 banki, natomiast liczba banków o współczynniku większym od 10% wyniosła 53 (90,0% populacji sektora banków komercyjnych).

Całkowity wymóg kapitałowy

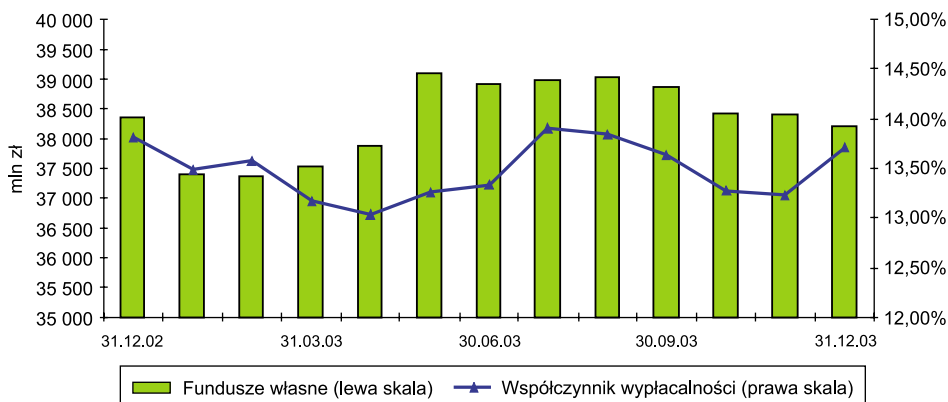
W strukturze całkowitego wymogu kapitałowego, 85,9% stanowił wymóg z tytułu ryzyka kredytowego. Wymóg ten wykazały wszystkie banki komercyjne. Drugi pod względem udziału w strukturze był wymóg z tytułu ryzyka rynkowego, który stanowił 10,4%

Wykres 37. Struktura banków komercyjnych wg współczynnika wypłacalności

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 38. Współczynnik wypłacalności i fundusze własne

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

wymogu całkowitego. Natomiast wymóg z tytułu ryzyka koncentracji wierzytelności stanowił jedynie 3,7%.

W porównaniu ze stanem na koniec 2002 r. liczba banków wykazujących znaczącą skalę działalności handlowej (zgodnie z definicją zawartą w uchwale KNB nr 5/2001) wzrosła o 2 i wynosiła 26. Kapitał krótkoterminowy, który wpływa na poprawę wartości współczynnika wypłacalności, wykazało 6 banków. W porównaniu ze stanem na koniec grudnia 2002 r. liczba banków wykazujących tę pozycję wzrosła o 1.

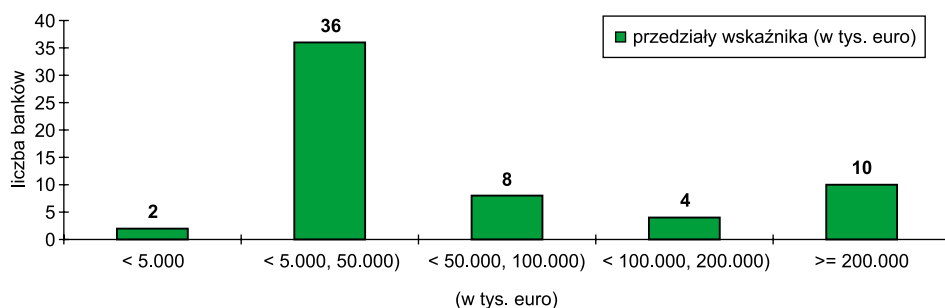
**Znacząca
skala
działalności
handlowej**

Tabela 33. Współczynnik wypłacalności i wymogi kapitałowe

Wyszczególnienie	Jedn.	Stan na			Porównanie wyników	
		31.12. 2002	30.06. 2003	31.12. 2003	31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003
Współczynnik wypłacalności	%	13,82%	13,34%	13,71%	-0,11 p.p.	0,37 p.p.
Całkowity wymóg kapitałowy:	tys. zł	22 112 484	23 201 114	22 170 207	0,26%	-4,44%
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	tys. zł	18 748 653	19 097 554	19 049 517	1,60%	-0,25%
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji wierzytelności	tys. zł	1 355 141	1 765 786	827 665	-38,92%	-53,13%
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rynkowego	tys. zł	2 008 690	2 337 774	2 293 025	14,16%	-1,91%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 39. Struktura banków komercyjnych pod względem funduszy własnych

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Bezpieczny Bank

Tabela 34. Baza kapitałowa w sektorze banków komercyjnych

Baza kapitałowa [w tys. zł]	31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003	Porównanie wyników [%]	
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003
Fundusze własne	38 377 998	38 932 724	38 197 513	-0,37	-1,89
Fundusze podstawowe:	38 311 217	38 957 008	38 545 851	0,61	-1,06
Fundusze zasadnicze, w tym:	37 188 850	36 484 805	37 757 637	1,53	3,49
<i>kapitał podstawowy (fundusz statutowy, kapitał zakładowy)</i>	<i>10 812 915</i>	<i>10 724 718</i>	<i>11 619 104</i>	<i>7,46</i>	<i>8,34</i>
<i>należne wpłaty na kapitał pod- stawowy (wielkość ujemna)</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>kapitał (fundusz) zapasowy (zasobowy)</i>	<i>14 213 944</i>	<i>14 076 139</i>	<i>14 427 298</i>	<i>1,50</i>	<i>2,49</i>
<i>kapitały (fundusze) rezerwowe</i>	<i>12 161 991</i>	<i>11 683 948</i>	<i>11 711 235</i>	<i>-3,71</i>	<i>0,23</i>
Dodatkowe pozycje funduszy pod- stawowych	5 264 069	5 849 837	5 832 020	10,79	-0,30
<i>fundusz ogólnego ryzyka</i>	<i>4 625 396</i>	<i>5 601 707</i>	<i>5 587 272</i>	<i>20,80</i>	<i>-0,26</i>
<i>niepodzielony zysk z lat ubiegłych</i>	<i>638 673</i>	<i>248 130</i>	<i>244 748</i>	<i>-61,68</i>	<i>-1,36</i>
Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe, w tym:	4 141 702	3 377 634	5 043 806	21,78	49,33
<i>akcje własne posiadane przez bank</i>	<i>10 741</i>	<i>10 715</i>	<i>10 776</i>	<i>0,33</i>	<i>0,57</i>
<i>wartości niematerialne i prawne</i>	<i>1 048 626</i>	<i>2 320 200</i>	<i>2 351 314</i>	<i>124,23</i>	<i>1,34</i>
<i>strata skumulowana przy uwzględnieniu zgody KNB</i>	<i>3 082 335</i>	<i>1 046 719</i>	<i>2 681 716</i>	<i>-13,00</i>	<i>156,20</i>
Fundusze uzupełniające, w tym:	2 999 076	3 012 822	2 725 752	-9,11	-9,53
Fundusze uzupełniające bis*, w tym:	3 001 169	3 524 499	3 165 981	5,49	-10,17
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny majątku trwałego	656 913	1 180 695	569 776	-13,26	-51,74
Zobowiązania podporządkowane (zaliczane do funduszy własnych)	2 322 250	2 343 804	2 266 205	-2,42	-3,31
Pomniejszenia sumy funduszy podstawowych i uzupełniają- cych	2 972 295	3 037 106	3 074 090	3,42	1,22

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

* – tj. w kwocie nieuwzględniającej relacji do funduszy podstawowych

Z działalności BFG

W porównaniu ze stanem na koniec grudnia 2002 r. wartość funduszy własnych zmniejszyła się o 0,4%, co wynikało przede wszystkim ze spadku funduszy uzupełniających o 9,1% oraz ze wzrostu pomniejszeń sumy funduszy podstawowych i uzupełniających o 3,4%.

**Fundusze
własne**

Kapitały na poziomie do 50.000 tys. euro wykazało 38 banków komercyjnych, natomiast 10 banków dysponowało kapitałami powyżej 200.000 tys. euro. W analizowanym okresie fundusze własne podstawowe (tabela 34) zwiększyły się o 0,6%. Z jednej strony zwiększyły się fundusze zasadnicze (o 568.787 tys. zł, tj. o 1,5%) oraz dodatkowe pozycje funduszy podstawowych (o 567.951 tys. zł, tj. o 10,8%), z drugiej strony zwiększyły się także pozycje pomniejszające je (o 302.104 tys. zł, tj. o 21,8%). Zgodnie z obowiązującymi regulacjami³⁶⁾ współczynnik stosowany do wyliczania wysokości tych pomniejszeń wzrósł z 30% na koniec 2002 r. do 60% w 2003 r.³⁷⁾

Strata skumulowana brutto w porównaniu z końcem grudnia 2002 r. obniżyła się o 20,1%, osiągając wartość 2.484.635 tys. zł. Natomiast strata skumulowana netto zmniejszyła się o 13,0% i na koniec grudnia 2003 r. wyniosła 2.681.716 tys. zł, na co wpłynęło zmniejszenie strat w 2 bankach.

**Strata
skumulowana**

Tabela 35. Liczba banków komercyjnych wykazujących stratę skumulowaną netto

Wyszczególnienie	Liczba banków
Banki wykazujące strukturę skumulowaną netto, w tym:	26
– banki „nowe”	7
– banki niewykazujące zmiany struktury skumulowanej	1
– banki wykazujące wzrost straty skumulowanej	10
– banki wykazujące spadek straty skumulowanej	8

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

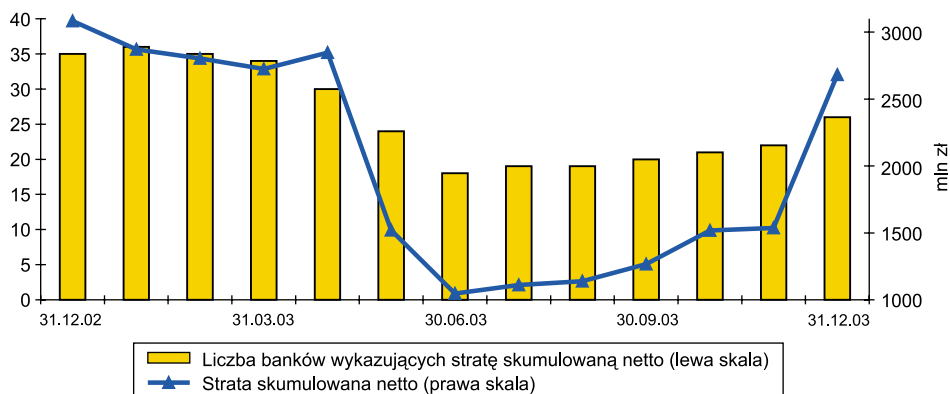
Na koniec grudnia 2003 r. 26 banków wykazywało stratę skumulowaną netto. W porównaniu z końcem grudnia 2002 r. liczba ta zmniejszyła się *per saldo* o 9, przy czym 16 banków ubyło, przybyło zaś 7 nowych banków (w tym jeden bank, który rozpoczął działalność operacyjną w 2003 r.).

Poziom straty skumulowanej na koniec grudnia 2003 r. obniżyło 8 spośród 26 banków. W pozostałych 10 bankach (poza bankami, które po raz pierwszy wygenerowały stratę w 2003 r.) strata skumulowana netto zwiększyła się (największą skalą przyrostu straty charakteryzował się jeden bank giełdowy).

³⁶⁾ Uchwała 6/2001 KNB z 12 grudnia 2001 r.

³⁷⁾ Od 2004 r. współczynnik ten wynosi 100%.

Wykres 40. Strata skumulowana netto i liczba banków ją wykazujących

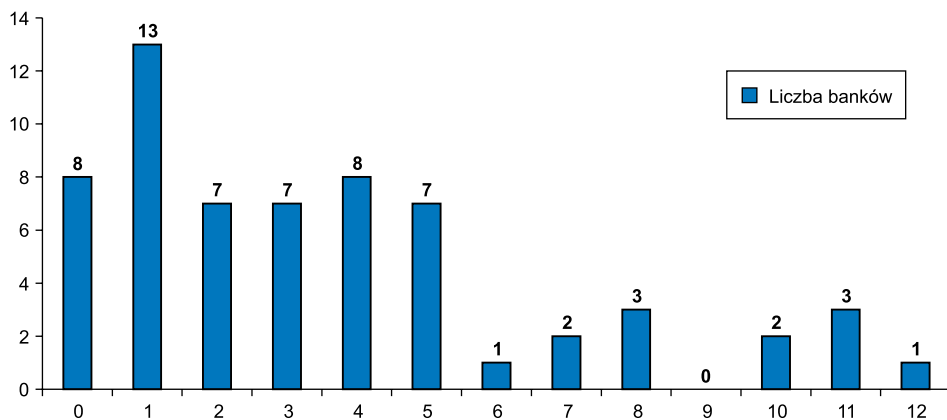

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Straty miesięczne

Częstotliwość występowania strat miesięcznych przedstawiają wykresy 41 i 42. W 2003 r. 8 banków nie wykazało żadnej straty miesięcznej netto, natomiast 13 poniosło ją w jednym miesiącu. Jeden z banków generował stratę w ciągu całego 2003 r.

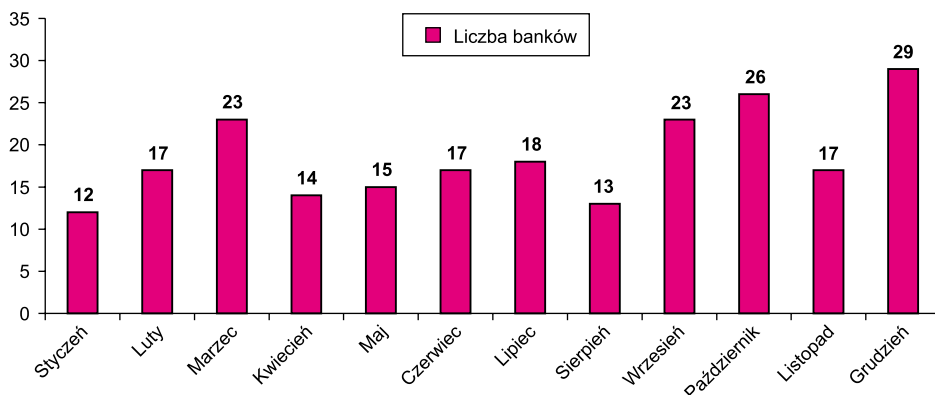
Wykres 41. Liczba banków wykazujących określoną ilość strat miesięcznych netto w 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Najwięcej banków (29) wykazało straty miesięczne netto w grudniu 2003 r.

Wykres 42. Liczba banków wykazujących stratę miesięczną netto w konkretnym miesiącu

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

6. Analiza płynności

W analizie płynności skupiono się na ocenie udziału łatwo zbywalnych papierów wartościowych³⁸⁾ w sumie bilansowej i dostępie do rynku międzybankowego. Tabela 36 przedstawia podstawowe wskaźniki służące do oceny płynności. Wskaźnik udziału łatwo zbywalnych papierów wartościowych w sumie bilansowej netto wzrósł w 2003 r. o 0,6 p.p. i wyniósł 4,9%. Na koniec grudnia 2003 r. 12 banków nie posiadało łatwo zbywalnych papierów wartościowych przy czym 6 nie wykazywało depozytów sektora niefinansowego i instytucji samorządowych (były to głównie banki nieprowadzące działalności na rynku depozytów detalicznych). 5 banków nie wykazało lokat międzybankowych, zaś 13 banków nie posiadało depozytów międzybankowych. Sytuacja w obszarze płynności w bankach komercyjnych jest stabilna. Część banków nie posiadała dostępu do rynku międzybankowego, jednakże ekspozycja na ryzyko płynności w ich przypadku była niska.

Płynność

---

³⁸⁾ Jako łatwo zbywalne papiery wartościowe potraktowano bony skarbowe i bony pieniężne NBP.

Tabela 36. Wskaźniki płynności w sektorze banków komercyjnych

Wyszczególnienie	31.12. 2002	30.06. 2003	31.12. 2003	Porównanie wyników [p.p.]	
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003
	[%]				
Wskaźnik płynności strukturalnej I: (gotówka + rachunki bieżące w NBP i innych bankach + rezerwa obowiązkowa + bony pieniężne i skarbowe) / (depozyty bieżące sektora niefinansowego bez odsetek + depozyty bieżące sektora instytucji rządowych i samorządowych)*	50,65	48,06	45,32	-5,33	-2,75
Wskaźnik płynności strukturalnej II: łatwo zbywalne papiery wartościowe / (depozyty bieżące sektora niefinansowego bez odsetek + depozyty bieżące sektora instytucji rządowych i samorządowych bez odsetek)**	21,37	23,17	22,31	0,94	-0,86
Wskaźnik płynności strumieniowej I (1 miesiąc)***	45,74	45,37	39,02	-6,72	-6,35
Wskaźnik płynności strumieniowej II (3 miesiące)****	40,08	41,22	40,79	0,71	-0,43
Udział łatwo zbywalnych papierów wartościowych w sumie bilansowej netto	4,26	4,81	4,89	0,63	0,09
Relacja łatwo zbywalnych papierów wartościowych do depozytów sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych	6,74	7,84	7,85	1,11	0,01
Udział papierów wartościowych w sumie bilansowej netto	23,46	23,42	24,08	0,62	0,66
Relacja lokat międzybankowych do depozytów międzybankowych*****	170,79	188,41	151,61	-19,18	-36,80
Udział lokat międzybankowych w sumie bilansowej netto	9,74	9,53	8,48	-1,26	-1,05
Udział depozytów międzybankowych w sumie bilansowej netto	5,70	5,06	5,59	-0,11	0,54

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

- * Wskaźnik płynności strukturalnej I to relacja między płynnymi aktywami a najbardziej wymagalnymi pasywami. Do aktywów płynnych zaliczono gotówkę, jej substytuty, krótkoterminowe należności oraz łatwo zbywalne papiery wartościowe. Natomiast do najbardziej wymagalnych pasywów – krótkoterminowe zobowiązania banku.
- ** Wskaźnik płynności strukturalnej II to relacja między łatwo zbywalnymi papierami wartościowymi (bony skarbowe i bony pieniężne NBP) a najbardziej wymagalnymi pasywami.
- *** Wskaźnik płynności strumieniowej I jest relacją między aktywami zapadalnymi w terminie do 1 miesiąca a pasywami wymagalnymi w terminie do 1 miesiąca.
- **** Wskaźnik płynności strumieniowej II jest relacją między aktywami zapadalnymi w terminie do 3 miesięcy a pasywami wymagalnymi w terminie do 3 miesięcy.
- ***** Jako lokaty międzybankowe rozumie się środki zdeponowane przez bank w innym banku na określony termin wraz z lokatami jednodniowymi. Jako depozyty międzybankowe zaś – środki obcego banku zdeponowane w innym banku na określony termin wraz z depozytami zablokowanymi. Pozycja ta obejmuje również depozyty jednodniowe.

Z działalności BFG

7. Depozyty

Depozyty ogółem wyniosły na koniec 2003 r. 332.509.680 tys. zł i wzrosły w odniesieniu do grudnia 2002 r. o 3,4%, co było spowodowane przede wszystkim zwiększeniem się depozytów sektora finansowego o 8,1% oraz depozytów sektora niefinansowego o 3,0%.

Depozyty

Udział depozytów podmiotów finansowych – o wartości 42.995.120 tys. zł – w depozytach ogółem wyniósł na koniec 2003 r.

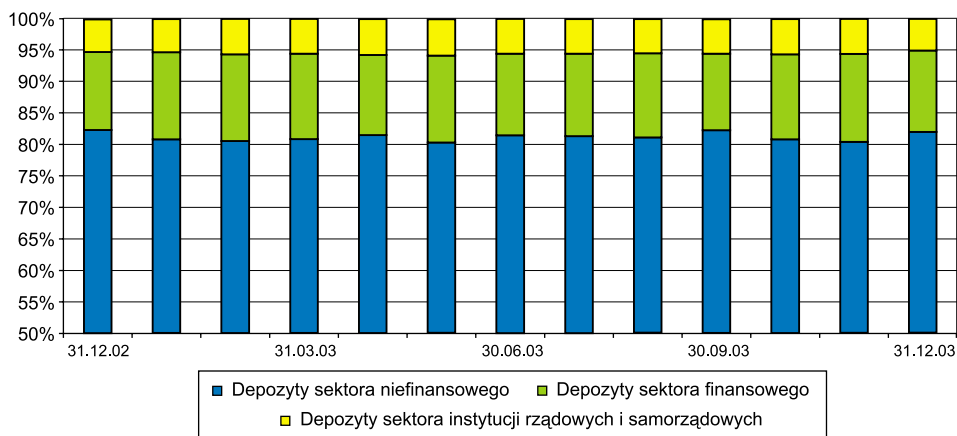
Tabela 37. Depozyty w sektorze banków komercyjnych

Wyszczególnienie [tys. zł]	Złote	Waluta	Razem	Porównanie wyników [%]		Udział w wyniku działalności bankowej [%]		
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003	31.12. 2002	30.06. 2003	31.12. 2003
				31.12.2003				
Depozyty sektora finansowego, w tym:	32 006 536	10 988 584	42 995 120	8,09	3,09	12,37	12,94	12,93
depozyty banków	24 288 081	9 495 352	33 783 433	4,24	-2,07	10,08	10,70	10,16
depozyty instytucji ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych	2 881 252	967 441	3 848 693	17,76	23,74	1,02	0,97	1,16
Depozyty sektora niefinansowego, w tym:	222 605 290	49 936 922	272 542 212	2,99	3,83	82,29	81,44	81,97
depozyty podmiotów gospodarczych	55 349 919	11 665 446	67 015 365	24,48	20,07	16,74	17,32	20,15
depozyty gospodarstw domowych	159 644 243	37 641 782	197 286 025	-2,72	-0,70	63,06	61,64	59,33
depozyty innych podmiotów	7 611 128	629 694	8 240 822	3,05	2,91	2,49	2,48	2,48
Depozyty sektora instytucji rządowych i samorządowych, w tym:	16 669 207	303 141	16 972 348	-1,24	-6,29	5,34	5,62	5,10
depozyty instytucji rządowych szczebla centralnego	9 366 424	241 043	9 607 467	6,79	4,57	2,80	2,85	2,89
depozyty instytucji samorządowych	6 615 939	42 566	6 658 505	1,54	-12,74	2,04	2,37	2,00
depozyty funduszy ubezpieczeń społecznych	686 844	19 532	706 376	-56,72	-45,39	0,51	0,40	0,21
Depozyty ogółem	271 281 033	61 228 647	332 509 680	3,40	3,16	100,00	100,00	100,00

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

12,9%, tj. o 0,6 p.p. więcej niż w grudniu 2002 r. Dominowały depozyty banków, stanowiące 78,6% tej pozycji. Zwiększenie się depozytów banków w analizowanym okresie (o 4,2%) było główną przyczyną wzrostu tej kategorii zobowiązań. Na koniec grudnia 2003 r. największą pozycją depozytów ogółem – o wartości 272.542.212 tys. zł – były depozyty podmiotów niefinansowych. Udział tej pozycji wyniósł 82,0% i w analizowanym okresie obniżył się o 0,3 p.p. Depozyty gospodarstw domowych, stanowiące 59,3% depozytów sektora banków komercyjnych, zmniejszyły się w 2003 r. o 2,7%. Wzrosły natomiast depozyty podmiotów gospodarczych (o 24,5%) oraz depozyty innych podmiotów (o 3,1%).

Wykres 43. Struktura podmiotowa depozytów w sektorze banków komercyjnych

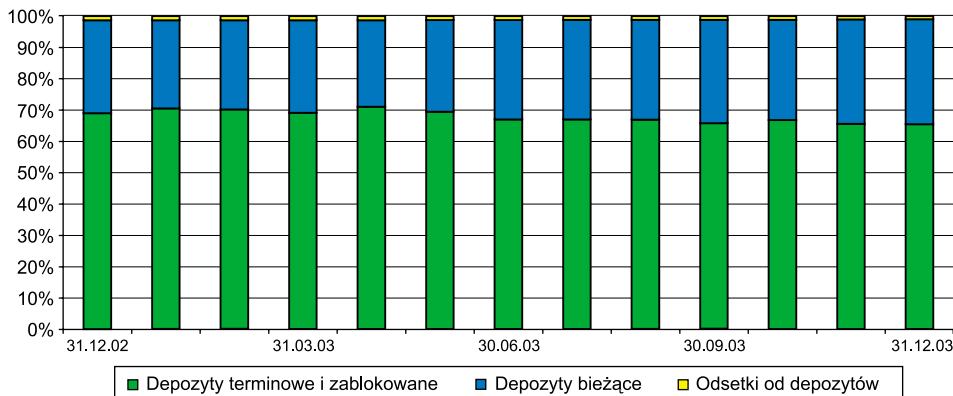
Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

W strukturze terminowej depozytów od sektora niefinansowego dominowały depozyty terminowe i zablokowane z udziałem 65,5%. Udział ten zmniejszył się w 2003 r. o 3,5 p.p. Na koniec grudnia 2003 r. depozyty bieżące stanowiły 33,5% (wzrost udziału w analizowanym okresie o 3,9 p.p.), natomiast udział odsetek wynosił 1,0% (obniżył się o 0,4 p.p.).

Depozyty sektora instytucji rządowych i samorządowych – o wartości 16.972.348 tys. zł – obniżyły się w 2003 r. o 1,2%, na co wpłynęło przede wszystkim zmniejszenie się depozytów funduszy ubezpieczeń społecznych, których udział w depozytach ogółem obniżył się z 0,5% (grudzień 2002 r.) do 0,2% (grudzień 2003 r.). Na koniec grudnia 2003 r. (w porównaniu z końcem grudnia 2002 r.) udział

Z działalności BFG

Wykres 44. Struktura terminowa depozytów sektora niefinansowego

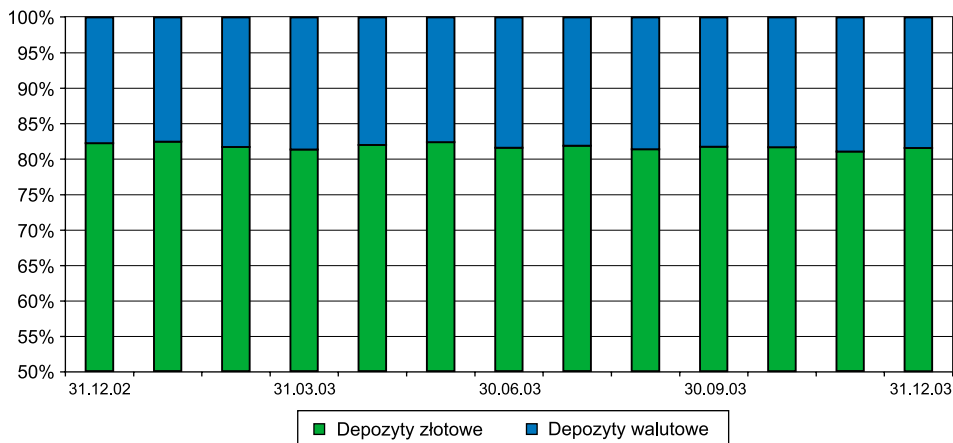
Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

depozytów sektora instytucji rządowych i samorządowych w depozytach sektora banków komercyjnych obniżył się o 0,2 p.p. i wyniósł 5,1%.

Na koniec analizowanego okresu depozyty złotowe – o wartości 271.281.033 tys. zł – stanowiły 81,6% depozytów sektora banków komercyjnych. Udział depozytów walutowych – o wartości 61.228.647

Struktura walutowa depozytów

Wykres 45. Struktura depozytów w sektorze banków komercyjnych (złoty-waluta)

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

tys. zł – kształtował się na poziomie 18,4%. Mimo silnego osłabienia złotego wobec euro, udziały depozytów walutowych i złotych praktycznie nie zmieniły się, co sugeruje, że wartość depozytów wyrażona w walutach obcych uległa obniżeniu.

8. Podsumowanie

Rok 2003 był dla sektora banków komercyjnych lepszy niż 2002. Ze względu na obserwowane ożywienie gospodarcze zahamowany został, w porównaniu z 2002 r., szybki wzrost należności zagrożonych i wynikająca z tego konieczność tworzenia wysokich rezerw celowych. Na jakość należności i wyniki finansowe sektora banków komercyjnych wpływ miało znaczne pogorszenie jakości portfela kredytowego i utworzenie wysokich rezerw celowych w jednym z banków notowanych na giełdzie papierów wartościowych.

Wynik działalności bankowej obniżył się w 2003 r. w porównaniu z rokiem poprzednim o 8,1%, co wynikało z obniżenia poszczególnych jego składników (poza wynikiem z tytułu prowizji), a w szczególności wyniku operacji finansowych (spadek cen rządowych papierów wartościowych w II półroczu). Obniżenie obciążenia saldem rezerw oraz spadek kosztów działania umożliwiły jednak zwiększenie w porównaniu z 2002 r. wyniku finansowego brutto o 16,1%. Wzrost obciążenia podatkowego oraz ujęcie w rachunku zysków i strat udziału w wynikach finansowych jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności spowodowały spadek zysku netto o 3,8%.

W 2003 r. nie wystąpiły istotne zmiany w wypłacalności i płynności sektora banków komercyjnych, przy czym 3 banki wykazywały współczynnik niższy niż 8%. Strata skumulowana brutto i netto zmniejszyła się w 2003 r. odpowiednio o 20,1% i 13,0%. Na koniec 2003 r. 26 banków wykazywało stratę skumulowaną netto, a ich liczba zmniejszyła się w porównaniu z końcem 2002 r. o 9.

Na uwagę zasługuje obniżenie poziomu depozytów gospodarstw domowych o 2,7%, co świadczy o trwałej zmianie preferencji w zakresie lokowania oszczędności przez klientów banków komercyjnych. W analizowanym okresie wzrosły natomiast o 24,5% depozyty podmiotów gospodarczych, co może świadczyć o wzroście ich płynności i wstrzymywaniu się z podejmowaniem inwestycji.

**CZEŚĆ IV. ANALIZA POGŁĘBIONA SYTUACJI
W SEKTORZE BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH**

1. Analiza efektywności

W 2003 r. w sektorze banków spółdzielczych pogorszeniu uległa zarówno efektywność brutto, jak i netto liczona wskaźnikami ROA, ROE oraz rentowności obrotu. Analizując poziom wskaźników rentowności w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r. należy stwierdzić, że ulegały one stopniowemu pogorszeniu w ciągu całego analizowanego okresu. Wykres 47 obrazuje zmiany wartości tych wskaźników w ujęciu kwartalnym. Wskaźniki rentowności liczone dla wyniku finansowego brutto – ROA (1,57%) oraz ROE (17,10%) – w porównaniu z końcem grudnia 2002 r. obniżyły się odpowiednio o 0,56 p.p. oraz o 7,52 p.p. Wskaźnik rentowności obrotu brutto wyniósł na koniec 2003 r. 12,37% i obniżył się w porównaniu z grud-

*Wskaźnik
rentowności*

Tabela 38:. Wybrane wskaźniki efektywności brutto i netto dla sektora banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

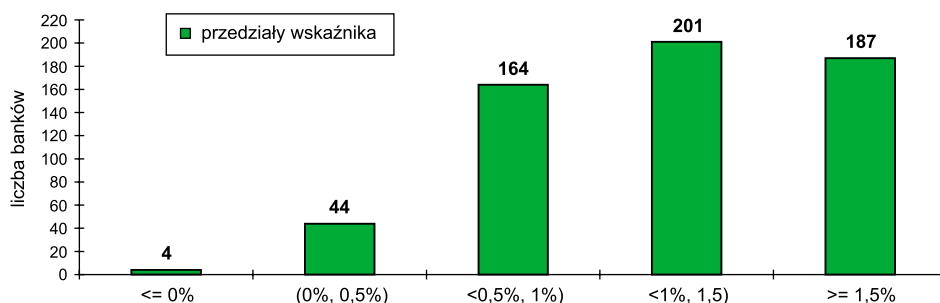
Wyszczególnienie [tys. zł lub %]	31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003	Porównanie wyników [% lub p.p.]	
				31.12.2003/ 31.12.2002	31.12.2003/ 30.06.2003
Wyniki finansowe:					
Zysk (strata) brutto	496 356	220 600	402 114	-18,99%	82,28%
Zysk (strata) netto	356 144	151 572	281 466	-20,97%	85,70%
Brakująca kwota rezerw celowych	934	1 340	288	-69,16%	-78,51%
Zysk (strata) brutto skorygowana o brakującą kwotę rezerw celowych	495 422	219 260	401 826	-18,89%	83,26%
Wskaźniki rentowności brutto:					
ROA	2,12%	1,78%	1,57%	-0,56 p.p.	-0,22 p.p.
ROE	24,62%	18,97%	17,10%	-7,52 p.p.	-1,87 p.p.
Rentowność obrotu	13,54%	13,70%	12,37%	-1,17 p.p.	-1,33 p.p.
Wskaźniki rentowności netto:					
ROA	1,52%	1,22%	1,10%	-0,43 p.p.	-0,13 p.p.
ROE	17,67%	13,04%	11,97%	-5,70 p.p.	-1,06 p.p.
Rentowność obrotu	9,71%	9,41%	8,66%	-1,06 p.p.	-0,75 p.p.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

niem 2002 o 1,17 p.p. Zmiany wartości tych wskaźników liczonych dla wyniku finansowego netto kształtowały się następująco: ROA uległ obniżeniu o 0,43 p.p. i wyniósł 1,1%, ROE obniżył się o 5,70 p.p. do poziomu 11,97%, zaś wskaźnik rentowności obrotu netto wyniósł na koniec okresu analizowanego 8,66% (spadek o 1,06 p.p.).

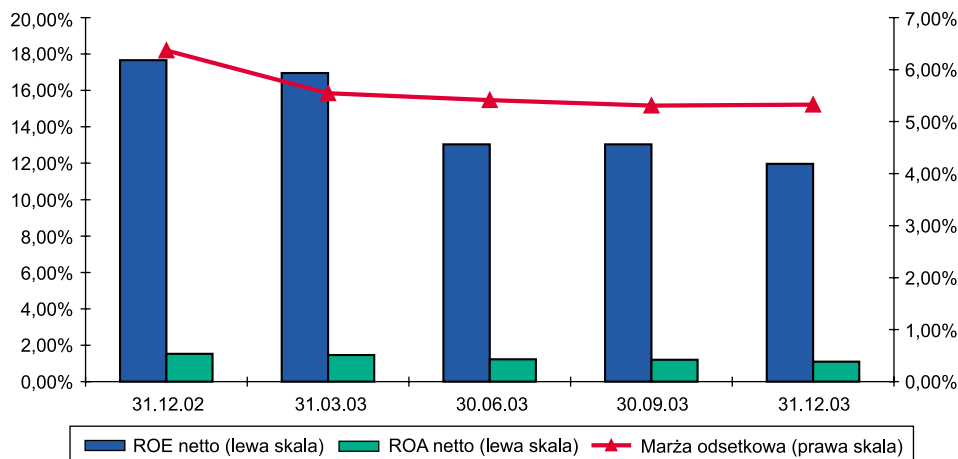
W 388 bankach (64,7% populacji sektora banków spółdzielczych) wskaźnik ROA netto przekraczał poziom 1%. Jedynie 4 banki spółdzielcze wykazały ujemną rentowność (wykres 46).

Wykres 46. Struktura banków spółdzielczych pod względem poziomu ROA netto – stan na 31.12.2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 47. ROA, ROE oraz marża odsetkowa w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r. – grudzień 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

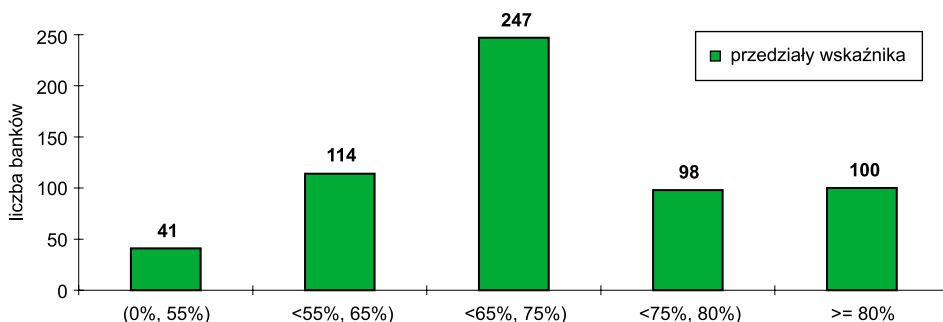
Marża odsetkowa wypracowana przez sektor banków spółdzielczych w 2003 r. wyniosła 5,33% i obniżyła się w stosunku do 2002 r. o 1,04 p.p. W 2003 r. wykazywała ona tendencję spadkową (wykres 47).

W porównaniu z końcem 2002 r. o 4,1 p.p. wzrosło obciążenie wyniku działalności bankowej kosztami działania do 69,4% na koniec 2003 r. W 247 bankach (41,2% populacji banków spółdzielczych) poziom wskaźnika zawierał się w przedziale od 65% do 75%.

Marża odsetkowa

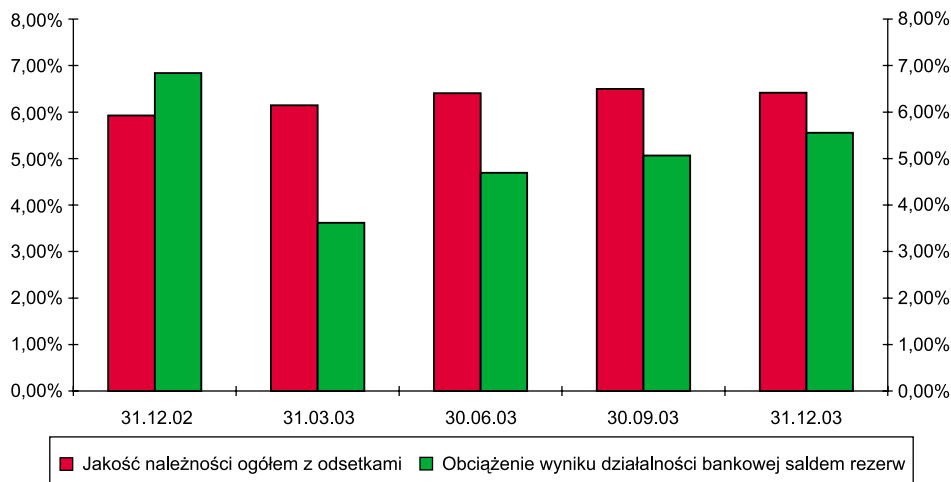
Obciążenie wyniku działalności bankowej

Wykres 48. Struktura banków spółdzielczych pod względem obciążenia wyniku działalności bankowej kosztami działania – stan na 31.12.2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 49. Wskaźnik jakości należności ogółem z odsetkami i obciążenie wyniku działalności bankowej saldem rezerw w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Tabela 39. Saldo rezerw w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Wyszczególnienie [tys. zł]	31.12.2002	31.06.2003	31.12.2003	Porównanie wyników [%]		Struktura [%]	
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003	31.12. 2002	31.12. 2003
Saldo rezerw i aktualizacji, w tym saldo rezerw:	150 564	47 773	116 951	-22,32	144,81	100,00	100,00
na należności zagrożone, w tym na należności:	117 720	44 035	90 772	-22,89	106,14	78,19	92,18
<i>poniżej standardu</i>	26 573	10 200	14 616	-45,00	43,29	17,65	21,35
<i>wątpliwe</i>	24 727	11 007	19 370	-21,66	75,98	16,42	23,04
<i>stracone</i>	66 420	22 828	56 786	-14,50	148,76	44,11	47,78
na należności normalne i pod obserwacją, w tym:	-301	948	-428	-42,19	-145,15	-0,20	1,98
<i>na należności normalne</i>	-916	357	-1 221	-33,30	-442,02	-0,61	0,75
<i>na należności pod obserwacją</i>	615	591	793	28,94	34,18	0,41	1,24
z tytułu trwałej utraty wartości papierów wartościowych	6 380	203	258	-95,96	27,09	4,24	0,42
z tytułu trwałej utraty wartości akcji i udziałów w jednostkach zależnych, współzależnych i stowarzyszonych oraz udziałów mniejszościowych	4 023	5	297	-92,62	5840,00	2,67	0,01
na zobowiązania pozabilansowe	660	78	448	-82,12	474,36	0,44	0,16
na deprecjacje środków trwałych, inwestycji oraz wartości niematerialnych i prawnych	0	0	0	-	-	0,00	0,00
z tytułu tworzonych funduszy (tylko koszty)	536	231	892	66,42	286,15	0,36	0,48
inne	3 331	596	6 474	94,36	986,24	2,21	1,25
na ryzyko ogólne	18 215	1 677	18 238	0,13	987,54	12,10	3,51

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

Obciążenie wyniku działalności bankowej saldem rezerw uległo obniżeniu o 1,3 p.p. i wyniosło na koniec grudnia 2003 r. 5,6%. W 2003 r. saldo rezerw i aktualizacji zmniejszyło się o 22,3%.

W IV kwartale 2003 r., pomimo poprawy wskaźnika jakości należności, relacja salda rezerw do wyniku działalności bankowej pogorszyła się (wykres 49).

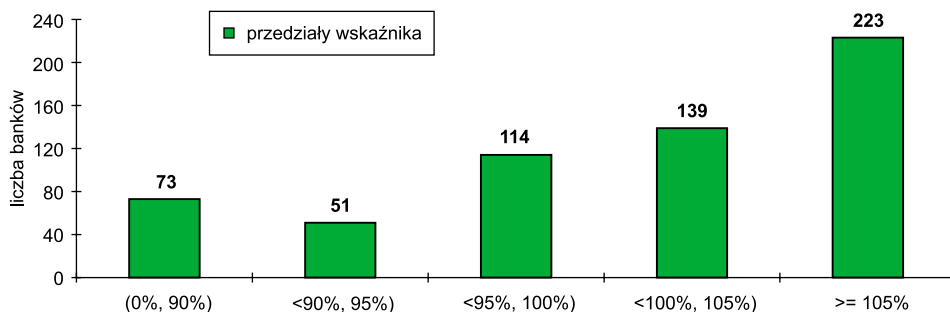
Na koniec grudnia 2003 r. 48,6% salda rezerw stanowiło saldo na należności stracone. Rezerwy związane na ryzyko ogólne zwiększyły się o 0,1% i na koniec 2003 r. stanowiły 15,6% salda rezerw.

Relacja aktywów dochodowych do pasywów kosztowych wyniosła na koniec 2003 r. 99,4%, co oznacza wzrost o 2,5 p.p. w odniesieniu do grudnia 2002 r. W 362 bankach (60,3% populacji sektora banków spółdzielczych) wskaźnik ten kształtował się na poziomie co najmniej 100%. Wykres 50 obrazuje strukturę banków pod względem omawianej relacji.

Saldo rezerw

Inne wskaźniki efektywności

Wykres 50. Struktura banków spółdzielczych pod względem relacji aktywów dochodowych do pasywów kosztowych – stan na 31.12.2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Na koniec analizowanego okresu relacja aktywów pracujących³⁹⁾ do sumy bilansowej netto wyniosła 82,2%, co oznacza wzrost o 2,4 p.p. w porównaniu z końcem 2002 r.

Analizie poddana została także relacja opłat na rzecz BFG do kosztów działania, przychodów operacyjnych oraz wyniku działalności bankowej. W 2003 r. banki wniosły tylko obowiązkową opłatę roczną. Wykres 51 przedstawia udział wpłat na rzecz BFG w kosztach działania. W przypadku 340 banków relacja ta zawierała się w przedziale od 0% do 0,5%, natomiast 255 banków znalazło się w przedziale od 0,5% do 1%. Średni wskaźnik dla banków spółdzielczych wynosił 0,51%.

Wpłaty na BFG

³⁹⁾ Aktywa dochodowe pomniejszone o należności zagrożone.

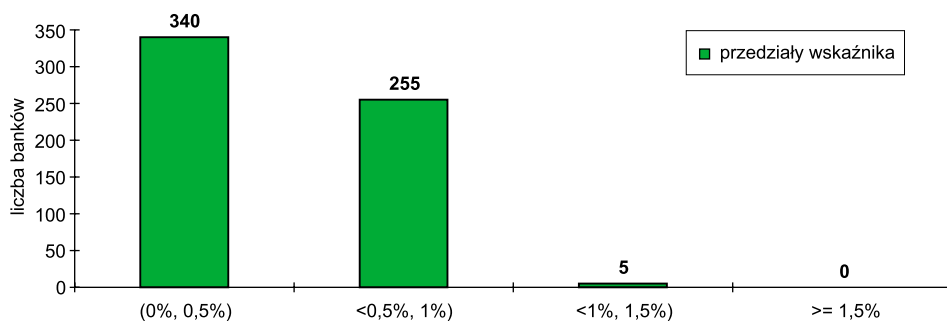
Bezpieczny Bank

Tabela 40. Inne wskaźniki efektywności dla sektora banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Wyszczególnienie [%]	31.12. 2002	30.06. 2003	31.12. 2003	Porównanie wyników [p.p.]	
				31.12.2003/ 31.12.2002	31.12.2003/ 30.06.2003
Aktywa dochodowe/Pasywa kosztowe	96,91	98,36	99,38	2,47 p.p.	1,02 p.p.
Aktywa pracujące/Pasywa kosztowe	94,48	95,68	96,79	2,32 p.p.	1,11 p.p.
Aktywa dochodowe/Suma bilansowa netto	81,91	80,48	84,37	2,45 p.p.	3,88 p.p.
Aktywa pracujące/Suma bilansowa netto	79,86	78,29	82,17	2,32 p.p.	3,88 p.p.
Pasywa kosztowe/Suma bilansowa netto	84,52	81,83	84,89	0,37 p.p.	3,07 p.p.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 51. Struktura banków spółdzielczych pod względem relacji wpłat na rzecz BFG do kosztów działania – stan na 31.12.2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Relacja wpłat na rzecz BFG do przychodów operacyjnych wynosiła na koniec 2003 r. 0,26%. W 89 bankach relacja ta kształtowała się w przedziale od 0,1% do 0,2%, 394 banki znajdowały się w przedziale od 0,2% do 0,3%, w 111 bankach relacja zawierała się w przedziale od 0,3% do 0,4%, natomiast powyżej 0,4% 6 banków.

Wpłaty na rzecz BFG stanowiły średnio w sektorze banków spółdzielczych 0,35% w relacji do wyniku działalności bankowej. W 74 bankach relacja ta kształtowała się w przedziale od 0,0% do 0,25%, 507 banków znajdowało się w przedziale od 0,25% do 0,50%, w 16 bankach relacja zawierała się w przedziale od 0,50% do 0,75%, natomiast w przedziale od 0,75% do 1,0% znajdowały się 3 banki.

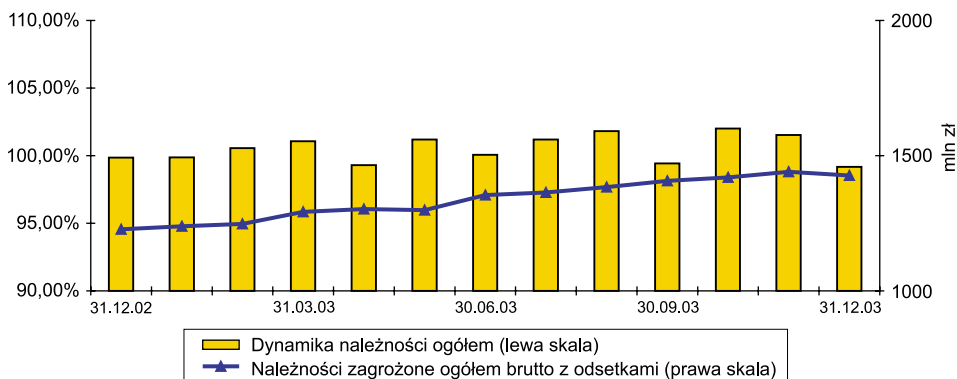
2. Analiza jakości należności i zobowiązań pozabilansowych

Należności od podmiotów niefinansowych z udziałem 68,6% stanowiły największą grupę w należnościach ogółem (netto). W porównaniu z końcem 2002 r. oznacza to wzrost o 5,6 p.p. W 2003 r. udział należności zagrożonych w należnościach ogółem (z odsetkami) wzrósł w porównaniu do końca 2002 r. o 0,5 p.p. i osiągnął poziom 6,4%, zaś w przypadku wyłączenia odsetek udział ten wynosił 5,1%. Na koniec 2003 r. 24 banki spółdzielcze nie wykazały należności zagrożonych. Udział należności pod obserwacją w należnościach ogółem wyniósł 1,1% i w porównaniu z grudniem 2002 r. zwiększył się o 0,2 p.p.

W 2003 r. jedynie w maju i grudniu należności zagrożone obniżyły się (wykres 52).

*Jakość
należności*

Wykres 52. Należności zagrożone ogółem brutto oraz dynamika należności ogółem sektora banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

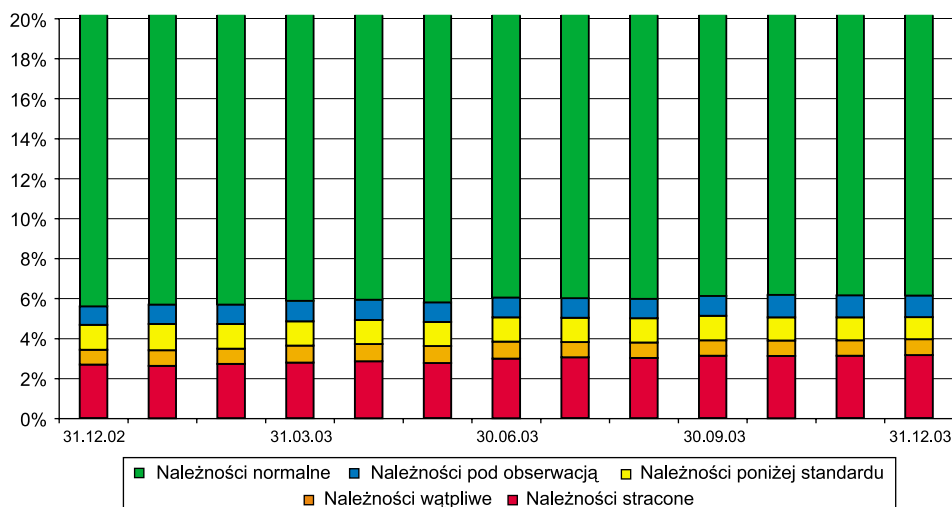

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Jakość należności od podmiotów niefinansowych kształtowała się na gorszym poziomie niż jakość należności ogółem. Udział należności zagrożonych (z odsetkami) wynosił na koniec 2003 r. 9,1%, co oznacza niewielki spadek o 0,03 p.p. w porównaniu do końca 2002 r. W 2003 r. należności stracone wzrosły o 26,5%, wątpliwe o 14,0%, a należności poniżej standardu zmniejszyły się o 4,6%. Tym samym pogorszeniu uległa struktura należności zagrożonych, która na koniec 2003 r. przedstawiała się następująco: stracone – 62,7% (wzrost udziału o 5,1 p.p. w porównaniu z końcem 2002 r.), wątpliwe – 15,5% (spadek udziału o 0,3 p.p.), poniżej standardu – 21,8% (spadek udziału o 4,8 p.p.).

Znaczny wzrost należności zagrożonych (powyżej 100%) z odsetkami wykazało w 2003 r. łącznie 48 banków. Wśród nich, 4 banki charakteryzowały się również wysokimi wskaźnikami jakości należności. Pozostałe banki o znacznym wzroście należności zagrożonych cechowała dobra lub zbliżona do średniej jakość należności.

Wykres 53. Struktura należności ogółem sektora banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

* W celu bardziej czytelnego przedstawienia struktury skalę na osi rzędnych przedstawiono od 0% do 20%.

Pomniejszenia podstawy naliczania rezerw celowych

Jak wynika z zamieszczonych danych (tabela 41), zabezpieczenia należności w sektorze banków spółdzielczych pozwalały na zmniejszenie podstawy naliczania rezerw celowych o 35,9%. Relacja ta wzrosła w 2003 r. o 5,8 p.p. Najwyższa relacja pomniejszeń do należności zagrożonych występowała w przypadku należności wątpliwych (45,4%). Pokrycie należności zagrożonych rezerwami kształtowało się na koniec 2003 r. na poziomie 49,2%, co oznacza spadek w porównaniu z końcem 2002 r. o 0,4 p.p.

Jakość należności ogółem z uwzględnieniem roku ich powstania

Analizie została poddana również jakość należności ogółem z uwzględnieniem roku powstania należności. Najwyższy udział należności zagrożonych występował wśród należności powstałych do 1998 r. (31,4%). W odniesieniu do należności powstałych w 2003 r. wskaźnik ten kształtował się na poziomie 1,4%.

Z działalności BFG

Tabela 41. Relacje pomniejszeń i rezerw celowych do należności zagrożonych w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Wyszczególnienie	Stan na			Zmiana	
	31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003	31.12.2003-31.12.2002	31.12.2003-30.06.2003
Relacja pomniejszeń* do należności zagrożonych pomniejszonych o odsetki skapitalizowane, dla należności:					
<i>Zagrożonych ogółem</i>	30,12%	30,96%	35,93%	5,82 p.p.	0,97 p.p.
Ponizżej standardu	26,07%	28,40%	33,78%	7,71 p.p.	5,37 p.p.
Wątpliwych	36,90%	50,78%	45,41%	8,51 p.p.	-5,37 p.p.
Straconych	30,12%	33,12%	34,33%	4,21 p.p.	1,21 p.p.
Pokrycie należności zagrożonych, pomniejszonych o odsetki skapitalizowane, rezerwami celowymi, dla należności:					
<i>Zagrożonych ogółem</i>	49,59%	48,35%	49,17%	-0,42 p.p.	0,82 p.p.
Ponizżej standardu	15,31%	14,79%	13,82%	-1,50 p.p.	-0,97 p.p.
Wątpliwych	32,69%	27,60%	28,04%	-4,66 p.p.	0,43 p.p.
Straconych	70,10%	68,02%	66,76%	-3,34 p.p.	-1,26 p.p.
Pokrycie podstawy naliczania rezerwy celowej rezerwami**, dla należności:					
<i>Zagrożonych ogółem</i>	70,96%	74,34%	76,75%	5,79 p.p.	2,40 p.p.
Ponizżej standardu	20,71%	20,66%	20,86%	0,15 p.p.	0,21 p.p.
Wątpliwych	51,81%	56,09%	51,36%	-0,45 p.p.	-4,73 p.p.
Straconych	100,31%	101,71%	101,66%	1,36 p.p.	-0,05 p.p.

Źródło: Dane NBP; opracowanie własne.

* pomniejszenia – wartość zabezpieczeń prawnych pomniejszających podstawę naliczania rezerw celowych

** podstawa naliczania rezerwy celowej – należności zagrożone minus odsetki skapitalizowane minus pomniejszenia

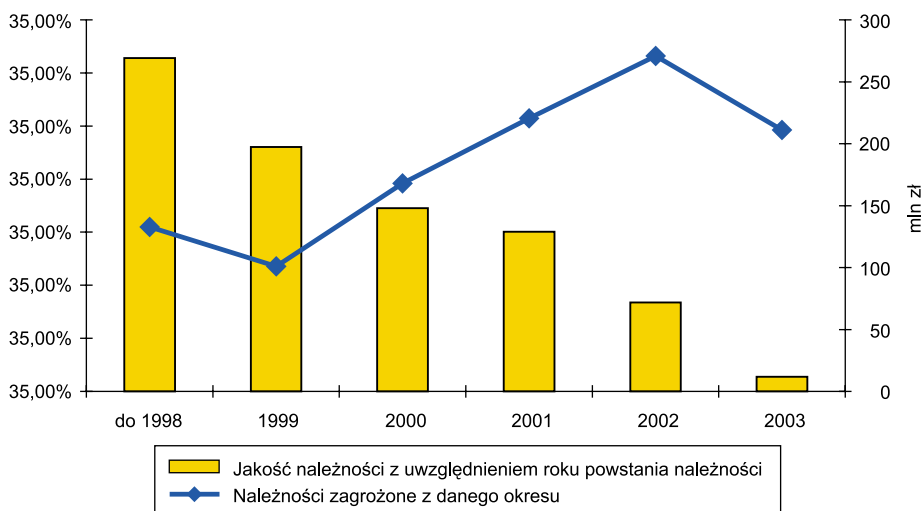
W 2003 r. brakująca kwota rezerw celowych zmniejszyła się o 69,2% i na koniec grudnia 2003 r. wyniosła 288 tys. zł. Wykazało ją 57 banków. W 56 bankach relacja brakującej kwoty rezerw celowych do wymaganej nie przekroczyła 10%. W żadnym z tych banków uzupełnienie rezerw do wymaganej wysokości nie spowodowałoby powstania straty. Jeden bank wykazał tę relację na poziomie 11,6%, a uzupełnienie rezerw do wymaganej wysokości spowodowałoby pogłębienie straty bieżącej.

Na koniec grudnia 2003 r. 55,7% należności pod obserwacją i zagrożonych zostało zakwalifikowanych do grupy należności nie-

Brakująca kwota rezerw celowych

Struktura należności pod obserwacją i zagrożonych

Wykres 54. Jakość należności ogółem z uwzględnieniem roku powstania należności w sektorze banków spółdzielczych wg stanu na 31.12.2003 r.

Źródło: Dane NBP; opracowanie własne.

z uwzględnieniem zabezpieczeń

Jakość zobowiązań pozabilansowych udzielonych

zabezpieczonych. Oznacza to pogorszenie udziału w porównaniu z końcem 2002 r. o 2,8 p.p.

Poziom zobowiązań pozabilansowych udzielonych zagrożonych wzrósł w 2003 r. o 23,9%. W największym stopniu wzrosły zobowiązania pozabilansowe stracone (o 82,8%). Wskaźnik jakości tych zobowiązań wyniósł na koniec 2003 r. 0,5% i w porównaniu z 2002 r. nie zmienił się. Zobowiązania pozabilansowe udzielone sektorowi niefinansowemu stanowiły aż 96,0% zobowiązań udzielonych ogółem, a wskaźnik ich jakości wyniósł również 0,5%. Udział zobowiązań pozabilansowych udzielonych pod obserwacją w zobowiązaniach pozabilansowych udzielonych ogółem wyniósł 0,4% i w porównaniu z końcem 2002 r. nieznacznie się zwiększył (o 0,04 p.p.). W 2003 r. wskaźnik jakości zobowiązań pozabilansowych udzielonych wahał się w przedziale od 0,2% do 0,4% (wykres 55).

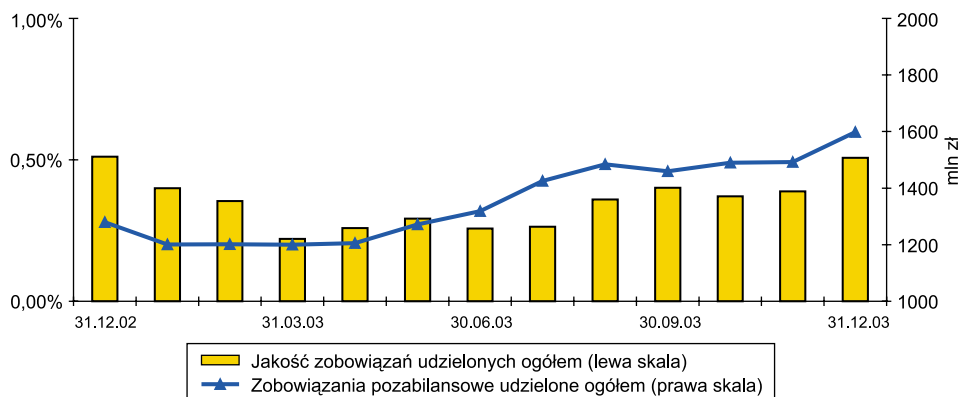
Z działalności BFG

Tabela 42. Struktura należności pod obserwacją i zagrożonych z uwzględnieniem zabezpieczeń w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.-grudzień 2003 r.

Wyszczególnienie [tys. zł]	Stan na		Struktura [%]		Zmiany [p.p.]		
	31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003	31.12.2002	31.12.2003- 31.12.2002	31.12.2003- 30.06.2003	
Należności z zabezpieczonym ryzykiem	371 359	417 526	431 517	32,81	33,47	-0,51	-1,17
Należności pod obserwacją	57 186	52 209	53 014	5,05	4,19	3,97	-1,08
Należności poniżej standardu	74 828	76 072	78 942	6,61	6,10	5,91	-0,70
Należności wątpliwe	60 602	81 236	72 579	5,35	6,51	5,43	0,08
Należności stracone	178 743	208 009	226 982	15,79	16,67	16,99	1,20
Należności z ograniczonym ryzykiem	161 801	158 240	160 321	14,29	12,69	12,00	-0,68
Należności pod obserwacją	22 158	20 954	19 245	1,96	1,68	1,44	-0,52
Należności poniżej standardu	41 404	39 169	34 156	3,66	3,14	2,58	-1,07
Należności wątpliwe	17 957	19 878	24 165	1,59	1,59	1,81	0,22
Należności stracone	80 282	78 239	82 395	7,09	6,27	6,17	-0,93
Należności niezabezpieczone	598 713	671 676	744 056	52,90	53,84	55,70	1,85
Należności pod obserwacją	106 681	131 989	163 622	9,43	10,58	12,25	1,67
Należności poniżej standardu	135 452	136 468	127 047	11,97	10,94	9,51	-2,46
Należności wątpliwe	71 453	74 672	74 132	6,31	5,99	5,55	-0,76
Należności stracone	285 127	328 547	379 255	25,19	26,34	28,39	3,20
Razem	1 131 873	1 247 442	1 335 894	100,00	100,00	100,00	X

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 55. Wartość i jakość zobowiązań pozabilansowych udzielonych w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

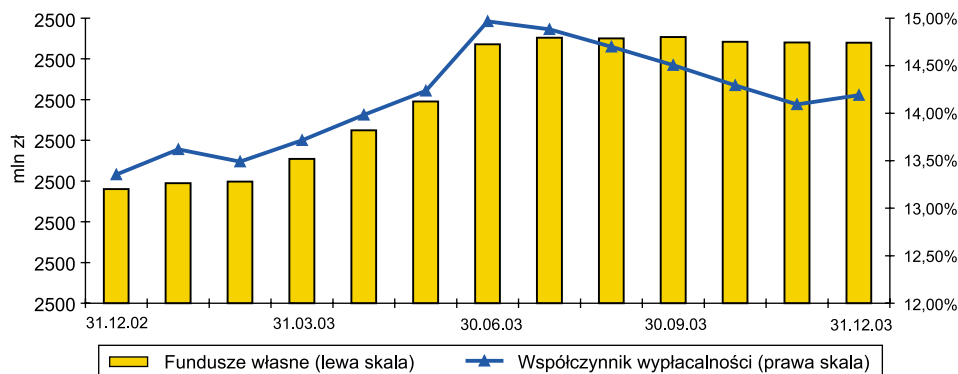
Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

3. Analiza wypłacalności

Współczynnik wypłacalności

Według stanu na koniec 2003 r. współczynnik wypłacalności w sektorze banków spółdzielczych wyniósł 14,2% i w porównaniu z końcem 2002 r. wzrósł o 0,8 p.p. Na koniec 2002 r. 10 banków wykazywało współczynnik wypłacalności mniejszy od 8%, natomiast na koniec 2003 r. – 2 banki. Ponadto 19 banków wykazało współczynnik wypłacalności w przedziale od 8% do 9%.

Wykres 56. Współczynnik wypłacalności i fundusze własne w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z działalności BFG

W strukturze całkowitego wymogu kapitałowego 99,8% stanowił wymóg z tytułu ryzyka kredytowego. W porównaniu z końcem 2002 r. wartość tego wymogu wzrosła o 14,6%. Udział wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka koncentracji wierzytelności wynosił 0,2% i wykazało go 14 banków. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rynkowego wykazało 9 banków, natomiast wymóg kapitałowy pozostały – 1 bank.

**Całkowity
wymóg
kapitałowy**

Tabela 43. Współczynnik wypłacalności i wymogi kapitałowe w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Wyszczególnienie	Jedn.	Stan na			Porównanie wyników	
		31.12. 2002	30.06. 2003	31.12. 2003	31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003
Współczynnik wypłacalności	%	13,35%	14,97%	14,19%	0,84	-0,78
Całkowity wymóg kapitałowy:	tys. zł	1 246 417	1 301 905	1 375 478	10,35%	5,65%
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	tys. zł	1 196 965	1 293 011	1 372 124	14,63%	6,12%
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji wierzytelności	tys. zł	48 273	8 404	2 648	-94,51%	-68,49%
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rynkowego	tys. zł	771	49	261	-66,15%	432,65%
Wymóg kapitałowy pozostały	tys. zł	408	441	445	9,07%	0,91%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

W 2003 r. wartość funduszy własnych wzrosła o 17,3%, zaś o 16,6% wzrosły fundusze zasadnicze. Udział funduszu zasobowego w funduszach własnych wyniósł na koniec 2003 r. 76,6% (wzrost o 0,7 p.p.). Pozycja ta miała zatem największy udział we wzroście funduszy własnych w okresie grudzień 2002 – grudzień 2003 r.

**Fundusze
własne**

Na koniec grudnia 2003 r. zobowiązania podporządkowane (z udziałem 1,1%) zaliczane do funduszy własnych wykazało 89 banków spółdzielczych (14,8% wszystkich banków spółdzielczych).

Na koniec 2003 r. wszystkie banki spółdzielcze wykazały fundusze własne przekraczające 300 tys. euro⁴⁰⁾. Jednak przyjmując kurs

⁴⁰⁾ Zgodnie z art. 172 ustawy Prawo bankowe (kurs z dnia 31 grudnia 2000 r. 1 euro=3,8544 zł).

Bezpieczny Bank

Tabela 44. Baza kapitałowa w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Baza kapitałowa [w tys. zł]	31.12.2002	30.06.2003	31.12.2003	Porównanie wyników [%]	
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003
Fundusze własne	2 080 459	2 435 718	2 439 897	17,28	0,17
Fundusze podstawowe:	2 094 278	2 433 122	2 433 505	16,20	0,02
Fundusze zasadnicze, w tym:	2 015 795	2 325 334	2 351 093	16,63	1,11
<i>kapitał podstawowy (fundusz udziałowy)</i>	<i>474 746</i>	<i>496 041</i>	<i>511 844</i>	<i>7,81</i>	<i>3,19</i>
<i>należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)</i>	<i>-76 645</i>	<i>-74 421</i>	<i>-75 707</i>	<i>1,22</i>	<i>-1,73</i>
<i>fundusz zasobowy</i>	<i>1 575 005</i>	<i>1 856 388</i>	<i>1 868 155</i>	<i>18,61</i>	<i>0,63</i>
<i>fundusze rezerwowe</i>	<i>42 689</i>	<i>47 326</i>	<i>46 801</i>	<i>9,63</i>	<i>-1,11</i>
Dodatkowe pozycje funduszy pod- stawowych	109 865	134 833	136 844	24,65	1,49
<i>fundusz ogólnego ryzyka</i>	<i>91 684</i>	<i>125 765</i>	<i>127 246</i>	<i>38,79</i>	<i>1,18</i>
<i>niepodzielony zysk z lat ubiegłych</i>	<i>18 181</i>	<i>9 068</i>	<i>9 598</i>	<i>-47,21</i>	<i>5,84</i>
Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe, w tym:	31 382	27 045	54 432	73,45	101,26
<i>udziały własne posiadane przez bank</i>	<i>0</i>	<i>2 067</i>	<i>4</i>	<i>-</i>	<i>-99,81</i>
<i>wartości niematerialne i prawne</i>	<i>7 939</i>	<i>15 255</i>	<i>16 791</i>	<i>111,50</i>	<i>10,07</i>
<i>strata skumulowana przy uwzględnieniu zgody KNB</i>	<i>23 443</i>	<i>9 723</i>	<i>37 637</i>	<i>60,55</i>	<i>287,09</i>
Fundusze uzupełniające	139 234	135 748	138 610	-0,45	2,11
Fundusze uzupełniające bis*, w tym:	139 382	138 862	139 202	-0,13	0,24
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny majątku trwałego	115 912	115 304	112 705	-2,77	-2,25
Zobowiązania podporządkowane (zaliczane do funduszy własnych)	23 158	23 229	26 004	12,29	11,95

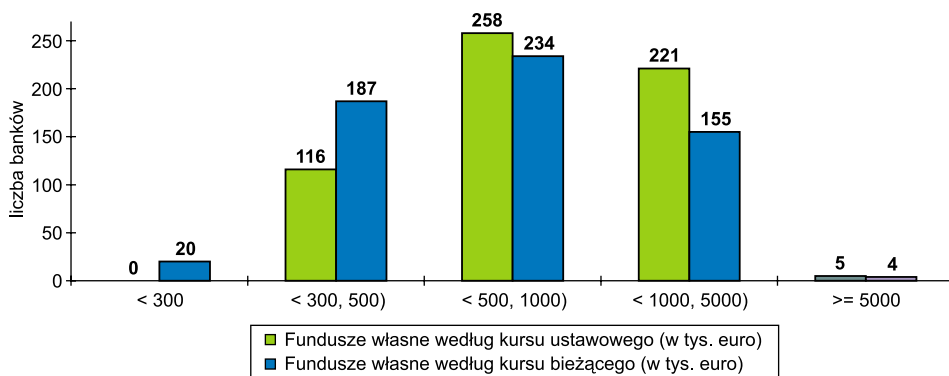
Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

* – tj. w kwocie nieuwzględniającej relacji do funduszy podstawowych

Z działalności BFG

euro z dnia 31 grudnia 2003 r. (4,7170) w 20 bankach fundusze własne kształtowałyby się poniżej 300 tys. euro. Ponadto według kursu euro z końca grudnia 2003 r. 187 banków wykazało fundusze własne między 300–500 tys. euro, a 234 banki miały fundusze własne w przedziale 0,5–1 mln euro. W przedziale 1–5 mln euro znalazło się 155 banków, a fundusze własne przekraczające równowartość 5 mln euro miały 4 banki: KBS Kraków, BSR Kraków, BS w Katowicach oraz BS w Brodnicy.

Wykres 57. Struktura banków spółdzielczych według wielkości funduszy własnych na koniec 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

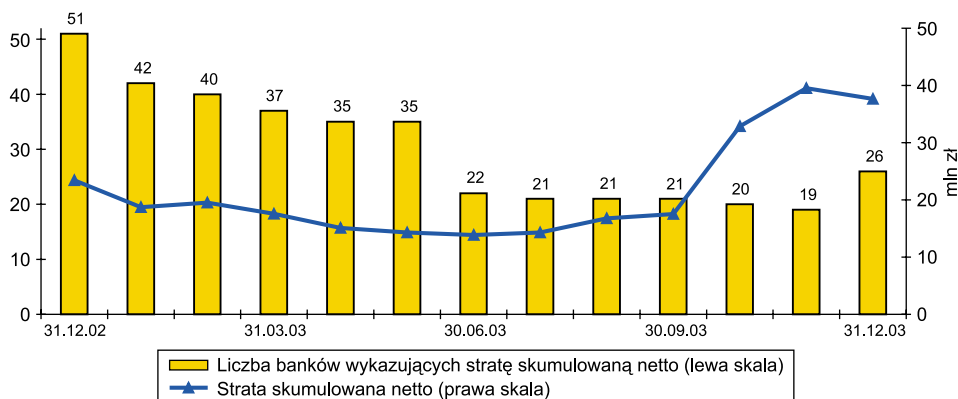
Do końca 2005 r. banki spółdzielcze zobowiązane są uzyskać zwiększenie funduszy własnych do poziomu nie niższego niż 500 tys. euro. Na koniec grudnia 2003 r. 207 banków miało fundusze własne niższe niż 500 tys. euro (według kursu z końca grudnia 2003 r.). Gdyby banki te przeznaczyły w całości wypracowane zyski na zwiększenie funduszy własnych, liczba ta zmniejszyłaby się do 157.

Strata skumulowana brutto w porównaniu z końcem 2002 r. wzrosła o 75,5%, osiągając wartość 38.883 tys. zł. Należy także dodać, że w porównaniu z czerwcem 2003 r. strata zwiększyła się o 195,3%. Strata skumulowana netto wzrosła o 60,6% i na koniec 2003 r. wyniosła 37.637 tys. zł. Wzrost straty skumulowanej w sektorze banków spółdzielczych spowodowany był głównie wysokimi przyrostami straty w 2 bankach.

Według stanu na 31 grudnia 2003 r. 26 banków wykazywało stratę skumulowaną netto (4,3% populacji banków spółdzielczych). W 2003 r. liczba banków wykazujących straty zmniejszyła się o 25, przy czym z grupy ubyły 42 banki, a zostało do niej zakwalifikowanych 17 „nowych”.

**Strata
skumulowana**

Wykres 58. Strata skumulowana i liczba banków ją wykazujących w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Tabela 45. Liczba banków spółdzielczych wykazujących stratę skumulowaną netto wg stanu na 31.12.2003 r.

Wyszczególnienie	Liczba banków
Banki wykazujące strukturę skumulowaną netto, w tym:	26
– banki „nowe”	17
– banki niewykazujące zmiany struktury skumulowanej	0
– banki wykazujące wzrost straty skumulowanej	3
– banki wykazujące spadek straty skumulowanej	6

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Straty miesięczne

Wśród 42 banków, które ubyły z grupy wykazującej stratę skumulowaną netto, 3 banki połączyły się z innymi.

Wśród 9 pozostałych banków wykazujących stratę skumulowaną netto zarówno na koniec 2002 r. jak i na koniec 2003 r. poziom straty zwiększył się w 3 bankach, a zmniejszył się w 6.

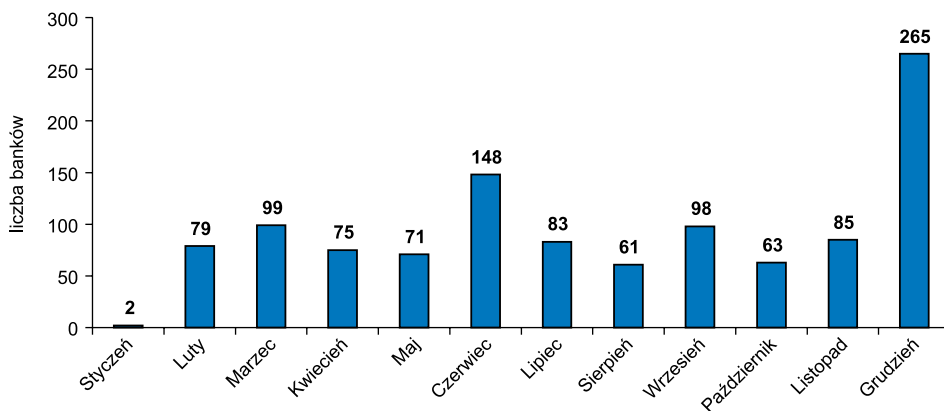
Najwięcej banków spółdzielczych – 265 – poniosło stratę miesięczną w grudniu 2003 r.

101 banków spółdzielczych (16,8% populacji) nie poniosło w 2003 r. żadnej straty miesięcznej, zaś 428 banków (71,3% populacji sektora) poniosło do 3 strat.

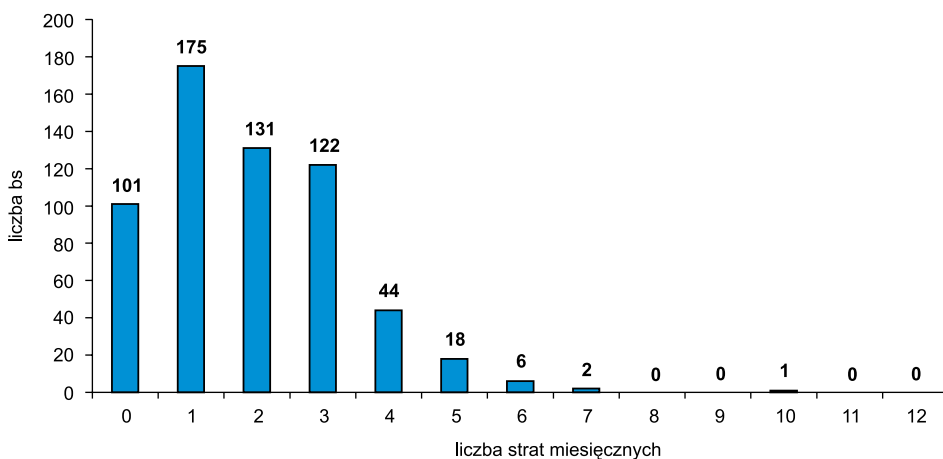
Z działalności BFG

Wykres 59. Struktura banków spółdzielczych pod względem liczby strat poszczególnych miesiącach 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 60. Struktura banków spółdzielczych pod względem liczby strat miesięcznych w 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

4. Analiza płynności

Tabela 46. Wskaźniki płynności w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Wyszczególnienie	31.12.	30.06.	31.12.	Porównanie	
	2002	2003	2003	wyników	
	[%]			31.12.	31.12.
				2003/	2003/
				31.12.	30.06.
				2002	2003
Wskaźnik płynności strukturalnej I: (gotówka + rachunki bieżące w NBP i innych bankach + rezerwa obowiązkowa + bony pieniężne i skarbowe) / (depozyty bieżące sektora niefinansowego bez odsetek + depozyty bieżące sektora instytucji rządowych i samorządowych)	39,35	44,10	28,88	-10,47	-15,22
Wskaźnik płynności strukturalnej II: łatwo zbywalne papiery wartościowe / (depozyty bieżące sektora niefinansowego bez odsetek + depozyty bieżące sektora instytucji rządowych i samorządowych bez odsetek)	2,36	3,63	2,19	-0,18	-1,44
Wskaźnik płynności strumieniowej I (1 miesiąc)	77,12	71,13	59,61	-17,51	-11,52
Wskaźnik płynności strumieniowej II (3 miesiące)	38,60	33,87	38,97	0,36	5,09
Udział łatwo zbywalnych papierów wartościowych w sumie bilansowej netto	0,70	1,01	0,72	0,02	-0,29
Relacja łatwo zbywalnych papierów wartościowych do depozytów sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych	0,84	1,25	0,86	0,01	-0,40
Udział papierów wartościowych w sumie bilansowej netto	5,84	7,60	7,73	1,89	0,12
Relacja lokat międzybankowych do depozytów międzybankowych	7528,06	4936,65	11214,93	3686,88	6278,28
Udział lokat międzybankowych w sumie bilansowej netto	21,78	16,59	17,71	-4,07	1,12
Udział depozytów międzybankowych w sumie bilansowej netto	0,29	0,34	0,16	-0,13	-0,18

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

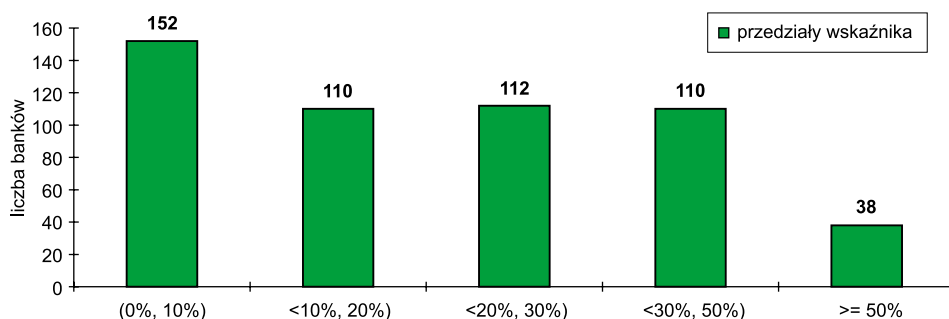
Płynność Na koniec 2003 r. część wskaźników płynności banków spółdzielczych uległa pogorszeniu w porównaniu z końcem 2002 r. Wskaźnik płynności strukturalnej I⁴¹⁾ uległ obniżeniu o 10,5 p.p. do poziomu

⁴¹⁾ Wskaźnik płynności strukturalnej I to relacja między płynnymi aktywami a najbardziej wymagalnymi pasywami. Do aktywów płynnych zaliczono gotówkę, jej substytuty, krótkoterminowe należności oraz łatwo zbywalne papiery wartościowe. Natomiast do najbardziej wymagalnych pasyw – krótkoterminowe zobowiązania banku.

Z działalności BFG

28,9%. Również wskaźnik płynności strukturalnej II⁴²⁾ obniżył się o 0,2 p.p. do poziomu 2,2%. Wskaźnik płynności strumieniowej I⁴³⁾ pogorszył się i osiągnął poziom 59,6% w porównaniu do 77,1% na koniec 2002 r. W przypadku wskaźnika płynności strumieniowej II⁴⁴⁾ zanotowano wzrost o 0,4 p.p. do poziomu 39,0%. W 2003 r. w sektorze banków spółdzielczych udział papierów wartościowych w sumie bilansowej netto wyniósł 7,7% i wzrósł o 1,9 p.p. Wskaźnik udziału łatwo zbywalnych papierów wartościowych w sumie bilansowej netto praktycznie nie uległ zmianie i wyniósł 0,9%. Udział lokat międzybankowych obniżył się o 4,1 p.p. do poziomu 17,7%. 78 banków spółdzielczych nie posiadało lokat międzybankowych.

Wykres 61. Struktura banków spółdzielczych pod względem udziału lokat międzybankowych w sumie bilansowej netto

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Na koniec 2003 r. udział depozytów międzybankowych w sumie bilansowej netto wynosił 0,2%. W 2002 r. udział ten kształtował się na nieco wyższym poziomie osiągając wartość 0,3%. Według stanu na 31 grudnia 2003 r. depozyty międzybankowe występowały w 35 bankach. Sytuację banków spółdzielczych w zakresie płynności należy ocenić jako stabilną.

⁴²⁾ Wskaźnik płynności strukturalnej II to relacja między łatwo zbywalnymi papierami wartościowymi (bony skarbowe i bony pieniężne NBP) a najbardziej wymagalnymi pasywami.

⁴³⁾ Wskaźnik płynności strumieniowej I jest relacją między aktywami zapadalnymi w terminie do 1 miesiąca a pasywami wymagalnymi w terminie do 1 miesiąca.

⁴⁴⁾ Wskaźnik płynności strumieniowej II jest relacją między aktywami zapadalnymi w terminie do 3 miesięcy a pasywami wymagalnymi w terminie do 3 miesięcy.

Bezpieczny Bank

5. Depozyty

Tabela 47. Depozyty w sektorze banków spółdzielczych wg stanu na 31.12.2003 r.

Wyszczególnienie [tys. zł]	Złote	Waluta	Razem	Porównanie wyników [%]		Udział w depozytach ogółem [%]		
				31.12. 2003/ 31.12. 2002	31.12. 2003/ 30.06. 2003	31.12. 2002	30.06. 2003	31.12. 2003
				31.12.2003				
Depozyty sektora finansowego, w tym:	155 707	6 244	161 951	-9,40	-38,13	0,91	1,30	0,75
depozyty banków	100 958	6 244	107 202	-9,80	-47,58	0,61	1,01	0,50
depozyty instytucji ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych	3 425	0	3 425	-8,18	-7,06	0,02	0,02	0,02
Depozyty sektora niefinansowego, w tym:	19 201 991	46 392	19 248 383	9,80	10,19	89,27	86,57	88,89
depozyty podmiotów gospodarczych	1 342 344	1 031	1 343 375	29,26	47,57	5,29	4,51	6,20
depozyty gospodarstw domowych*	17 262 023	44 856	17 306 879	8,33	8,29	81,36	79,21	79,93
depozyty innych podmiotów	597 624	505	598 129	16,31	3,93	2,62	2,85	2,76
Depozyty sektora instytucji rządowych i samorządowych, w tym:	2 243 103	260	2 243 363	16,36	-8,37	9,82	12,13	10,36
depozyty instytucji rządowych szczebla centralnego	66 980	0	66 980	80,65	48,62	0,19	0,22	0,31
depozyty instytucji samorządowych	2 163 273	260	2 163 533	15,06	-9,52	9,58	11,85	9,99
depozyty funduszy ubezpieczeń społecznych	12 850	0	12 850	23,80	6,01	0,05	0,06	0,06
Depozyty ogółem	21 600 801	52 896	21 653 697	10,27	7,31	100,00	100,00	100,00

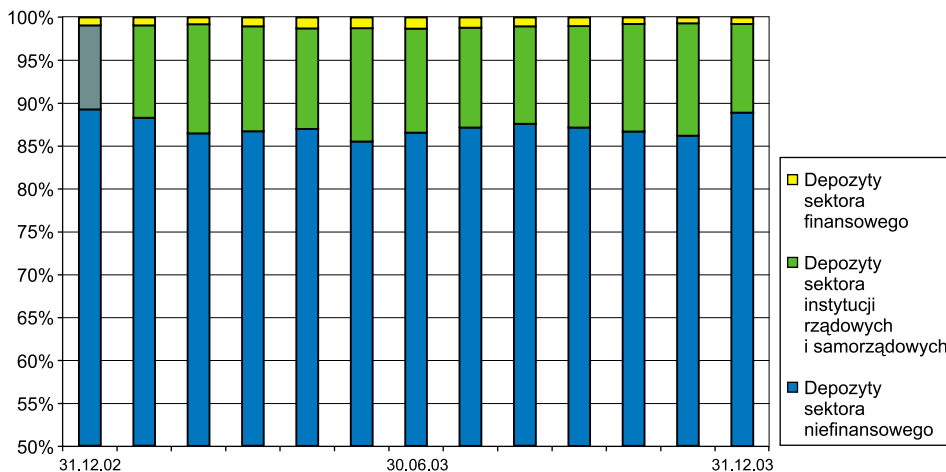
Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Depozyty Depozyty ogółem wyniosły na koniec 2003 r. 21.653.697 tys. zł i wzrosły w odniesieniu do końca 2002 r. o 10,3%. Depozyty złotowe stanowiły 99,8% depozytów ogółem.

Z działalności BFG

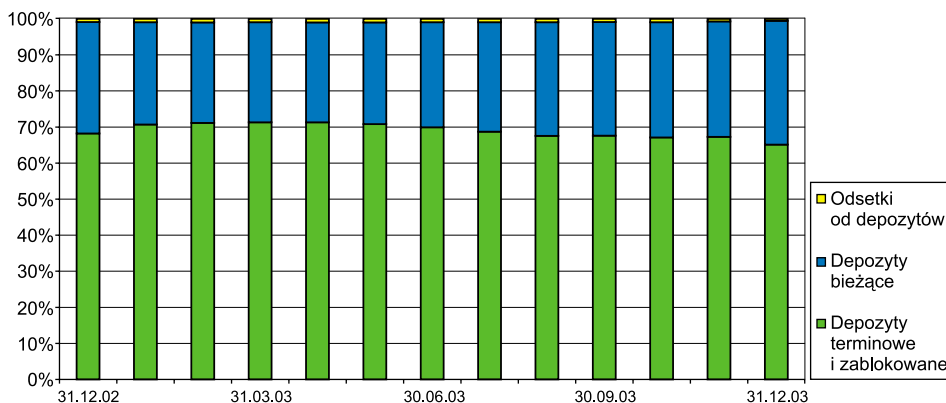
Udział **depozytów podmiotów finansowych** w depozytach ogółem wyniósł 0,8%, co oznacza obniżenie w stosunku do końca 2002 r. o 0,1 p.p.

Wykres 62. Struktura depozytów w sektorze banków spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r – grudzień 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 63. Struktura terminowa depozytów sektora niefinansowego w bankach spółdzielczych w okresie grudzień 2002 r.–grudzień 2003 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Depozyty podmiotów niefinansowych osiągnęły na koniec 2003 r. 88,9% udziału w depozytach ogółem, co oznacza spadek w porównaniu z 2002 r. o 0,4 p.p. Największy udział w depozytach od tego sektora miały **depozyty gospodarstw domowych**, które stanowiły 89,9% (udział obniżył się o 1,2 p.p.). Udział **depozytów podmiotów gospodarczych** wyniósł na koniec 2003 r. 7,0%, co oznacza wzrost o 1,1 p.p. Udział **depozytów innych podmiotów** zwiększył o 0,2 p.p. (pozycja ta stanowiła 3,1% depozytów podmiotów niefinansowych).

W strukturze terminowej **depozytów od sektora niefinansowego** największą pozycję stanowiły depozyty terminowe i zablokowane z udziałem 65,1%. Na koniec 2003 r. ich udział w depozytach ogółem od sektora niefinansowego zmniejszył się o 3,1 p.p. w porównaniu z końcem 2002 r. Udział depozytów terminowych i zablokowanych w I kwartale 2003 r. wykazywał tendencję rosnącą osiągając w marcu 2003 r. wartość 71,3%. Jednak w kolejnych miesiącach udział ten stopniowo obniżał się. Na koniec 2003 r. depozyty bieżące stanowiły 34,3% depozytów od sektora niefinansowego (wzrost udziału o 3,4 p.p.), natomiast odsetki 0,6% (spadek o 0,3 p.p.). Udział **depozytów sektora instytucji rządowych i samorządowych** w depozytach ogółem zwiększył się o 0,5 p.p. w 2003 r. do poziomu 10,4%.

6. Banki spółdzielcze w zrzeczeniach

Według stanu na 31 grudnia 2003 r. najwięcej banków spółdzielczych (60,5% populacji sektora) było zrzeszonych w BPS SA. Jednocześnie banki te posiadały największe udziały w sumie bilansowej, depozytach i funduszach własnych sektora banków spółdzielczych.

Średni bank w zrzeczeniu GBW charakteryzował się najwyższą rentownością i najlepszą jakością należności. Najlepszą wypłacalność oraz najniższy udział kosztów działania w kosztach ogółem posiadał natomiast średni bank zrzeszony w BPS.

Z działalności BFG

Tabela 48. Podstawowe dane i wskaźniki dla banków spółdzielczych w poszczególnych zrzeszeniach według stanu na 31.12.2003 r.

Wyszczególnienie	Jedn.	Sektor BS	Banki spółdzielcze zrzeszone w:			
			BPS	GBW	MR BANK	Niezrzeszone
Liczba banków	liczba	600	363	157	78	2
Liczba placówek	liczba	2 565	1 464	746	296	59
Liczba osób zatrudnionych	liczba	27 165	15 411	7 913	3 247	594
Średnia liczba osób zatrudnionych w placówce	liczba	9	8	9	9	10
Suma bilansowa netto na 1 zatrudnionego	tys. zł	945	940	893	1 019	1 370
Wynik finansowy netto na 1 zatrudnionego	tys. zł	10	11	11	11	-16,6
Udział w sektorze bs						
Suma bilansowa netto	%	–	56,42	27,52	12,88	3,17
Należności ogółem brutto	%	–	54,20	29,46	13,64	2,70
Depozyty sektora niefinansowego oraz sektora instytucji samorządowych	%	–	56,64	27,24	12,94	3,18
Fundusze własne	%	–	56,78	27,34	13,76	2,12
Zysk (strata) netto	%	–	60,46	30,62	12,43	-3,51
Statystyczny bank						
Suma bilansowa netto	tys. zł	42 789	39 905	45 007	42 407	406 944
Depozyty sektora niefinansowego oraz sektora instytucji samorządowych	tys. zł	35 687	33 411	37 148	35 518	340 527
Fundusze własne	tys. zł	4 066	3 817	4 248	4 305	25 832
Fundusze własne (kurs z dnia 31 grudnia 2000 roku 1 euro = 3,8544 zł)	tys. euro	1 055	990	1 102	1 117	6 702
Zysk (strata) netto	tys. zł	469	469	549	448	-4 936
ROA netto	%	1,10	1,17	1,22	1,06	-1,21
ROE netto	%	11,97	12,39	14,32	11,15	-15,89
Rentowność obrotu netto	%	8,66	9,14	9,53	9,00	-10,18
Współczynnik wypłacalności	%	14,19	14,94	13,08	14,32	10,85
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem	%	6,41	6,89	5,30	5,51	13,66
Koszty działania banku / koszty ogółem	%	51,22	51,10	52,24	54,22	36,02

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

7. Porównanie sektora banków spółdzielczych ze spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi

W 2003 r. wartość aktywów spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych (SKOK-ów) wzrosła o 36,3%. W podobnym tempie wzrosły depozyty kas (o 38,1%) oraz kredyty (o 33,3%).

Tabela 49. Sektor banków spółdzielczych w porównaniu ze spółdzielczymi kasami oszczędnościowo – kredytowymi według stanu na 31.12.2003 r.

Pozycja	Banki spółdzielcze (1)			Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo- -Kredytowe (2)			SKOK / sektor banków spółdzielczych (2) / (1)			
	31.12. 2002	31.12. 2003	Zmia- na	31.12. 2002	31.12. 2003	Zmia- na	31.12. 2000	31.12. 2001	31.12. 2002	31.12. 2003
Aktywa ogółem (tys. zł)	23 398 065	25 673 167	9,72%	2 455 086	3 346 880	36,32%	6,65%	8,15%	10,49%	13,04%
Wartość depozytów (tys. zł)	19 410 208	21 411 916	10,31%	2 253 906	3 111 513	38,05%	6,70%	8,71%	11,61%	14,53%
Należności od sektora nie- finansowego netto (tys. zł)	12 629 170	14 761 846	16,89%	1 659 780	2 212 948	33,33%	8,56%	10,96%	13,14%	14,99%
Liczba placówek	2 444	2 565	121	923	1 285	362	44,06%	50,41%	37,77%	50,10%

Źródło: Dane NBP; www.skok.pl; opracowanie własne.

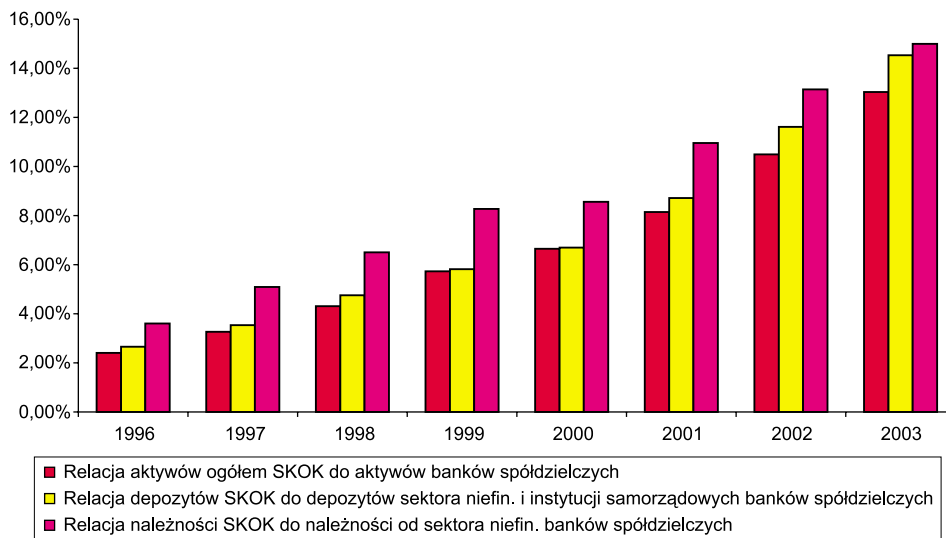
Z roku na rok można zaobserwować systematyczny wzrost depozytów i kredytów SKOK-ów w porównywalnych wielkościach sektora spółdzielczego. Na koniec 2003 r. suma depozytów przyjętych przez SKOK-i odpowiadała 14,5% depozytów banków spółdzielczych, a suma kredytów – prawie 15,0%. Liczby te potwierdzają, że SKOK-i stają się coraz bardziej konkurencyjne wobec sektora banków spółdzielczych, przejmując część ich aktualnych i potencjalnych klientów.

8. Podsumowanie

W 2003 r. mimo obserwowanego ożywienia gospodarczego sytuacja finansowa w sektorze banków spółdzielczych nieznacznie pogorszyła się w zakresie jakości należności i efektywności. Pomimo to ich jakość była nadal znacznie lepsza niż w sektorze banków komercyjnych. Słabsze wyniki finansowe w 2003 r. były wypadkową

Wykres 64. Relacja aktywów, depozytów i kredytów SKOK i banków spółdzielczych w latach 1996–2003

Źródło: Dane NBP; www.skok.pl; opracowanie własne.

kilku czynników: malejącej marży odsetkowej oraz niższego wyniku operacji finansowych (w 2002 r. banki uzyskały dodatkowe zyski z przeszacowania akcji BPS SA).

Liczba banków wykazujących straty zmniejszyła się o blisko połowę, ale kwota straty skumulowanej w 2003 r. była wyższa od straty w 2002 r. o 75,5%, co wynikało z przyrostu straty w 2 bankach. Jedynie te 2 banki spółdzielcze wykazały współczynnik wypłacalności poniżej 8%. Wzrost funduszy własnych w sektorze banków spółdzielczych (o 17,3%) miał wpływ na wzrost średniego współczynnika wypłacalności do 14,2%. Na koniec 2003 r. wszystkie banki spółdzielcze spełniały ustawowe wymogi kapitałowe, przy czym kolejny próg kapitałowy (500 tys. euro, który banki powinny spełnić na koniec 2005 r.) osiągnęły 393 banki (65,5% wszystkich banków spółdzielczych). W kolejnych latach pozostałe banki powinny przeznaczyć wypracowane zyski na zwiększenie funduszy własnych lub rozważyć możliwość połączenia się z innym bankiem.

W 2003 r. zaobserwowano wzrost depozytów gospodarstw domowych w sektorze banków spółdzielczych (o 8,3%).

*Opracował Zespół Analiz Systemowych
Departamentu Analiz BFG*

